

K
ARZYSTWA
D.

1.

63117

ket. komp.

18: 1900

III

Wynagrodzenie ob. Syg. 63117

XVIII.

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI

Towarzystwa „Kółek rolniczych“

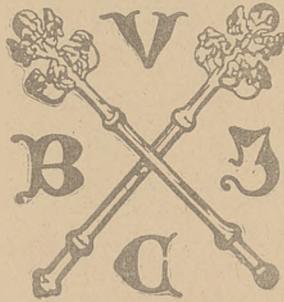
za rok 1900.

2941

LWÓW 1901.

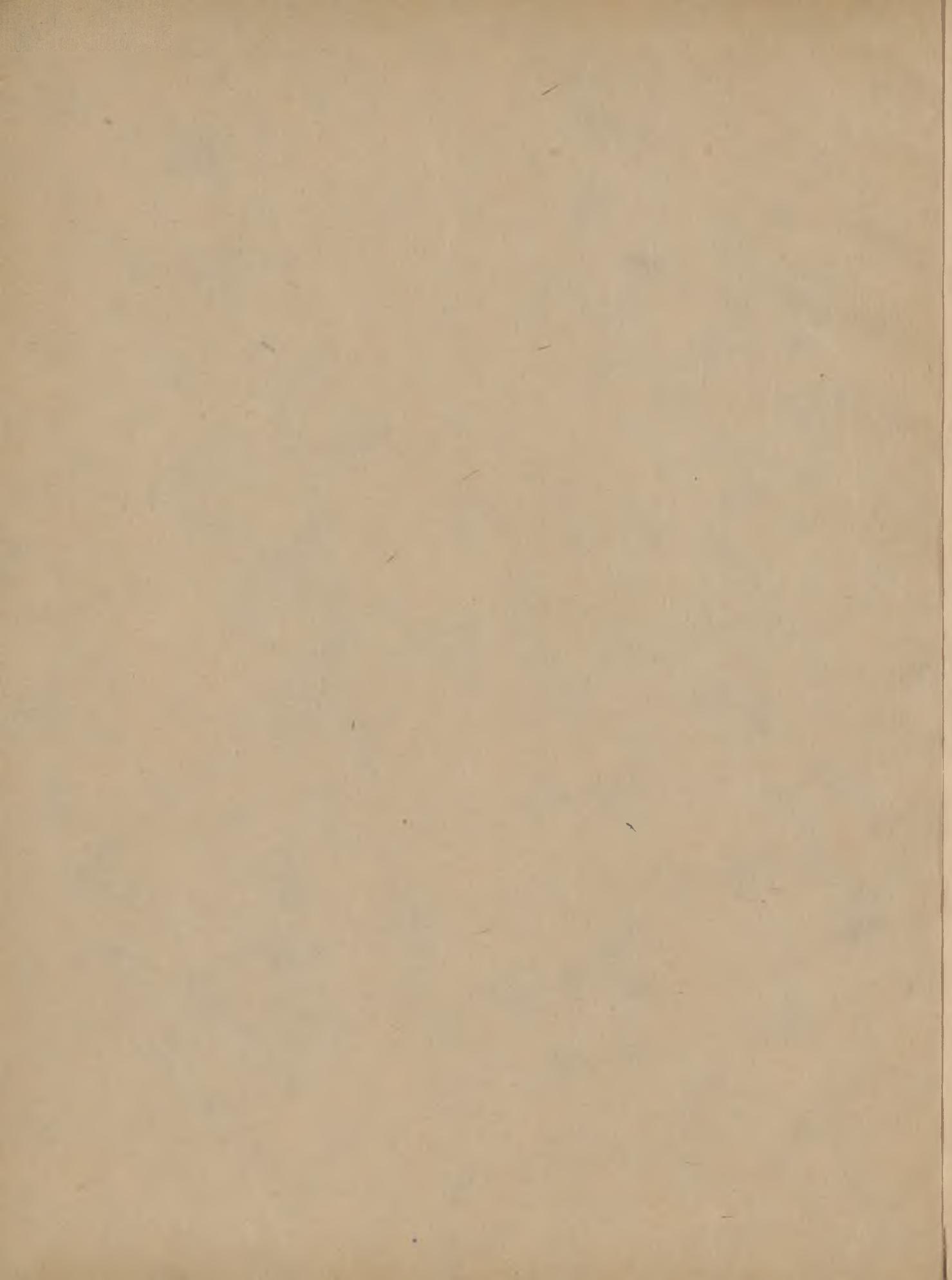
NAKŁADEM ZARZĄDU GŁÓWNEGO TOWARZYSTWA „KÓLEK ROLNICZYCH“.

63117

III

2941.

MAŁOPOLSKIE
TOWARZYSTWO ROLNICZE
W KRAKOWIE

XVIII.

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI

TOWARZYSTWA „KÓŁEK ROLNICZYCH“

za rok 1900.

2941.

Biblioteka Jagiellońska

1002219951

LWÓW 1901.

NAKŁADEM ZARZĄDU GŁÓWNEGO TOWARZYSTWA „KÓŁEK ROLNICZYCH“.

„Drukarnia Udziałowa“, ul. Lindego 8.

2

63117

III 18:1700

Bibl. Jogiell.
1990C KZ 1135/31

MAŁOPOLSKIE
TOWARZYSTWO ROLNICZE
W KRAKOWIE

śmnaste sprawozdanie Towarzystwa kółek rolniczych za rok 1900, które obecnie przedkładamy, jest opracowane dla ułatwienia porównań mniej więcej w ten sam sposób, co sprawozdanie z poprzedniego roku. Dajemy w niem bowiem pogląd najpierw na działalność Zarządu głównego, potem Zarządów powiatowych, wreszcie zestawienia o poszczególnych Kółkach rolniczych.

Wzgląd na koszta zmusił nas do niektórych zmian w układzie i do skróceń, mimo to — sądzimy — sprawozdanie nie straci na przejrzystości i pod niejednym względem okaże się treściwszem przez to, że opuszczono mniej ważne szczegóły a natomiast wprowadzono inne daty, dające szerszy pogląd na działalność Kółek.

W całym sprawozdaniu staraliśmy się dać wierny obraz rzeczywistych stosunków, ani nie przeceniając tego, co rzeczywiście pożytecznego zdziałano, ani nie siląc się na ukrycie słabych stron. Nie przecenialiśmy, aby nie wywołać złudzenia, że przez Kółka rolnicze w obecnym ich stanie i przy dotychczasowej pomocy już dosyć zrobiono dla włościańskiej ludności, — nie ukrywaliśmy słabych stron, bo winy tego nie ponosi ani Zarząd główny Towarzystwa, ani nawet poszczególne Kółka, lecz raczej ci, co moralnie czy to znaczeniem i wpływem, czy wiedzą i doświadczeniem są zobowiązani do czynnego i wybitnego współprawnictwa i kierownictwa, a jednak już to dla wygody, już to z fałszywego poglądu na sprawę w szeregach naszych świecą nieobecnością. Gdzie się skupiają dziesiątki tysięcy potrzebujących i łaknących wiedzy i pomocy, tam potrzeba poważnego zastępu ludzi światłych, z poświęceniem, z wielkim poczuciem obowiązków a przytem dobrych organizatorów i przodowników, — my zaś niestety mamy ich tylko bardzo niewielu. Trudno wymagać, aby najmniej wykształcona warstwa ludności rozumiała w pełni wartość asocjacyjnej pracy, przejęła się jej znaczeniem i umiała ją rozwijać i pogłębiać, skoro stanowiskiem i wiedzą wyżej stojące klasy społeczeństwa nie chcą udzielać pomocy w tej mierze, na jaką Kółka rolnicze w dobrze zrozumianym interesie kraju zasługują.

Podstawą naszego Towarzystwa są poszczególne Kółka rolnicze. Na rozwój ich i działalność Zarząd główny może wpływać głównie zachętą i wskazywaniem dróg, któremi zmierzać mają do podniesienia dobrobytu włościańskiej ludności, wprowadzenie zaś w ruch każdego Kółka zależy od miejscowych czynników. Im więcej jest na miejscu zrozumienia celów i zadań Towarzystwa, im więcej dobrej woli i zapału do pracy, tem widoczniejszy postępek ku lepszemu, tem szerszy zakres działania Kółka.

Zadanie, które w tej zbiorowej pracy przypadło w udziale Zarządowi głównemu, spełnialiśmy z sumiennnością a skromnymi funduszami, jakie mamy do rozporządzenia, staraliśmy się tak zarządzać, aby wydały możliwie najwyższą korzyść. Kto weźmie w rachubę, że od nas wymaga się, abyśmy wszystkie strony rolniczej działalności włościaństwa (z wyjątkiem jedynie hodowli) popierali, kto uwzględni, że mamy obowiązek lustrowania przedsiębiorstw handlowych Kółek rolniczych i utrzymywania stałej szkoły handlowej dla sklepikarzy wiejskich, że mamy zasilać biblioteczki Kółek i wydawać czasopismo, poświęcone sprawom rolniczo-

ekonomicznym, że mamy prowadzić ewidencję całości i ruch jej regulować, że mamy zastępować interesa włościanstwa i udzielać przeszło tysiącu organizacyi wyjaśnień, rad i pouczeń w najróżnorodniejszych sprawach rolniczych, ekonomicznych, handlowych, — ten zrozumie, że przy dochodach, nie dochodzących nawet 50.000 koron rocznie, bardzo oględnie i przezornie zarządzać trzeba, aby wydołać ciężącym obowiązkom i przynajmniej najgłówniejsze potrzeby zaspokoić. Przy tak skromnych środkach można wprawdzie wspierać poszczególne usiłowania, lecz trudno rozwinąć akcyę na szerszą skalę odpowiednio do uznanych potrzeb. Wiemy, że tak ważne sprawy, jak organizacya zbytu płodów gospodarstw włościańskich, organizacya spółek drenarskich i mleczarskich oraz sadownictwo powinny wejść w zakres naszego działania, jednak nie mając odpowiednich funduszków a tem samem sił fachowych do konsekwentnego przeprowadzenia planów, musimy stopniowo rozwijać akcyę. Ważnym krokiem naprzód w usiłowaniach zmierzających do podniesienia włościańskich gospodarstw, które obecnie podjąć mogliśmy, będą zapewne pola doświadczenia z odmianami zbóż ozimych i jarych i doświadczenia z użyciem nawozów sztucznych na łąkach.

Równocześnie zwracaliśmy baczną uwagę na to, by z istniejących Kółek wytworzyć organizacye, świadome celów i zadań. Pod tym względem nie szczędziliśmy pouczeń i wskazówek, już to bezpośrednio znośząc się z Zarządami Kółek rolniczych, już to za pomocą organu Towarzystwa i za pomocą lustratorów. W tej pracy użyczają nam także wydatnej pomocy Zarządy powiatowe, delegaci i mężowie zaufania. Z prawdziwą radością zaznaczyć możemy, że pod wpływem tych usiłowań Kółka rolnicze coraz więcej rozszerzają i pogłębiają zakres swej zbiorowej pracy a ponadto nabywają świadomości, że tworzą wielką łączną organizacyę, która nakłada wprawdzie na nie pewne obowiązki, lecz równocześnie przynosi im pomoc i zapewnia korzyści. O pierwszym świadczą statystyczne wykazy z poszczególnych Kółek, o drugim wzrastająca liczba Kółek, zapisujących się na członków wspierających Towarzystwa oraz poczuwających się do złożenia sprawozdania rocznego.

Postęp ten znaczny, uwydatniający się w obecnym sprawozdaniu poważnemi cyframi, zawdzięczamy jednak głównie cichej, lecz pełnej poświęcenia pracy osób stojących na czele tych Kółek. Za to chętne współpracownictwo, za prawdziwie obywatelskie poświęcenie składamy wszystkim szczerze podziękowanie. Oby przykład przez nich dany zachęcił innych do tej służby dla dobra kraju i ojezyny! —

Sprawozdanie z czynności Zarządu głównego.

W składzie Zarządu głównego Towarzystwa i jego Wydziału wykonawczego zaszły od ostatniego sprawozdania tylko nieznaczne zmiany. W miejsce Dr. Adama Krzyżanowskiego c. k. Towarzystwo rolnicze w Krakowie delegowało do Zarządu głównego p. Stefana Konopkę z Głogoczowa.

Z Wydziału wykonawczego ustąpił referent dla spraw handlowych Dr. Franciszek Stefczyk. W miejsce jego powołany został p. Władysław Towarnicki i objął równocześnie referat spraw handlowych oraz kursów czernichowskich.

Do Krajowej komisji dla spraw rolniczych Zarząd główny delegował p. Artura Zarembę-Cieleckiego,

zaś do Sekcyi mleczarskiej przy Komitecie c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie p. Adolfa Wiesiołowskiego.

Na Radzie ogólnej c. k. Towarzystwa gospodarskiego reprezentowali Towarzystwo pp. Dr. Stanisław Głabiński, Józef Mikułowski-Pomorski i Jerzy Turnau, zaś na Zebraniu ogólnem członków c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego p. Artur Zaremba-Cielecki.

Biuro Zarządu głównego uzupełnionem zostało utworzeniem oddziału rolniczego. Miejsce dawniejszych lustratorów czyli wędrownych nauczycieli rolnictwa, którzy przebywali po za Lwowem i tem sa-

mem tylko w luźnym stosunku pozostawali z biurem, zajęli stali urzędnicy, a zadaniem ich działać w myśl programu, ogłoszonego w zeszłorocznym sprawozdaniu. Oddział rolniczy składa się z dwóch inspektorów rolniczych i jednego asystenta. W zeszłorocznym sprawozdaniu podaliśmy do wiadomości, że inspektorami mianowano pp. Teodora Popławskiego i Dr. Stefana Surzyckiego. Pierwszy objął swe obowiązki z dniem 1. lipca 1900 r., drugi wnosząc kilkakrotnie o przedłużenie terminu objęcia posady, zrezygnował z niej na dniu 9. listopada 1900 r., otrzymawszy nominację na profesora przy szkole rolniczej w Czernichowie. Na miejsce jego powołano na drugiego inspektora p. Kazimierza Dulębę z Królestwa polskiego, który jednakże dopiero z dniem 15. stycznia 1901 r. objął urzędowanie. Na posadę asystenta ogłoszono w 1901 r. ponownie konkurs, ponieważ na poprzedni z r. 1900 nie zgłosili się odpowiedni kandydaci. Wynikiem konkursu była nominacja p. Eugeniusza Stanisława Poluszyńskiego, który rozpocznie urzędowanie z dniem 1. lipca 1901 r. W ten sposób w Oddziale rolniczym funkcyonował przez przeszło 6 miesięcy tylko jeden inspektor rolniczy p. Popławski.

W Oddziale handlowym mianowano trzecim lustratorem p. Zdzisława Smidowicza, który objął obowiązki z dniem 15. marca 1901.

Obecny skład Zarządu głównego Towarzystwa, Wydziału wykonawczego, referentów, komisji oraz urzędników Biura Zarządu głównego Kółek rolniczych podany jest w dodatku I. sprawozdania.

W ciągu 1900 r. odbyły się 4 posiedzenia Zarządu głównego i 19 posiedzeń Wydziału wykonawczego

Na pierwszym posiedzeniu Zarządu głównego Towarzystwa na dniu 30. stycznia 1900 r. złożono J.W. Panu Bolesławowi Augustynowiczowi, byłemu prezesowi Kółek rolniczych a obecnie ich protektorowi, w dowód uznania i wdzięcznej pamięci Kółek rolniczych za niestrudzoną pracę około ich rozwoju adres zaopatrzoney w tysiące podpisów członków ze wszystkich stron kraju.

Inne sprawy, które na posiedzeniach Zarządu głównego i Wydziału wykonawczego traktowano i załatwiono, omówione są przy poszczególnych działach sprawozdania.

Protokół podawczy za rok 1900 wykazuje 5879 ekshibitów; wobec 1899 r. przyrost wynosi 745 ekshibitów, wobec 1898 r. — 1978. Wysłano listów zwykłych i poleconych 3963, kart korespondencyjnych 1220, paczek 236, przesyłek pod opaską 969, przekazów pieniężnych 136, telegramów 21; oprócz tego doręczono władzom z siedzibą we Lwowie: Wydziałowi krajowemu podań 68, e. k. Namiestnictwu 61, e. k. Dyrekcji skarbu 8, e. k. Dyrekcji poczt 51, e. k. Dyrekcji policji 3, e. k. Dyrekcji domen i lasów 2; e. k. Prokuratury państwa 2.

Dziennik kasowy wykazuje 534 pozycje w przychodzie a 696 w rozchodzie; rachunki „Przewodnika Kółek rolniczych“ 840 w przychodzie a 38 w rozchodzie.

Sprawy rolnicze.

I. Lustracje gospodarstw włościańskich.

Rok 1900-ny stanowi okres przejściowy w działalności rolniczej Towarzystwa. Zarzucono bowiem dawny system wędrowniej nauki rolnictwa a w miejsce to utworzono, jak już powyżej nadmieniliśmy, Oddział rolniczy z zupełnie odmiennym zakresem działania. Ponieważ jednak umowa z lustratorem krajowym p. Stanisławem Malinowskim wiązała Zarząd główny,*¹⁾ przeto przez pierwszą połowę roku prowadzono dalej wędrowną naukę rolnictwa, z której to niniejszem dajemy sprawozdanie:

p. Malinowski udzielał pouczeń rolniczych w 7 powiatach a 58 miejscowościach wobec 3216 słuchaczy, mianowicie:

¹⁾ Umowa zawarta była na trzeciecie od 1. stycznia 1898 do 31. grudnia 1900; wskutek śmierci ojca i konieczności objęcia majątku, p. Malinowski zrezygnował z posady z dniem 15. sierpnia 1900.

- I. w powiecie rawskim: 1) w Bełżeu;
- II. w powiecie lwowskim: 2) w Kościejowie, 3) Kulparkowie, 4) Sokolnikach, 5) Hodowicy, 6) Nawaryi, 7) Kowrze (dwukrotnie), 8) Wolicy, 9) Zimnej wodzie, 10) Rzęśnie polskiej, 11) Krzywycach, 12) Siemianówce, 13) Żamarstynowie, 14) Hołosku wielkim, 15) Prusach, 16) Pikułowicach;
- III. w powiecie gródeckim: 17) Rodatyczach;
- IV. w powiecie kamioneckim: 18) w Busku;
- V. w powiecie tłumackim: 19) w Głębokiej ad Hołosków;
- VI. w powiecie rohatyńskim: 20) w Słobdzie konkolnickiej;
- VII. w powiecie brzeskim: 21) w Okocimiu, 22) Jadownikach podgórnym, 23) Szczepanowie, 24) Maszkienicach, 25) Biadolinach, 26) Bielezu, 27) Borzęcinie, 28) Strzelcach wielkich, 29) Przy-

borowie, 30) Radłowie, 31) Woli przemykowskiej, 32) Dembnie, 33) Sufeczynie, 34) Wielkiej wsi, 35) Łysej górze, 36) Porąbce uszewskiej, 37) Dołach, 38) Łoniowej, 39) Niedźwiadzie, 40) Złotej, 41) Uszwi, 42) Gnojniku, 43) Tworkowej, 44) Tymowej, 45) Iwkowej, 46) Wojakowej, 47) Czchowie, 48) Jurkowie, 49) Pałęsni, 50) Bieśniku, 51) Zdoni, 52) Zakliczynie, 53) Olszynach, 54) Biesiadkach, 55) Gasprzydowej, 56) Zawadzie uszewskiej, 57) Łętowicach i 58) Bogumiłowicach.

Oprócz tego na specjalne życzenie Zarządu powiatu tarnobrzskiego, wyrażone jeszcze w roku 1899, Wydział wykonawczy Zarządu głównego Towarzystwa wydelegował do przeprowadzenia lustracji Kółek rolniczych w tymże powiecie p. Wincentego Bierońskiego, kierownika kursów rolniczych w Grębowie.

P. Bieroński przeprowadził lustracje Kółek i pouczał w 24 miejscowościach wobec 2339 słu-

chaczów, a mianowicie: 1) w Grębowie, 2) Mokrzeszowie, 3) Sobowie, 4) Zaleszanach, 5) Miechocinie, 6) Chmielowie, 7) Jadachach, 8) Nagnajowie, 9) Wielowisi, 10) Jamnicy, 11) Kotowej woli, 12) Sucho-rzowie, 13) Wrzawach, 14) Machowie, 15) Trześni, 16) Wydrze, 17) Gorzycach, 18) Woli gołego, 19) Skopaniu, 20) Radomyślu nad Sanem, 21) Jastkowicach nad Sanem, 22) Majdanie Zbydniowskim, 23) Sobowie, 24) Jadachach.

Na tych pouczeniach skończyła się dawna wędrowna nauka rolnictwa. Zaprzeczyc się nie da, że przyniosła ona niejedną korzyść i przyczyniła się znacznie do rozszerzenia wiedzy rolniczej wśród włościan, zachęciła do wprowadzenia różnych ulepszeń w gospodarstwie; nauczyła włościanina myśleć o warstacie, na którym pracuje, i przygotowała teren dla tej działalności, którą rozpoczął nowo utworzony przy Towarzystwie Oddział rolniczy.

II. Pola doświadczalne.

Już w wstępnym słowie wspomnieliśmy, że ważne zadanie oczekuje w przyszłości Kółka rolnicze, mianowicie organizacja zbytu płodów gospodarstw włościańskich. Próby dotychczas w tym kierunku podejmowane nie mogły przynieść odpowiednich wyników, bo podjęcie znaczniejszych i korzystnych sprzedaży dopiero wtedy stanie się możliwym, gdy zboża produkowane przez włościan w pewnej miejscowości będą jednolite a przy tem lepszej jakości.

Uwzględniając to, Zarząd główny uważał za obowiązek przyczynić się w pierwszym rzędzie do ujednostajnienia i ulepszenia produkcji włościańskiej a cel ten zamierza osiągnąć za pomocą pól doświadczalnych. Urządzenie ich poruczono nowo-utworzonemu Oddziałowi rolniczemu.

Akcyja w tym kierunku nie mogła być odrazu przez włościan należycie zrozumiana, dlatego też w wstępie odniesiono się do niektórych Zarządów powiatowych z przedstawieniem sprawy i wyjaśnieniem zamiarów, sądząc, że bezpośrednie zetknięcie się tych Zarządów z Kółkami ułatwi sprawę i wprowadzi rzecz odrazu na właściwe tory. Widocznie jednak sprawa była albo zapóźno podjęta, lub za mało energicznie traktowana, gdyż zgłoszenia napływały bardzo leniwo i niechętnie. Czas nie pozwalał na wyczekiwanie, założono przeto pola z zbożami ozimymi tylko w 6-ciu powiatach, na 20 morgach, z czego 12 wypadła pod żyto a 8 pod pszenicę.

Wobec tej pierwszej próby Wydział wykonawczy, chcąc przeprowadzić próby z działalnością

nawozów sztucznych na łąkach, nauczony doświadczeniem, odniósł się wprost do interesowanych artykułem wstępnym w Nr 17. „Przewodnika“ pod tytułem „Bacznosc“, przedstawiającym cel i potrzebę tychże prób i wzywającym do zgłoszeń, równocześnie zaś rozpoczęto drukować w tymże „Przewodniku“ naukę „O łąkach“.

Jedno z drugimi poskutkowało widocznie, bo w 4 tygodniach wpłynęło 78 zgłoszeń, z których tylko 3 jako nieodpowiadające wymaganiom zostały nieuwzględnione.

Przed wiosną roku 1901. użyto tej samej drogi; przygotowano teren odezwą pomieszczoną w Nr. 3 „Przewodnika“, oraz artykułami „o uprawie owsa“ i „jęczmienia“ i uzyskano plon wcale obfity, prawie że przechodzący możność tak silną jak funduszów, którymi Wydział wykonawczy na ten cel rozporządza. Nadesłano bowiem zgłoszeń 265, z których uwzględniono 125, na obszarze 116 1/2 morga, z czego 47 1/2 wypadła pod jęczmień a 69 pod owies.

Dodatkowo w uwzględnieniu ważności hreczki, jako zboża dla włościan we wschodniej Galicyi, urządzono 2 pola doświadczalne z nawozami sztucznymi pod hreczkę w powiecie trembowelskim.

Ogółem przeto biorąc, akcyja w kierunku zakładania pól doświadczalnych szerokie przybrała rozmiary, objęła bowiem 41 powiatów, 114 miejscowości, a 182 posiadaczy gruntów.

Bliższe szczegóły przedstawia załączony szczegółowy wykaz.

— 7 —

Wykaz pól.

Liczba porządkowa	POWIAT i NAZWA MIEJSCOWOŚCI	IMIĘ i NAZWISKO WŁAŚCICIELI GRUNTÓW	URZĄDZONO POLA DOŚWIADCZALNE										Podjęto doświad- czenia z użyciem nawozów sztu- cznych na łąkach				
			ze żytem oz.				z pszenicą oz.		z jęczmieniem			z owsem			na obszarze m ²	użyto kg.	
			na obszarze w morg.	użyto kg.			na obszarze w morg.	użyto kg.	na obszarze w morg.	użyto kg.		na obszarze w morg.	użyto kg.			kainitu	żużli
				nasienia	superfosfatu amoniak.	żużli				nasienia	superfosfatu kostnego		nasienia	superfosfatu	superfosfatu amoniak.		
I. Biała.																	
1	Czaniec	Kruczała Jan											1	100			
	"	Wiszniewski Franciszek											1	100			
2	Janowice	Papla Michał											1	100			
3	Osiek	Tyran Teofil											1	100			
4	Pisarzowice	Gawlik Józef											1	100			
5	Porąbka	Gałuszka Paweł													1000	100	50
	"	Kaczmarczyk Józef					1/2	50					1/2	50			
	"	Mrendza Józef											1/2	50			
II. Bochnia.																	
6	Bratucice	Matyaszek Jan													1000	100	50
7	Bytomsko	Dziedzic Michał													1000	100	50
	"	Piech Kasper													1000	100	50
	"	Strączek Franciszek													1000	100	50
	"	Wrona Franciszek											1	100			
8	Kierlikówka	Sroka Jan					1	100					1	100			
9	Kolanów	Olszewski Jędrzej					1	100	100						1000	100	50
	"	Stokłosa Jan													1000	100	50
10	Królówka	Brzegowy Józef					1	100									
	"	Drożdż Michał					1	100									
	"	Osika Jakób											1	100			
	"	Zym Kajetan											1	100			
11	Łąka dolna	Cępara Jacek													1000	100	50
	"	Cępara Mateusz													1000	100	50
	"	Dudek Wojciech											1	100			
	"	Mikulski Józef													1000	100	50
12	Łąka górna	Rosiek Wojciech											1	100			
13	Rozdziel dolny	Wiśniowski Tomasz											1	100			
14	Szczytniki	Weisło Romuald					1	100	100								
15	Ujazd	Gadzina Franciszek											1	100			
	"	Kowalczyk Józef											1	100			
16	Wola drwińska	Szreder Ludwik, naucz.					1	100	50								
17	Zegocina	ks. Dutkiewicz Stanisł.											1	100			
	"	Gajowski Jan													1000	100	50
	"	Janiczek Aleksander													1000	100	50
	"	Krawczyk Zygmunt											1	100			
III. Brzesko.																	
18	Grabno	Chamioła Franciszek													1000	100	50
	"	Smoleń Józef													1000	100	50

Liczba porządkowa	POWIAT i NAZWA MIEJSCOWOŚCI	IMIĘ i NAZWISKO WŁAŚCICIELI GRUNTÓW	URZĄDZONO POLA DOŚWIADCZALNE										Podjęto doświad- czenia z użyciem nawozów sztu- cznych na łąkach				
			ze żytem oz.				z pszenicą oz.		z jęczmieniem			z owsem			na obszarze m ²	użyto kg.	
			użyto kg.				użyto kg.		użyto kg.			użyto kg.				kainitu	żużli
			na obszarze w morg.	nasienia	superfosfatu amoniak.	żużli	kainitu	na obszarze w morg.	nasienia	superfosfatu kostnego	na obszarze w morg.	nasienia	superfosfatu amoniak.	na obszarze w morg.	nasienia		
XX. Łańcut.																	
62	Albigowa	Głuszek Alojzy						1	100								
	"	Falgier Franciszek										1	100	100			
	"	Ingot Tomasz										1	100	100			
63	Czarna	Bienias Jakób													1000	100	50
	"	Miechno Józef													1000	100	50
	"	Miechno Władysław													1000	100	50
64	Grodzisko dolne	Czerwonka Andrzej													2000	200	100
65	Handzlówka	Lew Antoni	1	80		140	150										
XXI. Mielec.																	
66	Rzochów	Nowicki Paweł						1	100	50							
67	Tuszów narod.	Kłoda Jan						1	100	100		1	100	100			
XXII. Mościska.																	
68	Myślatyceze	ks. Kwieciński Wład.	2	160				2	200	240					2000	200	100
XXIII. Myślenice.																	
69	Budzów	Pająk Antoni													1000	100	50
70	Jawornik	Fornalik Józef													1000	100	50
	"	ks. Hajewski Władysł.													1000	100	50
	"	Kaim Andrzej													1000	100	50
	"	Podoba Walenty													1000	100	50
	"	Sypek Stanisław													1000	100	50
	"	Węgrzyn Józef													1000	100	50
71	Peim	Dziadkowiec Stanisław													1000	100	50
	"	ks. Kowalczyk Wojciech													1000	100	50
	"	Zięba Jakób													1000	100	50
72	Polanka	Nalepa Jan													1000	100	50
XXIV. Nisko.																	
73	Racławice	Bartoszek Marcin										1/2	50				
	"	Bis Jan										1/2	50				
	"	Piłat Jakób						1/2	50								
74	Stary Nart	Trondowski Edw., naucz.						1	100			1	100	100			
75	Steinau	Griessman Henryk						1	100	100							
XXV. Nowy Sącz.																	
76	Kurów	Michalik Piotr						1	100			1	100	100			
77	Nawojowa	ks. Żabecki Jakób						1	100			1	100				
XXVI. Nowy Targ.																	
78	Groń	Budź Jakób						1	100								
	"	Kobylarczyk Jędrzej										1	100				
XXVII. Pilzno.																	
79	Siedliska	ks. Ruminowski Antoni													1000	100	50

Liczba porządkowa	POWIAT i NAZWA MIEJSCOWOŚCI	IMIĘ i NAZWISKO WŁAŚCICIELI GRUNTÓW	URZĄDZONO POLA DOŚWIADCZALNE												Podjęto doświad- czenia z użyciem nawozów sztuc- znych, na łąkach				
			ze żytem oz.				z pszenicą oz.		z jęczmieniem			z owsem							
			na obszarze w morg.	użyto kg.			na obszarze w morg.	użyto kg.	na obszarze w morg.	użyto kg.		na obszarze w morg.	użyto kg.		na obszarze m ²	użyto kg.			
				nasienia	superfosfatu amoniak.	żużli		kaolinitu		nasienia	superfosfatu kornego		nasienia	superfosfatu		superfosfatu amoniak.	nasienia	superfosfatu	superfosfatu amoniak.
80	XXVIII. Przemysł. Niżankowice	Medwecki Wład., naucz.							1/2	50									
81	XXIX. Ropczyce. Brzeziny	Święch Jakób															1000	100	50
	XXX. Rzeszów.																		
82	Błazowa	ks. Kwiatkowski Leon					1	100	120										
83	Gwoźnica grn.	Lubas Józef						1	100	100		1	100						
84	Krasne	ks. Siara Stanisław	1	80															
85	Łąka	Ciasnocha Franciszek														1000	100	50	
86	Niechobrz	Skrzyński Jan	1	80	120		1	100	120										
87	Nowawieś	Zaremba Józef							1/2	50	50		1/2	50	50				
88	Piekarówka	Kocząb Józef							1	100			1	100					
89	Przedm. Czudec	Szela Stanisław	1	80			1	10											
90	Pstrągowa	Fafara Jan						1	100	100									
	"	Urban Jan										1	100	100					
91	Rzeki p. N. w.	Czarnik Jędrzej							1/2	50	50		1/2	50	50				
92	Trzebownisko	Chłanda Stanisław							1/2	50			1/2	50					
	XXXI. Sambor.																		
93	Bereźnica	Płaskacz Bazyli										1	100		100				
94	Burezyce nowe	Schneider Piotr														1000	100	50	
	"	Zapf Christian														1000	100	50	
95	Czukiew	Balicki Wiktor, naucz.	1	80															
96	Kulezyce	ks. Hordyński Dymitr					1	100											
97	Sambor-Srednia	Mrozek Tomasz	1	80															
98	Stupnica	Borek Adam						1/2	50	75									
	"	Ostrowski Jan										1/2	50	75					
	"	Wacyra Józef						1	100			1	100						
99	Wojutyce	Fabian Krzysztof, naucz.					1	100											
	XXXII. Sanok.																		
100	Niebieszczany	Ciąmber Piotr														1000	100	50	
	XXXIII. Skalat.																		
101	Staromiejszczyzna	ks. Szydłowski Jakób						1	100	100		1	100						
	XXXIV. Sokal.																		
102	Poździejew	Klimeczuk Grzegorz						1	100			1	100	100					
	XXXV. Stanisławów.																		
103	Czarniejów	Janiak Feliks														1000	100	50	
	XXXVI. Tarnobrzeg.																		
104	Gorzyce	Grzywacz Wincenty						1	100	100						1000	100	50	
105	Zaleszany	Mączka Jan						1	100							1000	100	50	

Do prób ze zbożami użyto następujących odmian:

1. żyta ozimego: Elite, Kościuszko, Petkus, Polskie regenerowane, Schlansztedzkie, Szampańskie, Tryumf, Waza-Tryumf.

2. pszenicy ozimej: Danusia, Epp, Ghirka-Bastardka, Hors concours, Ostka galicyjska, Perłówka, Tryumf-Podola.

3. jęczmienia: Chevalier ang., Czwórniak gal., Golden melon, Goldfoil-Bahlsena, Goldfoil reprod., Hanna oryg., Hanna kraj., Imperial, Premier, Probsztejski oryginalny.

4. owsa: Anderbeck-Bezeler, Duński, Dupawski oryg. i krajowy., Kanadyjski, Kanarek org. szkocki i krajowy, Ligowo, Probsztejski oryg. i krajowy, Sybirski, Szatylowski, Szymoradzki, Szwedzki, Tatrzański i Węgierski.

Urządzenie tych pól doświadczalnych pociągnęło następujące koszta w koronach:

1. Pola ze zbożami ozimymi.

a) zakupno 960 kg. żyta ozimego	156·70	
" 240 " superfosf. amon.	35·23	
" 500 " żużli	36·68	
" 150 " kainitu	5·99	
koszta przewozu koleją	38·04	272·64
b) zakupno 800 kg. pszenicy ozim.	161·30	
" 480 " superfosf. kost.	65·28	
koszta przewozu koleją	24·97	251·55
zakupno woreczków i bajcy	—	32 —
Razem koron —	556·19	

Na próby łąkowe, prócz kosztów przewozu, Zarząd główny nie poniósł innych wydatków, dzięki ofiarności Wysokiego Wydziału krajowego, względnie Krajowego Zarządu sprzedaży soli i kainitu, który raczył potrzebny do prób nawozowych kainit ofiarować bezpłatnie. Również Zastępstwo hut czeskich w Pradze, reprezentowane przez WP. Józefa Karacha we Lwowie, ofiarowało na też cele potrzebne żużle bezpłatnie.

Za te hojne dary mamy zaszczyt złożyć tu gorące podziękowanie ofiarodawcom.

III. N a s i o n a .

Założeniem pól doświadczalnych ze zbożami jaremi, przez gęste stosunkowo rozrzucenie ich po kraju, daje się właścicielom możliwość zaopatrzenia się w przyszłości w wypróbowane i odpowiednie do gleby i klimatu odmiany zbóż, szczególnie jęczmienia.

Wobec tego na zakupno tych zbóż nie udzielano pomocy a działalność w zakresie nasion skierowaną była przede wszystkim do pośrednictwa w zakupnie najważniejszego w dzisiejszych czasach działu roślin pastewnych, a to głównie celem pośredniego podniesienia produkcji zwierzęcej. Zarazem w uwzględnieniu niesumienności handlarzy, puszczejących w handel nasiona zanieczyszczone różnymi chwastami, a szczególnie jęczmienia tak niesłychanie groźną dla rolnika „kianianką“, pośrednictwo nasze miało też nadzwyczajnie wysoką wartość, iż odbiorcy otrzymali nasienie jęczmienia najlepszej jakości, pod kontrolą Stacji botanicznej i w workach urzędownie przez

2. Pola ze zbożami jaremi.

a) zakupno 4700 kg. jęczmienia .	1161·39	
koszta przewozu koleją i worków	163·37	
zakupno 1575 kg. superfosf. kost.	179·35	
koszta przewozu koleją nawozów	24·54	1528·65
b) zakupno 6800 kg. owsa	1244·63	
koszta przewozu koleją i worków	235·56	
zakupno 2125 kg. superfosf. kost.	255·67	
" 500 " " amon.	65·80	
koszta przewozu koleją nawozów	37·83	1839·49
Razem koron —	3368·14	

3. Pola z doświadczeniami nawozowymi pod hreczkę.

zakupno 100 kg. żużli z przewozem koleją	15·13
" 71 " siarkanu potasowego . . .	24 —
" 45 " superfosfatu kostnego . . .	6·12
" 45 " superfosfatu amoniakal. . .	7·69
" 30 " superfosfatu mineralnego	3·24
" 15 " saletry	4·05
koszta przewozu koleją	14·38
Razem koron	74·61

4. Próby nawozowe na łąkach.

koszt przewozu 3750 kg. żużli koleją	
i ekspedycya	105·69
koszt przewozu kainitu	24·88
Razem koron	130·57

Stację plombowanych; co do innych zaś nasion przez zamawianie tychże od firm pewnych, a zarazem krajowych, zapewniało się odbiorcom uzyskanie nasion doborowych i w gatunkach najodpowiedniejszych dla ich stosunków i zapotrzebowań.

Na subwencjonowanie nasion Zarząd główny mógł przeznaczyć tylko bardzo nieznaczną kwotę 1600 koron, mimo to starczyła ona na udzielenie subwencji 10 k. przy każdym worku koniczyny i na 20—25% subwencji przy nasionach roślin pastewnych oraz takich, których zasiew wskazanym jest na nawozy zielone. Przy mniejszych zamówieniach koniczyny subwencya była jeszcze wyższą, gdyż wynosiła po 20 a nawet 30 h. od kilograma. Oprócz tego uzyskaliśmy od firm, dostarczających towaru, znaczne obniżki, wynoszące od 3 do 15 pre. cen katalogowych.

Szczegóły zamówień podają tabele.

Ogólny wynik tych usiłowań był ten, że nie tylko iż zamawiające Kółka otrzymały nasiona wyborowe i z możliwą gwarancją, lecz zarazem otrzymały je znacznie taniej.

Zmuszeni jesteśmy podnieść z najwyższym uznaniem pomoc i poparcie, jakiego udzieliło nam c. k. Towarzystwo gospodarskie galicyjskie. Niesłychanie ważną sprawą dla małej własności jest uprawa lnu, a tę można podnieść głównie przez odpowiednie nasienie. Otóż Towarzystwo gospodarskie galic. z bardzo szczupłego, bo tylko 2000 k. wynoszącego funduszu, raczyło ofiarować li tylko dla Kółek rolniczych kwotę 1182 K. 52 h. prócz opłaconego przewozu, na opust czyli subwencję przy zakupnie zamawianego za naszym pośrednictwem nasienia lnu. Za tak hojną pomoc zasyłamy imieniem wszystkich interesowanych najgorętsze podziękowanie; pomoc ta w roku bieżącym była tem cenniejszą, iż z powodu bardzo wysokiej ceny nasienia lnu nie wielu tylko gospodarzy byłoby się mogło w nie zaopatrzyć.

Szczegóły obrotu nasion poda wykaz, z niego też można nabrać poglądu, o ile w której okolicy zrozumienie potrzeby doborowych nasion się rozpowszechniło.

Rozumiemy to dobrze, że działalność nasza jest bardzo szczupłą i niewystarczającą, ale zarazem pozwalamy sobie sądzić, że przy tych tak nadzwyczaj szczupłych funduszach zrobiliśmy wiele, że ta nasza działalność nie będzie bez pożytku a zarazem stanie się znakomitą zachętą na przyszłość dla członków Kółek rolniczych do zamawiania nasion li tylko za pośrednictwem Zarządu głównego.

Działalność Zarządu w zakresie nasion częściowo wyrównuje niedostateczną kontrolę zamówionych nasion przez Kółka rolnicze; przez zakupno bowiem nasion pewnych i u firm, pod kontrolą Stacji botanicznej pozostających, dajemy gwarancję dobrego towaru. Kółka same, mimo ofiarowanej im bezpłatnej pomocy tak ze strony Zarządu jakoteż i Stacji botanicznej, nie korzystają z możliwości dowiedzenia się,

jaki towar nabywają, a często dopiero po niewczasie zgłaszają się ze skargami. Zrozumienie całej doniosłości sprawy oceny nasion nadzwyczaj trudno się przyjmuje w umysłach właściańskich. Daremne są pouczenia i nawoływania, daremne starania Stacji, stąd też otwarte jeszcze ciągle pole dla niesumienych handlarzy, liczących na łatwowierność i ociążałość naszych rolników.

Zniżki taryfowe. W związku ze sprawą nasion i przewozu tychże są zniżki taryfowe. Nadmieniamy przeto, że tak samo jak w latach ubiegłych Zarząd główny czuwał nad tą sprawą i przy każdej sposobności starał się o zapewnienie odbiorcom ulg w tym kierunku. Przy rozsyłce nasion, zakupowanych w większych ilościach od 100 kg. począwszy, Zarząd dołączał „karty zbiorowe zamówień“, na podstawie których strony uzyskały 50 proc. opustu od cen przewozowych; tak samo przy zakupnie nawozów sztucznych, o ile ono przez Zarząd główny było wykonane, czuвано nad pomieszczeniem zapisku na liście przewozowym, upoważniającym do 33 proc. opustu na podstawie rozporządzeń kolejowych.

Zarazem od czasu do czasu przypominano Kółkom o istniejących ulgach taryfowych i pouczano, jak z nich korzystać, pomieszczając odpowiednie artykuły w organie Towarzystwa. W zimie, gdy brak paszy dał się odczuwać i należało obmyśleć sposoby zastąpienia tejże, nietylko odniesiono się do c. i k. wojskowych magazynów prowiantowych o dane dotyczące się sprzedaży otręb. ale zarazem zbadano dokładnie sprawę opłat przewozowych na c. k. kolejach państwowych i wyczerpujące pouczenie pomieszczono w N. 2. organu Towarzystwa.

Niemożemy pominąć milczeniem wydatnych usług, jakie oddaje w sprawach taryfowych referent tychże spraw w krajowym Biurze kolejowym WP. Bronisław Chodkiewicz, któremu też za jego chętnie a wyczerpujące informacje niniejszem składamy szczerze podziękowanie.

IV. Nawozy sztuczne.

Ujęcie pośrednictwa w nabywaniu nawozów sztucznych przez Zarząd główny napotyka na różne trudności. Kółka rolnicze, odnosząc się do Zarządu głównego z zamówieniem, oczekują pewnych korzyści dla siebie przy tym interesie. Tymczasem Zarząd główny na zakupno nawozów subwencji udzielać nie może, bo nie ma na to funduszy a przystępniejszych cen, aniżeli je dają zastępstwa sprzedaży nawozów, nie może zaferować, bo istniejące kartele fabrykantów robią opust zależnym od ilości nabytych nawozów. Zarząd główny nie może zmusić kółek, aby wszystkie do niego z zamówieniami się odnosiły, stąd też nie może z góry oznaczyć, ile wagonów za jego pośrednictwem się rozejdzie. Jeżeli zamówień będzie mało, to opust przyznany Zarządowi przez fabryki będzie znacznie niższy, niż opust dany za-

stępstwom, sprzedającym po kilkadziesiąt lub ponad 100 wagonów. Zastępstwa zaś, zmuszone z powodu walki konkurencyjnej część opustu przyznanego sobie przez fabryki odstępować zamawiającym, idą pod tym względem do możliwych granic, tak że nabywanie wprost u nich okazuje się korzystniejsze, niż przez Zarząd główny.

Drugą wielką trudność nastęrcza sprawa kredytu. Nawozy sztuczne rzadko tylko bywają nabywane za gotówkę; zamawiający żąda zwykle kredytu co najmniej czteromiesięcznego albo i półrocznego, a w różnych miejscowościach panuje zwyczaj, że dopiero po roku płaci się za nawozy. Zarząd główny zatem zamawiając nawozy u fabrykantów, dających tylko czteromiesięczne respiro, byłby po pierwsze zmuszony własnymi funduszami gwarantować regu-

larne spłaty, dalej musiałyby za tych, którzy żądają półrocznego kredytu regulować sam rachunki po czterech miesiącach. Wprawdzie stosunki finansowe poszczególnych kółek rolniczych są Zarządowi głównemu dość dobrze znane, mimo to w niejednym wypadku pomyłka co do wypłacalności kółka rolniczego zajęć może, a wtedy Zarząd główny musiałby straty z własnych funduszy pokrywać, albo też rozpoczynać akcję sądową przeciwko kółku, względnie jego urzędowym zastępcem, co nie odpowiada tej roli, jaką Zarząd główny wobec kółek ma spełniać.

Trudności wyżej wymienione nie pozwoliły dotąd Zarządowi głównemu na objęcie pośrednictwa w nabywaniu nawozów sztucznych, jednak dążeniem jest naszym obmyśleć taki sposób postępowania, aby z czasem doprowadzić do skupienia w jednej ręce wszystkich zamówień kółek rolniczych ze zapewnieniem im możliwie najwyższych korzyści i udogodnień.

Mimo że Zarząd główny dotąd nie był czynnym przy zakupie nawozów sztucznych, jednakowoż ze sprawozdań kółek rolniczych można było zebrać sporo wskazówek i cyfr, informujących bliżej o użyciu przez właścicieli sztucznych nawozów.

Przedewszystkiem z porównania z poprzednimi latami widoczne jest, że użycie nawozów sztucznych stale z każdym rokiem się rozpowszechnia. Rozpowszechnienie to nie jest jednakże równomierne po całej Galicyi, lecz występuje przeważnie w powiatach zachodnich i górskich, kiedy powiaty wschodnie prawie wcale jeszcze nawozów sztucznych nie używają.

Przyczynia się do tego z jednej strony żyzność gleby bez wątplenia znacznie wyższa we wschodniej Galicyi, z drugiej strony gęściejsze zaludnienie zachodniej, a wskutek tego i znaczniejsze rozdrobnienie ziemi. Małorolny gospodarz zachodniej Galicyi musi z konieczności starać się przez intensywniejsze gospodarstwo o powiększenie plonów, gdyż z tego samego kawałka ziemi co raz to większą liczbę ludzi wyżywić i utrzymać musi.

Ilość wydanych pieniędzy przez poszczególne Kółka na nawozy sztuczne uwidocznia poniższe zestawienie:

w 35 Kółkach sprowadzono nawozów za sumę nie przenoszącą 200 K	
26	400
23	600
21	800
19	1000
18	1200
13	1500
11	2000
7	3000
4	4000
2	4500
1	4560

Za najmniejszą kwotę bo zaledwie 8 koron sprowadziło Kółko w Jaworniku myślenickiego powiatu, za najwyższą zaś, 4560 koron, Kółko rolnicze w Szymbarku w gorlickim powiecie.

Statystyczne zestawienia o kółkach rolniczych i sumaryczne zestawienia z powiatów dają dokładny pogląd, ile nawozów sztucznych w poszczególnych miejscowościach i powiatach zakupiono.

Kółka rolnicze, z bardzo nielicznymi tylko wyjątkami, nie ciągną żadnych zysków z nawozów sztucznych, lecz sprowadzają je li tylko na potrzeby swoich członków, którzy w ten sposób taniej nabywać je mogą.

Tylko członkowie Kółek, leżących w pobliżu fabryk nawozów sztucznych, nabywają je pojedynczo, bez pośrednictwa Zarządu swych Kółek. Ilość nawozów w ten sposób nabytych określić się nie da; sądząc jednak z podanych w sprawozdaniach wzmianek stanowić musi dość poważną cyfrę.

Mimo przestróg, pomieszczanych w organie Towarzystwa, mimo rozszerzania broszury Prof. J. Pomorskiego: „W jaki sposób należy kupować nawozy sztuczne,“ nabywały mimo to niektóre Kółka nawozy u małomiasteczkowych przekupniów, którzy niższemi rzekomo cenami i łatwym udzielaniem kredytu zjednywali sobie odbiorców. Niestety żadne z Kółek nie nadesłało do ocenienia próbek nabytych w ten sposób nawozów, nie mamy więc żadnych wskazówek o rzeczywistej ich wartości.

Najbardziej używanym przez małorolnych gospodarzy nawozem sztuczным są żuźle, z samych bowiem nadesłanych sprawozdań wypada na nie poważna bardzo cyfra 128.⁴⁰ wagonów. Drugie miejsce zajmują kości których użyto 49.⁴⁵ wagonów, trzecie zaś różnej procentowości superfosfaty, których użyto 21.²⁵ wagonów.

Zestawiwszy razem te cyfry, żuźli 128.⁴⁰
kości 49.⁴⁵
superfosfatów 21.²⁵
osiągniemy razem 199.¹⁰

wagonów samych nawozów fosforowych, wobec czego uderza w oczy nieproporcjonalnie mała ilość użytego kainitu, bo zaledwie dosięgająca 8000 kg., i 2000 kg. saletry czyli $\frac{8}{10}$ i $\frac{2}{10}$ wagona, na 200 blisko wagonów nawozów fosforowych. Jeżeli zauważymy, że małorolni gospodarze nasi dają pierwszeństwo zawsze nawozom tańszym, co łatwo wywnioskować można z kupna najniżej procentowych kości i superfosfatów, to tembardziej musi zastanawiać mała ilość kupionego również taniego kainitu.

Dwa są zapewne powody tego: pierwszy, trudności jakie istniały przy jego zakupie do niedawna, drugi, słabe zainteresowanie się własnością poprawą łąk. Próby, jakie urządził Zarząd główny z użyciem nawozów sztucznych na łąkach, wywołają zapewne zmianę i przyczynią się do większego rozpowszechnienia kainitu.

Co do wapna, to użyto go w powiecie myślenickim 42, żywieckim 7.⁶, wadowickim 6.⁸ wagonów. W innych powiatach nie używano wapna prawie zupełnie. Na to dość znaczne używanie wapna w powiecie myślenickim Zarząd główny zwrócił już uwagę i polecił jednemu z inspektorów rolniczych udanie się na miejsce i zbadanie, o ile wapnowanie gruntów tamtejszych opiera się na racjonalnej podstawie.

Z nawozów azotowych używaną była tylko saletra i to w bardzo ograniczonej ilości 20 worków po 100 kg. Połowę tego zużył jeden powiat, mianowicie łańcucki, produkujący buraki cukrowe, resztę wzięły powiaty: myślenicki, limanowski i wadowicki.

V. Wzorowe gnojarnie.

W 1900 r. Zarząd główny Towarzystwa rozporządził subwencją 500 koron za wzorowe gnojarnie. Wskutek zmian, jakie zaszły w oddziale rolniczym biura, nie mógł ich jednak w całości zużytkować; założono tylko 4 gnojarnie, mianowicie:

w Uszwi pow. brzeskiego u p. Jana Janickiego kosztem	44 K	— h.
w Tymowej pow. brzeskiego u p. Jana Burkowiča kosztem	61 „	24 „
w Palesńicy pow. brzeskiego u p. Augustyna Chopkowiča kosztem	49 „	30 „
w Swiniarsku pow. nowosądeckiego u p. Jana Bawółka kosztem	60 „	— „
Razem	214 K	54 h.

Obecnie akcyja w tym kierunku ma objąć i obory wgłębione do utrzymywania nawozu pod bydłem, z czego Zarząd spodziewa się dodatniejszych jeszcze rezultatów, niżeli z gnojarni wzorowych.

Prócz zakładania gnojarni, udzielano wyczerpujących informacji w tym kierunku, wypracowywano kosztorysy zastosowane do warunków miejscowych, w ogóle udzielano pomocy chcącym urządzać u siebie odpowiednie miejsca do przechowywania nawozu.

VI. Maszyny i narzędzia rolnicze.

Jak w latach ubiegłych, tak też i w r. 1900 Zarząd główny pośredniczył w nabywaniu maszyn i narzędzi rolniczych, a pragnąc rozwoju przemysłu krajowego, nawiązał stosunki handlowe z firmami krajowemi i w pierwszym rzędzie starał się je popierać.

W ogólności liczba zamówień stale wzrasta, co niżej podane cyfry z czterech ostatnich lat wykazują. w roku 1897 zamówiło 12 Kółek za kwotę 1550 K
 „ 1898 „ 18 „ „ „ 2934 „

w roku 1899 zamówiło 40 Kółek za kwotę 7578 K
 „ 1900 „ 60 „ „ „ 9904 „

Zakupna odbywała się za gotówkę ze straceniem 2% sconta, i na raty miesięczne lub kwartalne z kredytem do 4 lub 6 miesięcy bezprocentowym, oraz opustami z cen normalnych od 5 do 20%, które to opusty wyniosły w roku 1900 poważną kwotę 1984.04 koron czyli przeciętnie 20.03%.

Szczegółowy wykaz zamówień uskuteczniionych w roku 1900 zamieszczamy poniżej:

Wykaz zakupionych maszyn i narzędzi rolniczych.

Liczba porządk.	Nazwa zamawiającego Kółka	Z a m ó w i o n o													za gotówkę	na raty	Cena nominalna		Cena rzeczywista				
		plugów	siewników	młocarni	kieratów	kół zamach.	wycieraczy do koniczyny	młynków	przyrządów do wialni	tryjłów z cylindrami	sieczałki	noży zapas.	buraczarek	pomp z węż.			pras do owoców	maszyn do szycia	innych	koron	zyskany opust w %	koron	h.
1	Bareice	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	110	22	85	80	
2	Biała	.	.	1	.	.	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	409	20	327	20	
3	Borzęcin	.	.	.	.	.	.	.	.	2	6	.	.	.	.	.	.	1	134	20	107	20	
4	Brzeziny	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	1	43	22	33	54	
5	Budzów	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	80	22	62	40	
5	Bystra	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	570	22	444	60	
7	Gorlice	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	198	20	158	40	
8	Gorzycce	.	.	.	.	.	.	.	.	3	6	.	.	.	.	.	.	1	134	22	104	52	
9	Gręboszów	.	.	.	.	.	.	.	.	1	3	.	.	.	.	.	.	1	72	20	57	60	
10	Grójec	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	40	18	32	80	
11	Gwoźnica gr.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	77	20	61	60	
12	Jadowniki mk.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	6	.	.	.	.	.	.	1	136	20	108	80	
13	Jastrzębia	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	1	120	10	108	.	
14	Jawiszowice	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	1	136	20	108	80	
15	Kalembina	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	do koniczyny	.	1	84	20	67	20	
16	Kochawina	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	256	22	199	68	
17	Kopyczyńce	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	65	20	52	.	
18	Kowalowa	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	1	120	22	93	60	
19	Krościenko	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	60	22	46	80	
20	Krzyszowice	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	108	22	84	24	
Do przeniesienia		4	1	3	1	.	.	2	.	20	21	.	1	1	.	.	.	3016	26	2392	78		

Działalność Zarządu w zakresie maszyn i narzędzi rolniczych nie ograniczała się tylko do pośrednictwa w nabywaniu. Chcąc się obeznać ze stosunkami krajowymi, rozesłano przy „Przewodniku” w listopadzie r. z. kwestyonaryusz, dotyczący się używania więcej złożonych maszyn i narzędzi rolniczych, oraz stosunków handlowych, jak również wyboru tychże narzędzi.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że na 50 miejscowości, które odpowiedź nadesłały, używają:

młocarni ręcznych kieratowych w 21	czyli 42%
młynków (przeważnie polskich bez sit) w 40	” 80 ”
sieczkarni korbowych 2, 3 i 4nożnych w 43	” 86 ”
plużków do okopywania ziemniaków w 7	” 14 ”

Co do stosunków handlowych, ogólnie zakupują towar narzucony im przez agentów najrozmaitszych firm, na raty dwu i trzyletnie nawet, lecz z odpowiednio wysokim procentem zwłoki, a często otrzymują rzeczy stare, odnowione. Bezpośrednio z fabryk sprowadziło z powyższych 50 tylko 10 Kółek.

Co do wyrobu uzyskaliśmy natomiast niektóre daty, mianowicie:

młynki do zboża z sitami i bez wyrabiają: Błoniarczyk w Iwkowej p. Tymowa st. Słotwina, Wincenty Bednarek w Michalczowej p. Tęgoborze st. k. Nowy Sącz, Antoni Zych w Niechobrze p. Zgłobien st. k. Boguchwała, Stanisław Podgórski w Tarnoszynie p. i st. k. Uhnów, Jędrzej Blicharz w Ja-

godniku p. Trzesówka st. k. Rzochów, Izidor Kurowski w Jaworuiuku p. Myślenice st. k. Kalwarya, Mikołaj Mostaniec w Zborowie p. i st. k. Zborów, Błażej Dudzik w Żegocinie p. Żegocina st. k. Bochnia, Marcin Dudzik w Łąckiej górnej p. Żegocina st. k. Bochnia, Jakób Rakoczy w Brzeźniach p. Wielopole skrz., st. k. Dębica. Cena młynków waha się od 20 do 40 koron.

Plugi, uznawane przez okolicznych rolników za dobre, wyrabiają:

Marcin Dąbrowski w Tuczępach p. i st. k. Radymno. Michał Sala w Krzyszkowicach Nr. 16, p. Myślenice, st. k. Radziszów, Jan Rech w Zalesiu, p. i st. k. Janów koło Lwowa, Jędrzej Baćcik w Nowej wsi, p. i st. k. Kęty, Wojciech Grudzień, Józef Skulinowski i Jan Solak w Wojniczu, p. Wojnicz, st. k. Bogumiłowice, Jan Kozik w Zakrzowie, Jakób Szymańek w Sobowie. p. i st. k. Tarnobrzeg, Ignacy Schneider w Monasterzyskach p. st. k. w miejscu, Jan Czepiel w Górnej wsi, p. Myślenice, st. k. Kalwarya. Cena plugów od 12 do 22 koron.

Dane te wskazują, jak bardzo niskie są wymagania małopolskich gospodarzy i jak byle czem się zadowolnią. Narzędzie byleby tanie było, a już dobre dla nich; tu też otwiera się wielkie pole zasługi a nawet dobrego interesu dla tych, którzyby chcieli wyrabiać dobre narzędzia rolnicze dla małej własności po najniższych możliwie cenach, na co zwracamy uwagę ludzi fachowych.

Sprawy handlowe.

I. Handlowa działalność Kółek rolniczych.

Zestawienia statystyczne o poszczególnych Kółkach rolniczych, jakie podaliśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu, oraz tegoroczne zestawienia, obejmujące przeszło 700 Kółek, pozwalają dokładniej przypatrzeć się ich działalności. Jak widzimy z tych zestawień, mamy najpierw takie Kółka, których życie skupia się jedynie w czytelnicy; drugi rodzaj tworzą Kółka, posiadające czytelnię i prowadzące przedsiębiorstwo handlowe; wreszcie do trzeciej grupy należą Kółka z czytelnią i sklepem, lecz uwzględniające obok tego w wydatny sposób potrzeby rolnicze i ekonomiczne członków. Są to trzy stopnie rozwoju, jakie Kółka z kolei przechodzą: rozpoczyna się ich życie przygotowaniem do łącznego działania i szerzeniem oświaty; potem książki i pisma oraz wskazówki wpływowych osób, zachęcają do podjęcia zbiorowej akcyi w kierunku uwolnienia mieszkańców od wyzysku miejscowych handlarzy, gdyż to nasuwa się u nas prawie wszędzie jako najgwałtowniejsza potrzeba, wreszcie przy pomyślnym rozwoju sklepu, stowarzyszenie nabiera wiary w skuteczność i pożyteczność zbiorowej pracy, uczy się rozpatrywać w potrzebach członków i gminy i zastosowuje do tych potrzeb swą działalność.

Zależy to od osób stojących na czele Kółka, od stopnia oświaty członków, od ich usposobienia mniej lub więcej skłonnego do łącznego działania a także od ich zamożności, jak długo poszczególne Kółko te stopniowe fazy przebywa.

Pomyślne warunki przyczyniają się do przyspieszenia rozwoju, niepomyślne utrudniają akcyę, albo nawet całkiem ją powstrzymują; zawsze jednak zdolność do życia ocenić można dopiero wedle tego, jak się sklep spółkowy rozwija i jaki jest jego stosunek do Kółka, jako stowarzyszenia, mającego przyczynić się do podniesienia dobrobytu włościańskiej ludności.

Stąd to wśród naszych stosunków, różniących się od stosunków panujących w zachodnich krajach koronnych Austrii i odmiennych od stosunków w dzielnicach polskich zaboru pruskiego, przypadło sklepom dominujące stanowisko w działalności Kółek tak, że stały się one kamieniem probierczym ich zdolności do pracy, środowiskiem, około którego reszta prac Kółka się układa. Wobec wielkiego znaczenia sklepów dla rozwoju Kółek, szersze koła publiczności nie poinformowane dokładnie o innych zadaniach i celach Kółek, wskazanych statu-

tem, poczęły identyfikować Kółka rolnicze z sklepami chrześcijańskimi, a utwierdzały się w tem mniemaniu, widząc, że zarządy Kółek jak i osoby, sprawami Towarzystwa się zajmujące, mają uwagę zwróconą przedewszystkiem na rozwój spółkowego handlowego przedsiębiorstwa.

Przekonanie o doniosłości sklepów dla rozwoju Kółek spowodowało Zarząd główny do rozciągnięcia jaknajtroskliwszej opieki nad nimi i do podjęcia starań, aby był ich ułatwić i normalny rozwój im zapewnić. Dla dostarczenia im koniecznego kapitału obrotowego na dogodnych warunkach, Zarząd główny w poprzednich latach petycjami i memoriałami, wniesionymi do Wysokiego Sejmu, uzyskał utworzenie funduszu dla bezprocentowych pożyczek, która to pomoc nieocenione oddała usługi; dla zapewnienia zaś prawidłowego prowadzenia sklepów usilnie ubiegał się o fundusze na utworzenie oddziału handlowego w swem biurze, by mieć siły fachowe do nadzorowania gospodarki w poszczególnych sklepach, do badania rachunków, przeprowadzania inwentur i udzielania wskazówek w sprawach handlowych. Pomoc Rządu, uzyskana na ten cel w ubiegłym roku w kwocie 6400 koron, obok dawniej już przyznanej subwencji Wysokiego Sejmu w kwocie 4000 koron, pozwoliła nam na rozciągnięcie nieco szerszej kontroli, w obec tego jednakowoż, że lustracye podjęte było można dopiero wtedy, gdy już setki sklepów istniały, wskutek czego ogromna zaległość pracy powstała, w obec tego dalej, że ruch z zakładaniem przedsiębiorstw nie ustaje, lecz przeciwnie się ożywia, a każde Kółko przynajmniej raz do roku zlustrowane być powinno, dotychczasowe fundusze wystarczają zaledwie na wykonanie czwartej części tej pracy, jaka ze względu na ważność sprawy jest konieczną. Gruntownego zaś, nie połowicznego zaopiekowania się wymagają sklepy Kółek rolniczych dla tego, że istnienie ich wśród obecnych stosunków jest dla dobra włościańskiej ludności niezbędne, — dalej dla tego, że prawidłowe ich prowadzenie jest nadzwyczaj trudne i tylko przy fachowej pomocy możliwe, — wreszcie dla tego, że pomyślny rozwój sklepów, jak to już poprzednio wspomnieliśmy, daje impuls do nowych przedsięwzięć a zarazem, co najważniejsza, dostarcza materialnych środków na ich rozpoczęcie, środków, którychby miejscowa ludność na innej drodze nigdy nie zebrała.

Wiadomo nam dobrze, że handlowa działalność Kółek, o ile handel ich towarów spożywczych dotyczy, jest tylko przejściowa, że do trzydziestu lat najdalej znikną zupełnie spółkowe kramy Kółek, a w miejsce ich powstaną prywatne sklepy, — jednak tak długo zachęcać musimy Kółka do zakładania przedsiębiorstw handlowych, a istniejące otaczać troskliwą opieką, jak długo nie rozwinie się przedsiębiorczość prywatna na tem polu w takiej mierze, by była w stanie skutecznie przeciwdziałać wyyskowi, na jaki ludność włościańska i małomiejska dotąd jeszcze ciągle jest narażona. Aż do tej chwili sklepy Kółek rolniczych będą tworzyły jeszcze przez dłuższy szereg lat rodzaj praktycznych szkół, z któ-

rych ludność chrześcijańska ma wynieść naukę, że handel jest rentownem przedsiębiorstwem i może zapewnić byt rodzinie, jeżeli włoży weń odpowiedni kapitał i nauczy się stosować do życzeń i potrzeb mieszkalców.

Kółka rolnicze, podjąwszy pod naciskiem stosunków i prawie z musu handlową działalność, wzięły na swe barki ogromnie mozolne i trudne zadanie. Nie dość bowiem, że zarządy ich przyswoić sobie musiały pewien zasób handlowej wiedzy, co szczęśliwie ułatwił w czas wydany, a dla sklepów większych wprost nieoceniony podręcznik D-ra Fr. Stefczyka (Przewodnik handlowy), lecz ponadto spółkowe kramarskie przedsiębiorstwo narzuca cały ogrom pracy z uciążliwą rachunkowością i niełatwą do przeprowadzenia kontrolą sklepikarza, pracy, jakiej inne stowarzyszenia n. p. kasy Raiffeisena, spółkowe mleczarnie tylko w części wymagają. Odpowiednio do tego Zarząd główny powinien posiadać możność udzielenia wydatnej pomocy, — niestety jednak środki i siły, któremi rozporządza, aby wesprzeć Kółka w tej trudnej pracy, podjętej nie dla osobistego zysku, lecz dla dobra kraju, nie stoją w żadnym stosunku do uznanych potrzeb.

Zapewnienie bowiem dla sklepów Kółek prawidłowego rozwoju, udzielanie im fachowych wskazówek co do stopniowego rozszerzania zakresu działania, ciągłe i ścisłe kontrolowanie ich czynności, chronienie ich spółkowego majątku od defraudacyi płatnych funkcyjonaryuszów lub od wyzyskiwania przez jednostki dla osobistej korzyści, są nie tylko już dla Kółek, lecz wprost dla krajowego dobrobytu sprawami pierwszorzędnego znaczenia i jako takie zasługują na wydatniejszą niż dotąd pomoc Rządu i Kraju. Dość bowiem wskazać na wyniki pracy tych Kółek, które mimo niedostatecznego poparcia, jedynie pod wpływem osób światłych, ruchliwych, a umiejących działać odpowiednio do naszych stosunków, wykazały, jak to zużytkować można dochody sklepu na pożytek i dobro ogółu i czerpać z tego źródła zasoby do podjęcia nowych usiłowań.

Stanowczo twierdzić możemy, że spółkowe zakupna nasion, nawozów sztucznych, maszyn rolniczych zaledwie w wyjątkowych razach byłyby przyszły dotąd do skutku, gdyby spółkowe przedsiębiorstwo kramarskie nie było przekonało ludności, że przy zbiorowem zamówieniu lepszy i tańszy towar otrzymać można, i gdyby to przedsiębiorstwo nie było dostarczyło funduszów na pierwsze zamówienia. Na tle kramarskiem i przy zużytkowaniu doświadczeń na tem polu zebranych, rozwijać się dopiero poczęła handlowa działalność, dotycząca czysto-rolniczych potrzeb włościanina.

Żałować należy, że mało mamy jeszcze przy Kółkach rolniczych takich przedsiębiorstw jak spółkowe rzeźnie i piekarnie. Pochodzi to stąd, że w obec ubóstwa włościanstwa trudno zachęcić je do złożenia udziału na taki interes, którego potrzeba nie jest piekąca. Nie mielibyśmy więc ich wcale, gdyby nie te Kółka, które z dochodów sklepu uskładały fundusz potrzebny na ich założenie i podjęły się ich prowadzenia na ryzyko sklepu.

W innych miejscowościach, gdzie się okazała potrzeba taniego kredytu w drobnych kwotach, zyski sklepowe tworzyły zawiązek Kasy pożyczkowej, z której z czasem rozwija się Spółka oszczędności i pożyczek. Zaprzeczony się również nie da, że te Kółka rolnicze podjęły pierwsze dzierżawy myt i propinacji, gdzie sklep był należycie prowadzony i dostarczył funduszy na rozpoczęcie akcyi.

Wreszcie głównie z dochodów sklepu zdołały Kółka rolnicze przejść w posiadanie własnych domów i stworzyć obok karczmy i w przeciwstawieniu do niej nowe miejsce zebrań dla mieszkańców gminy. Zbyteczna wykazywać, jak doniosłe ma to znaczenie dla włościańskiej ludności. Zbiorowa jej działalność dopiero wtedy w całej pełni rozwinąć się może, gdy członkowie mają dogodnie miejsce dla wspólnego porozumienia; — godziwe zabawy, gry towarzyskie, teatru amatorskie, za mało dotąd znane wśród ludu, dopiero wtedy wprowadzić się dadzą, gdy stowarzyszenie rozporządza własnym, odpowiednim lokalem.

Tak więc sklepy Kółek rolniczych spełniają dwa wielkie zadania, najpierw wpływają na uregulowanie cen artykułów spożywczych a przez wytworzenie konkurencji umniejszają wydatki włościanstwa na potrzeby codziennego życia, dalej gromadzą fundusze na inne pożyteczne cele i podnoszą poziom ekonomicznego życia ludności wiejskiej. Jednak tylko przy odpowiedniej organizacyi i gospodarce spełniają te zadania; niedbale prowadzone, nie kierowane wyższą myślą, wyzyskiwane w osobistych celach, oddziałują ujemnie, zniechęcają do spółkowych przedsięwzięstw

i wyrządzają szkodę stowarzyszeniu, pod którego firmą występują.

Z tego powodu trzeba było nadać sklepom Kółek rolniczych pewne stałe normy, zestawień im przepisy, których się trzymać powinny, by działalność ich przynosiła pożytek ogółowi. W tym celu wydana została z końcem 1900 r. „instrukcyja dla sklepów Kółek rolniczych“ jako uzupełnienie § 13. statutu Towarzystwa. Trudnej pracy przedłożenia projektu instrukcyi podjął się ówczesny referent spraw handlowych Dr. Franciszek Stefczyk w myśl zasad, które podał do wiadomości członków na II. Ogólnej Radzie w Łańcucie. Projekt instrukcyi tworzył następnie przedmiot obrad osobnej ad hoc powołanej komisji, w skład której wchodziłi oprócz referenta pp. Cielecki, Dr. Steczkowski, Ulmer i Wiesiołowski. Po przyjęciu projektu przez Wydział wykonawczy instrukcyja otrzymała zatwierdzenie Zarządu głównego Towarzystwa na posiedzeniu z dnia 27. grudnia 1900 r. i obowiązuje odąd wszystkie sklepy Kółek rolniczych.

Wydaniem instrukcyi Zarząd główny Towarzystwa spełnił tę część zadania, która w jego mocy leżała; została do wykonania druga: wprowadzenie w życie instrukcyi i ścisła kontrola, czy wszystkie Kółka obowiązujących przepisów przestrzegają. Tej części zadania przy środkach, jakimi dotąd rozporządzamy, należyście wykonać nie możemy. Mamy jednak nadzieję, że tak Rząd jak i Kraj przyjdą Towarzystwu z pomocą, bo poparcie naszych usiłowań leży w interesie ogólnym i ściśle się łączy z rozwojem ekonomicznym kraju.

II. Lustracye handlowe.

W roku 1900 przeprowadził lustrator p. Henryk Schmidt 151 lustracyi, zaś p. Stanisław Dzierża 96 lustracyi, razem więc 247 Kółek rolniczych podległo zbadaniu lustratorów handlowych. Liczba lustracyi dokonanych przez p. Dzierżę jest mniejsza, niż liczba lustracyi p. Schmidta, najpierw dla tego, że przez miesiąc zastępował on instruktora praktyki sklepowej przy kursach handlowych w Czernichowie, potem dla tego, że przydzielone mu były różne czynności biurowe.

Wykonane lustracye dadzą się podzielić na pewne grupy. Pierwszą grupę stanowią systematyczne lustracye całych powiatów, przy których Kółko przy Kółku podlega zbadaniu. Nie pomija się wtedy nawet tych Kółek, które upadły, a to dla tego, aby dojść powodów upadku Kółka a przy tem zbadać, czy po rozwiązaniu Kółka nie pozostaje jaki majątek w prywatnych rękach. Często także po upadłych Kółkach pozostają między członkami jego różne nieporozumienia i wzajemne pretensye, które podczas bytności lustratora polubownie bywają załatwiane, niejednokrotnie zaś udzielone przez lustratora wyjaśnienia, jakie powody przyczyniły się do upadku Kółka, i pouczenia, jak Kółko prowadzić należało, aby pożytek przynosiło mieszkańcom, zachęcają do wznowienia Kółka rolniczego. Tego rodzaju systematyczne lustracye przeprowadził p. Schmidt w powiatach jasielskim, gorlickim i grybowskim, p. Dzierża zaś w powiatach dąbrowskim, rohatyńskim i trembo-

welskim. Oprócz tego rozpoczęto lustracye systematyczne w powiecie jarosławskim i złoczowskim, których uzupełnienie nastąpi w 1901 r.

Drugą grupę stanowią lustracye przeprowadzone na życzenie Kółek za całkowitym lub częściowym zwrotem kosztów. Lustracyi takich przeprowadzono 15, mianowicie w Kółkach rolniczych (liczba za nazwą Kółka podaje wysokość zwrotu kosztów w koronach): 1. Zagórz pow. sanockiego (17:26); 2. Rudki pow. rudeckiego (51:68); 3. Balice pow. mościskiego (30:00); 4. i 5. Oleszyce pow. cieszanowskiego dwukrotnie przy zmianach sklepikarzy (62:29); 6. Świątniki górne pow. wielickiego (19:52); 7. Nowe miasto pow. dobromilskiego (19:97); 8. Tłumacz pow. tłumackiego (60:00); 9. Marcyporeba pow. wadowickiego (38:34); 10. Krzeszowice pow. chrzanowskiego (54:55); 11. Stare-sioło pow. bobreckiego (23:92); 12. Rzochołów pow. mieleckiego (23:44); prócz tego trzy stowarzyszenia handlowe, utrzymujące ścisłe stosunki z Kółkami rolniczymi: 13. Towarzystwo handlowe w Dembicy (181:68); 14. Związek handlowy w Sokalu (101:56) i 15. Towarzystwo ludowe gospodarczo-handlowe w Gorlicach (13:03).

Ogółem wpłynęło ze zwrotu kosztów 697:24 k. tak, jak to wstawiono w rachunek lustracyi handlowych, pomieszczony w dodatku.

Korzystając ze sposobności podróży, którą lustratorowie do tych Kółek podjąć musieli, zarządzono po drodze lustracye w tych miejscowościach,

gdzie zbadanie stanu interesów Kółka było wskazane, już to z powodu skarg, jakie na Zarząd Kółka albo na sklepikarza nadeszły, już to dla załagodzenia powstałych zatargów, albo wreszcie dla strutyrowania rachunków, jakie kierownictwo sklepu miało przedłożyć Ogólnemu zebraniu członków Kółka. Zarząd główny, mając do dyspozycji tylko dwóch lustratorów na tysiąc przeszło sklepów, nie może na każde żądanie wysyłać natychmiast lustratora, gdyż podróże z jednej strony kraju do drugiej pochłonięłyby większą część funduszy przeznaczonych na lustracyę, lecz skupiać musi kilka a nawet czasem kilkanaście spraw do łącznego załatwienia. Cały szereg takich nieprzewidzianych a jednak niezbędnych lustracji, które zarządzić było trzeba, wstrzymuje systematyczną akcyę po poszczególnych powiatach, stąd też mamy, mimo że lustratorowie są czynni już 3½ roku, jeszcze takie powiaty, gdzie stan Kółek i sklepów dotąd nie jest zbadany przez lustratorów. Należą do nich powiaty: bocheński, brzeski, tarnowski, tarnobrzski, mielecki, łączące znaczną liczbę Kółek a prawie zupełnie nietknięte przez lustratorów, dalej powiaty: rzeszowski, łańcucki, krośnieński, brzozowski, gdzie tylko po kilka Kółek dotąd zlustrowano. Nie pomogą nie projekta jaknajspieszniejszego ich wykonania, skoro gwałtowne wezwania listowe i telegraficzne o natychmiastowe delegowanie lustratora handlowego nie pozwalają na wprowadzenie w życie systematycznej pracy po nielustrowanych powiatach. Jeżeli w ogóle odpowiedzieć zdołano wszystkim życzeniom o lustracyę z różnych stron kraju bez narażenia kasy Towarzystwa na nadmierne wydatki, to osiągnięto to z jednej strony przez odpowiednie ugrupowanie wskazanych lustracji, z drugiej strony przez pełną poświęcenia pracę pp. lustratorów, którzy widząc, ile jest do zrobienia i ile Kółek na nich z upragnieniem czeka, mozolne prace inwentowania towarów i badania rachunków przeprowadzali z uznania godnym pospiechem a przy tem dokładnie i sumiennie.

Trzecia grupa lustracji spowodowana była podaniami o bezprocentowe pożyczki z funduszu dla handlowo-przemysłowej działalności Kółek rolniczych. Zanim bowiem Zarząd główny poprze wniesione podanie i przedłoży je do uwzględnienia Wydziałowi krajowemu, przekonac się musi o stanie majątkowym Kółka i dla tego zarządza lustracyę. Odstępuje się od tego tylko w wyjątkowych razach, gdy Zarząd powiatowy lub mąż zaufania przedłoży dokładne daty o stanie finansowym Kółka.

Czwartą grupę tworzyły nie lustracye, lecz pouczenia, jakich udzielali lustratorowie nowo zawierającym się Kółkom lub dawniejszym, jeżeli przystępowały do otwarcia spółkowego sklepu. Tego rodzaju informacye fachowe, dotyczące tak urządzenia sklepowego jak i zakupna towarów oraz prowadzenia ksiąg, połączone ze wskazówkami, jakie cele i zadania mają Kółka rolnicze, i pouczeniami, czego się trzymać a czego wystrzegać należy, aby przedsiębiorstwa na szwank nie narazić, mają ogromne znaczenie. Było zamiarem Zarządu głównego udzielić tego rodzaju pomocy w każdym Kółku, gdzie sklep miano otwierać, niestety brak czasu i niedo-

stateczna liczba lustratorów nie pozwoliły wszędzie tego przeprowadzić.

Z 151 Kółek rolniczych, które zwiedził p. Henryk Schmidt, prowadziło sklepy w własnym zarządzie 70 Kółek a z tych posiadały 3 oprócz głównego sklepu filie; w 22 Kółkach sklepy były wypuszczone w dzierżawę; w 19 Kółkach istniały sklepy pod firmą Kółka, założone jednakowoż funduszami jednej osoby, która się za właściciela sklepu uważała; w 6 Kółkach zbadano dawne rachunki celem załagodzenia powstałych sporów; w 16 Kółkach udzielono porady przy założeniu sklepu; 18 Kółek uznać musiano za nieistniejące.

Z 96 Kółek rolniczych, które zwiedził p. Stanisław Dzierża, prowadziło sklepy we własnym zarządzie 39 Kółek; w 11 Kółkach sklepy były wypuszczone w dzierżawę; w 6 Kółkach istniały prywatne sklepy pod firmą Kółka: w 4 Kółkach sprawdzono rachunki: w 5 interweniowano przy założeniu sklepu; w 6 Kółkach nie prowadzono żadnych handlowych przedsiębiorstw, ograniczając się na czytelnię i zebrania: 25 Kółek uznać musiał lustrator za nieistniejące.

Razem zwiedzili zatem lustratorowie 247 Kółek rolniczych. Znaczna stosunkowo liczba upadłych Kółek, bo wynosząca razem 43, nie może być procentowo brana w rachubę, gdyż Zarząd główny pragnąc skonstatować, które Kółka rolnicze stanowczo z ewidencji usunąć należy, polecał, o ile do tego sposobność się nastęrczała, zwiedzać wszystkie te miejscowości, z których od dłuższego czasu nie nadeszło sprawozdania rocznego albo skąd organ Towarzystwa i pisma wysłane do Kółka zwracano. Zachodzą bowiem po naszych gminach tego rodzaju anormalne stosunki, że mimo istnienia Kółka pisma wystosowane do Zarządu Kółka nie dochodzą, ponieważ osoby nieprzychylnie dla Kółka usposobione konfiskują je lub zwracają jako niedoreczalne. Zanim się zatem Kółko stanowczo wykreśli, podjąć trzeba w pierw badania na miejscu, przy czem równocześnie stwierdza się powody upadku Kółka oraz przeprowadza dochodzenia, jak już wyżej nadmieniliśmy, czy po rozwiązaniu Kółka nie pozostał majątek w prywatnych rękach.

Jeżeli od ogólnej liczby zwiedzonych miejscowości odejmiemy 43 miejscowości, w których Kółka rolnicze upadły, oraz wizytacyę dla sprawdzenia rachunków (10) i dla udzielenia informacyi przy założeniu sklepu (21), pozostaną 173 Kółka zlustrowane. W tych 173 Kółkach było sklepów we własnym zarządzie 109 czyli 63%, wydzierżawionych 33 czyli 19%, sklepów prywatnych pod firmą Kółka 25 czyli 14½%, a Kółek bez sklepów 6 czyli 3½%.

Ze 109 sklepów, prowadzonych we własnym zarządzie, podajemy obok na stronie 27 sumaryczne zestawienia wyników lustracji według powiatów, o tyle szczegółowsze od zestawień podanych w ubiegłym roku, że pomieszczone całkowity bilans przedsiębiorstw. Nie mogliśmy się zastosować do życzeń wyrażonych przez D-ra T. Kudelkę w „Przeglądzie powszechnym“ r. 1900, aby bilans każdego zlustrowanego Kółka z osobna ogłosić. Wprawdzie dawaby takie zestawienie dokładny pogląd na stan

Zestawienie

według powiatów wyników lustracji w sklepach Kółek rolniczych, prowadzonych we własnym zarządzie, za rok 1900.

Liczba porządk.	Nazwa powiatu	Liczba sklepów	Obrót roczny	S t a n o c z y n n y					S t a n b i e r n y			
				Gotówka w kasie	Wartość towarów	Wierzytelności	Wartość inwentarza i własnych budynków	Nielobór	Udziały	Fundusz rezerwowy	Długi towarowe i pieniężne	Nadwyżka
1	Jasło	17	389.100	10.480 27	24.079 05	11.828 81	7.742 90	¹⁾ 1.554 07	19.508 24	8.518 34	21.533 90	6.104 62
2	Dąbrowa	12	263.110	3.748 90	16.801 78	16.371 27	12.640 48	²⁾ 65 72	8.528 32	4.753 21	9.660 05	27.286 53
3	Gorlice	8	320.000	2.618 79	32.234 85	12.624 50	16.524 33	³⁾ 3.168 83	18.688 —	6.233 54	37.165 96	5.083 80
4	Rohatyn	5	28.640	450 46	856 64	1.545 65	2.335 30	—	823 30	100 —	634 48	3.631 07
5	Trembowła	5	76.200	680 68	3.227 98	7.246 66	1.010 06	⁴⁾ 56 54	612 60	563 39	3.689 82	7.356 11
6	Jarosław	5	83.700	625 34	3.818 78	2.371 04	928 30	⁵⁾ 27 79	601 95	611 08	2.237 32	3.120 33
7	Krosno	4	60 400	1.168 20	5.025 68	3.654 44	6.594 68	—	3.427 34	275 76	7.978 14	4.761 76
8	Tłumacz	4	153.200	1.085 49	21.809 13	10.284 59	1.605 88	—	3.034 76	3.365 84	22.276 58	6.137 91
9	Bóbrka	3	112.000	717 19	6.229 66	3.799 38	957 69	—	2.351 76	—	5.475 —	3.877 16
10	Rudki	3	45.000	137 57	1.751 44	1.802 24	278 88	—	1.067 81	279 98	2.079 09	1.535 20
11	Mielec	3	61.800	662 40	16.359 10	1.907 64	854 30	—	9.280 —	1.833 38	5.598 41	3.066 45
12	Sanok	3	31.100	753 99	1.971 92	3.564 90	2.598 24	—	2.957 28	3.108 22	1.318 90	1.504 65
13	Wadowice	3	79.000	1.771 79	14.424 92	10.740 09	10.807 58	—	10.543 86	4.517 87	12.321 62	7.361 03
14	Brzoźów	2	20.000	185 48	1.178 72	1.659 32	547 16	⁶⁾ 2.422 18	1.736 40	1.466 40	2.442 38	347 28
15	Jaworów	2	36.000	149 30	1.265 36	1.272 44	439 62	⁷⁾ 130 16	1.930 16	280 68	843 20	202 84
16	Lwów	2	17.360	143 07	418 26	535 11	2.372 08	—	1.320 40	—	2.010 40	137 72
17	Rzeszów	2	41.000	177 14	3.930 66	2.434 46	660 —	—	2.340 —	36 —	1.247 57	845 97
18	Grybów	2	15.600	41 92	569 22	1.255 10	615 68	⁸⁾ 372 88	430 —	18 —	2.406 86	—
19	Tarnów	2	33.600	1.049 66	2.689 72	1.014 67	4.231 82	⁹⁾ 7 01	1.330 94	3.336 76	2.157 36	2.167 85
20	Dobromil	2	122.000	3.368 69	9.684 24	8.291 01	3.149 54	—	1.751 48	13.760 78	5.569 83	3.411 39
21	Mościska	2	59.000	1.079 88	4.399 57	1.741 34	2.825 18	¹⁰⁾ 264 63	3.712 70	3.199 44	2.160 62	517 64
22	Inne powiaty	18	646.100	8.559 67	67.923 74	40.889 98	24.009 46	¹¹⁾ 10.730 37	46.098 82	16.152 62	75.375 49	21.134 41
	Razem	109	263 3910	39.655 88	240.650 42	146.834 64	103.729 16	19.393 18	142.076 12	72.411 29	226.184 15	109.591 72

¹⁾ w 4 sklepach. ²⁾ w 2 sklepach. ³⁾ w 1 sklepie. ⁴⁾ w 1 sklepie. ⁵⁾ w 1 sklepie. ⁶⁾ w 2 sklepach. ⁷⁾ w 1 sklepie. ⁸⁾ w 1 sklepie. ⁹⁾ w 1 sklepie. ¹⁰⁾ w 1 sklepie. ¹¹⁾ w 5 sklepach.

majątkowy każdego Kółka, pozwoliłoby przeprowadzić różne porównania, jednak uwzględnić należało żądania interesowanych Kółek, które zastrzegły się przeciw publicznemu ogłaszaniu swych bilansów.

Na 109 zlustrowanych sklepów we własnym zarządzie wykazało 89 nadwyżkę w łącznej kwocie 109.591 K 72 h, zaś 20 sklepów niedobór, wynoszący 19.393 K 18 h. Niedobór wykazują sklepy, do których wezwano lustratora celem sanacji stosunków. Rozkłada się on w przeważnej mierze, bo w kwocie blisko 16.000 K, na cztery przedsiębiorstwa handlowe, prowadzone na większe rozmiary. W jednym z nich nieuczciwa gospodarka sklepikarza przyprawiła Kółko o stratę blisko 7.000 K, w dwóch drugich wadliwa administracja wywołała deficyt po 3.000 K, w czwartym brak wszelkiej kontroli po śmierci księdza-przewodniczącego spowodował w ciągu dwóch lat utratę 2.000 K z dawnego majątku. Na pozostałych 15 Kółek pozostaje niedobór około 4.500 K. Nie świadczy on jednakowoż o nieudolnej gospodarce po Kółkach, lecz raczej jest wynikiem fałszywego poprzedniego bilansowania. Po wielu Kółkach przy zestawianiu bilansu bez pomocy lustratora wstawiano w stan czynny wartość towarów po cenie sprzedaży, wobec czego okazywała się znaczniejsza nadwyżka. Część tej nadwyżki rozdzielano jako dywidendę, inną wyznaczano na gratyfikacje, resztę przydzielano do funduszu rezerwowego. Gdy po zestawieniu takiego bilansu w pół roku lub w rok nadjechał lustrator i od wartości towarów po cenie sprzedaży odliczył 20% musiał się okazać w porównaniu z poprzednim bilansem pewien niedobór, gdy dochody, w międzyczasie uzyskane, nie zdołały pokryć różnicy powstałej z fałszywego bilansowania. Obecnie instrujemy, o której poprzednio mówiliśmy, daje w § 32 dokładne wskazówki, jak bilans sklepu sporządzać należy.

W 33 Kółkach rolniczych, w których sklepy wydzierżawiono, sumaryczne zestawienie przedstawia się następująco:

Udziały członków . . .	10.889 K
Wartość nieruchomości . . .	20.380 "
Czynsz dzierżawny . . .	5.675 "
Obrót roczny . . .	355.200 "

Suma obrotu rocznego w 142 sklepach zlustrowanych t. j. w 109 prowadzonych we własnym zarządzie i 33 wydzierżawionych wynosi razem:

3.049.110 koron.

O miejscowościach, w których lustracje przeprowadzone zostały, informuje poniżej podany wykaz.

Wykaz przeprowadzonych lustracji handlowych.

P. Henryk Schmidt w powiatach:

brzozowskim: 1 Dydnia, 2 Grabówka;
 buczackim: 3 Folwarki;
 chrzanowskim: 4 Chrzanów, 5 Byczyna, 6 Krzeszowice, 7 Mętków;
 cieszanowskim: 8 Oleszyce dwa razy;
 dobromilskim: 9 Dobromil dwa razy, 10 Nowe miasto;

gorlickim: 11 Biecz, 12 Binarowa, 13 Bystra, 14 Dominikowice, 15 Gorlice, 16 Kobylanka, 17 Libusza, 18 Lipniki, 19 Łoś, 20 Łuzna, 21 Moszczańica, 22 Ropa, 23 Ropica, 24 Rozembark, 25 Rzepiennik biskupi, 26 Rzepiennik strzyżowski, 27 Sękowa, 28 Siary, 29 Sokół, 30 Szalowa, 31 Szymbark, 32 Turza, 33 Wójtowa;

gródeckim: 34 Rodatyce;

grybowski: 35 Biała niżna, 36 Bobowa, 37 Bruśnik, 38 Brzana górna, 39 Cieniawa, 40 Ciężkowice, 41 Jankowa, 42 Jastrzębia, 43 Korzenna, 44 Lipnica, 45 Mogilno, 46 Mystków, 47 Polna, 48 Ptaszkowa, 49 Siekierzyna, 50 Stróże wyżne, 51 Wojnarowa;

jarosławskim: 52 Chorzów, 53 Duńkowice, 54 Hawłowice, 55 Łowce, 56 Michałówka, 57 Munina, 58 Ostrów, 59 Pruchnik, 60 Tuczępy, 61 Tuligłowy, 62 Wierzba;

jasielskim: 63 Biezdzedza, 64 Brzyska, 65 Cieszyn, 66 Cieklin, 67 Czeluśnica, 68 Czeremna, 69 Dembowiec, 70 Fryszak, 71 Grab, 72 Grodzisko z filią, 73 Harkłowa, 74 Kołaczyce, 75 Korzuchów, 76 Kozłówek, 77 Lipnica górna, 78 Lublica, 79 Łączki, 80 Łąki, 81 Niewodna, 82 Ołpiny, 83 Osobnica, 84 Sękowa, 85 Sieklówka, 86 Szebnie, 87 Szerzyny, 88 Szufnarowa, 89 Toki, 90 Wiśniowa, 91 Wojaszówka, 92 Wola dąbrowiecka, 93 Warzyce, 94 Wysoka, 95 Zarzece, 96 Zawadka, 97 Żmigród.

jaworowskim: 98 Ożomla, 99 Rogóźno;

krośnieńskim: 100 Krościenko niżne, 101 Targowiska, 102 Wróblak królewski;

liskim: 103 Bezmichowa górna, 104 Bezmichowa dolna;

lwowskim: 105 Czyżyków, 106 Hołosko wielkie, 107 Kościejów dwa razy, 108 Rzęsna ruska;

łańcuckim: 109 Przychojec, 110 Rozbórz;

mieleckim: 111 Rzochów dwa razy;

mościskim: 112 Balice, 113 Sądowa Wisznia;

pilzneńskim: 114 Klecie;

podhajeckim: 115 Byszów;

ropczyckim: 116 Grabiny, 117 Ocieka;

rudeckim: 118 Błozew dolna, 119 Chłopy, 120 Czernichów, 121 Hołodówka, 122 Koniuszki siemianowskie, 123 Nowosiółki szlacheckie, 124 Rudki, 125 Rumuo, 126 Tuligłowy.

rzeszowskim: 127 Grodzisko górne, 128 Grodzisko dolne, 129 Przybyszówka, 130 Pstrągowa, 131 Zgłobień.

sanockim: 132 Bażanówka, 133 Długie, 134 Dudyńce;

skałackim: 135 Dorofijówka;

stanisławowskim: 136 Jezupol;

starosamborskim: 137 Felsztyn, 138 Łaszki murowane, 139 Posada chyrowska, 140 Towarnia, 141 Wola rajnowa, 142 Wołcza dolna;

tarnobrzesckim: 143 Wrzawy;

tarnowskim: 144 Lisiągóra;

tłumackim: 145 Czarnołożce, 146 Pszeniczniki, 147 Tyśmienica;

wadowickim: 148 Klecza górna, 149 Marcyporeba, 150 Wysoka;

żydaczowskim: 151 Żurawno.

P. Stanisław Dzierża w powiatach:
 bialskim: 1 Dańkowice, 2 Łęki;
 bobreckim: 3 Boynicze, 4 Brzozdowce, 5 Juszkowce, 6 Staresioło, 7 Strzeliska, 8 Suchodół, 9 Wybranówka;
 brodzkim: 10 Trościaniec wielki;
 brzeżańskim: 11 Buszcze, 12 Chatki, 13 Hino-wice, 14 Mieczyszczów;
 chrzanowskim: 15 Długoszyn;
 dąbrowskim: 16 Bolesław, 17 Dąbrówki breńskie, 18 Grady, 19 Gręboszów, 20 Groszów wielki, 21 Jadowniki mokre, 22 Kupienin, 23 Maniów, 24 Mędrzechów, 25 Miechowice wielkie, 26 Miechowice małe, 27 Nieciecza, 28 Odporyszów, 29 Olesno, 30 Pawłów, 31 Pa-luszyce, 32 Radgoszcz, 33 Radwan, 34 Samo-cice, 35 Sikorzyce, 36 Smęgorzów, 37 Słupiec, 38 Szczucin, 39 Uście jezuickie, 40 Wietrzy-chowice, 41 Wola rogowska, 42 Żabno;
 grodeckim: 43 Rodatycze;
 jarosławskim: 44 Morawsko;
 krakowskim: 45 Czernichów;
 krośnieńskim: 45 Lubatowa, 47 Równe;
 limanowskim: 48 Zbludza;
 mieleckim: 49 Dąbie ad Tuszymą, 50 Jaślany 51 Rzochów;

myślenickim: 52 Jachówka, 53 Jasiennica, 54 Sidzina;
 nowosądeckim: 55 Wola kosnowa;
 przemyskim: 56 Witoszyńce;
 przemysłańskim: 57 Biała, 58 Ciemierzycie, 59 Dunajów;
 podhajeckim: 60 Boków;
 rohatyńskim: 61 Bouszów, 62 Bybło, 63 Cho-choniów, 64 Firlejówka, 55 Herburtów, 66 Kou-kolniki, 67 Ludwikówka, 68 Martynów, 69 Pod-kamień, 70 Sarnki dolne, 71 Słoboda konkol-nicka, 72 Zieleniów, 73 Zagórze konkolnickie, 74 Żurów;
 sokalskim: 75 Sokal;
 tarnopolskim: 76 Ludwikówka, 77 Łuka wielka, 78 Mikulińce;
 tarnowskim: 79 Pawezów;
 tłumackim: 80 Hołosko, 81 Tłumacz, 82 Ty-śmienica;
 trembowelskim: 83 Boryszówka, 84 Łoszniów, 85 Mogielnica, 86 Plebanówka, 87 Strusów, 88 Wierzbowiec;
 złoczowskim: 89 Bzowica, 90 Jarczowce, 91 Nestorowce, 92 Olejów, 93 Pomorzany, 94 Wi-cyń, 95 Zborów;
 żywieckim: 96 Rajcza.

III. Praktyczne kursa handlowe.

Stałe praktyczne kursa handlowe w Czernichowie, mające za zadanie dostarczać sklepom kółek rolniczych oraz prywatnym sklepom wiejskim teoretycznie i praktycznie wykształconych sklepikarzy, względnie kierowników, prowadzone były także w 1900 r. na podstawie dawniej ułożonego dla nich statutu organizacyjnego z 1. września 1896.

Szkoła pozostawała tak samo, jak w latach ubiegłych, pod nazorem kuratora WPana Stanisława Olszewskiego, em. c. k. rady szkolnego z Krakowa, oraz inspektora WPana D-ra Leona Nowakowskiego, profesora szkoły rolniczej w Czernichowie.

Grono nauczycielskie składało się od 1. stycznia 1900 do 1. września 1900 z pp. Goratowskiego Ignacego, jako kierownika a zarazem nauczyciela przepisów prawnych i skarbowych, rachunkowości, korespondencji i kaligrafii, i Borkowskiego Zenona, jako instruktora praktyki sklepowej i nauczyciela towaroznawstwa. Od 1. września 1900 nastąpiła zmiana o tyle, że p. Goratowski zatrzymał jedynie kierownictwo i naukę przepisów prawnych i skarbowych a nauczycielem rachunkowości, korespondencji i kaligrafii mianowano p. Adama Secha. Przez miesiąc lipiec zastępował p. Borkowskiego, który otrzymał miesięczny urlop dla poratowania zdrowia, lustrator handlowy p. Stanisław Dzierża.

Utrzymanie kursów handlowych w Czernichowie pociągnęło za sobą w 1900 r. koszta wynoszące 5600 koron, z których 5000 wypłacono Zarządowi kursów z kasy Zarządu głównego a 600 z kasy Bazaru kółka rolniczego w Czernichowie. Bazar kółka w Czernichowie przyczynia się bowiem do kosztów utrzymania kursów dla tego, że każdorazowy instruktor praktyki sklepowej na kursach jest zarazem kierownikiem Bazaru.

Każdorazowy kurs nauki trwa cztery miesiące,

z tych dwa miesiące na I. oddziale, dwa miesiące na II-gim. Uczniów przyjmuje się na kursa co drugi miesiąc, poczynawszy od 1. stycznia. Wśród normalnych warunków znajduje się na kursach równocześnie 8 uczniów, z tych 4 na I-ym, 4 na II-gim oddziale nauki. Co drugi miesiąc przyjmuje się tylu kandydatów, ile uczniów ukończyło II. oddział nauki, względnie ilu brakuje do liczby ośmiu. Napływ kandydatów na kursa jest zawsze bardzo znaczny, zwykle zgłasza się na wakujące miejsca trzy do czterech razy więcej kandydatów, niż jest miejsc wolnych.

Wyjątkowo tylko odbywają uczniowie naukę na własny koszt, zwykle otrzymują stypendya, jakie Zarząd główny nadaje, korzystając z zasiłku, udzielanego przez Kuratoryę fundacyi ś. p. D-ra Towarnickiego. Świetnej Kuratoryi, która raczyła łaskawie subwencję Towarzystwu udzielaną podnieść z kwoty 700 k. na 2000 k. a tem samem ubogiej włościańskiej młodzieży umożliwiła wykształcenie handlowe, składamy niniejszem wyrazy wdzięczności i uprzejmego podziękowania za tak wydatne popieranie usiłowań Zarządu głównego, zmierzających do sanacyi stosunków handlowych po wsiach i miasteczkach kraju.

Szkoła liczyła w 1900 roku 24 uczniów, mianowicie z roku 1899 przeszło na II. oddział nauki 4 uczniów a zapisało się na I. oddział w ciągu roku 20 uczniów.

Z tych ukończyło obydwie oddziały nauki 19, pierwszy oddział 2, przeszło na drugi oddział nauki z dniem 1. stycznia 1901 r. 2 uczniów, wydalone w ciągu nauki 1.

Blizsze szczegóły o uczniach podaje ich wykaz statystyczny, o nauce zaś na kursach udzielanej objaśnia rozkład godzin.

Wykaz statystyczny uczniów „Praktycznych kursów handlowych“ w Czernickowie w r. 1900

L. p.	Imię i nazwisko ucznia	wiek	Pochodzenie z powiatu	otrzymał stypendyjm		Postęp w nauce	Obyczaje	U w a g a
				w kwocie koron	od			
1.*	Kutek Michał	26	Biała	50	Zarządu głównego	dobry	wzorowe	zajęty w K. r. Marcyporeba
2.*	Moskała Mikołaj	27	Wadowice	50	"	"	zadawalniające	" Pruchnik
3.*	Pluta Piotr	15	Szląsk	100	"	"	"	praktycz. w sklepie Polaka w Jasle
4.*	Zięba Szymon	13	Ropczyce	100	"	"	bardzo dobre	powrócił do domu
5.	Dzińba Franciszek	25	Wadowice	—	"	"	"	"
6.	Tomecki Józef	20	Mielec	100	Zarządu głównego	"	"	"
7.	Zarzycki Antoni	16	Sanok	100	Kółka roln. Rymanów	"	"	zajęty w K. r. Rzochoń
8.	Gręgłys Franciszek	17	Rzeszów	100	Zarządu głównego	dostateczny	"	" Rymanów
9.	Rudkowski Michał	16	Buczacz	100	"	"	zadawalniające	repetował I oddział i wystąpił
10.	Wajda Wawrzyniec	17	Strzyżów	100	"	dobry	bardzo dobre	powrócił do domu
11.	Wójcikiewicz Stan.	15	Ropczyce	100	"	bardzo dobry	wzorowe	zajęty w K. r. Łączki
12.	Iwazzków Jan	18	Kamionka	40 70	Kółka roln. w Busku Zarządu głównego	"	bardzo dobre	praktykuje w mieście
13.	Podwysocki Michał	18	Lwów	100	"	dobry	"	zajęty w K. r. Busk
14.	Syrek Łukasz	24	Strzyżów	100	"	bardzo dobry	"	" Nawarya
15.	Andres Adani	15	Przemysł	100	"	"	"	" Wojszówka
16.	Chowaniec Ludwik	22	Wadowice	100	"	"	wzorowe	zajęty w sklepie w Niepołom.
17.	Ślusarek Bronisław	18	Żywiec	100	"	—	—	został wydalony
18.	Falgier Antoni	21	Łancut	100	"	bardzo dobry	wzorowe	bez posady w domu
19.	Serwin Michał	20	Wadowice	100	"	"	bardzo dobre	zajęty w K. r. Tęgorborze
20.	Szczepański Jan	14	Krosno	100	"	dostateczny	"	" Przytkowice
21.	Trybus Władysław	18	Gorlice	—	"	—	—	repent
22.	Wiejowski Maciej	24	Brzesko	100	Zarządu głównego	dobry	bardzo dobre	powrócił do domu
23.	Gdula Stanisław	17	Łancut	100	"	celujący	wzorowe	zajęty w K. r. Marcyporeba
24.	Grzyb Józef	21	Gorlice	100	"	—	—	przeszedł na II oddział w 1901 r.

*) rozpoczęli naukę w 1899 r. a przeszli na drugi oddział z dniem 1 stycznia 1900 r.

Rozkład godzin praktycznych kursów handlowych w Czernichowie.

Dzień	Od- dział	6-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8-9
Poniedział.	I	Uczniowie zajęci sprzątaniem i ekspedycją. Nauczyciele odbywają tygodniowo kolejno dyżur.	Przygotowanie	Towaroznaństwo	Korespondencya	Praktyka w sklepie	Pora obiadowa. Zajęcia w sklepie. Dyżur od 12-11 od 1-2	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Podwieszorek. Dyżur po pół godziny	Zajęcia w sklepie		
	II		Zajęcia w sklepie	Praktyka w sklepie	Rachunki	Rachunki		Przepisy prawne			Korespondencya	Przygotowanie do lekcji	
Wtorek	I	Przygotowanie	Praktyka w sklepie	Rachunki	Rachunki	Kaligrafia	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Przygotowanie	Przygotowanie		
	II	Przygotowanie	Towaroznaństwo	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Kaligrafia		Kaligrafia			Zajęcia w sklepie		
Środa	I	Przygotowanie	Towaroznaństwo	Korespondencya	Korespondencya	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Przygotowanie	Praktyka w sklepie	Zajęcia w sklepie		
	II	Zajęcia w sklepie	Praktyka w sklepie	Rachunki	Rachunkowość	Rachunkowość		Organizacya handlowa			Praktyka w sklepie		
Czwartek	I	Zajęcia w sklepie	Praktyka w sklepie	Rachunki	Rachunki	Kaligrafia	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Przygotowanie	Przygotowanie	Przygotowanie		
	II	Praktyka mleczar.	Towaroznaństwo	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie		Przepisy prawne			Korespondencya	Zajęcia w sklepie	
Piątek	I	Przygotowanie	Towaroznaństwo	Korespondencya	Korespondencya	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Przygotowanie	Praktyka w sklepie	Zajęcia w sklepie		
	II	Zajęcia w sklepie	Praktyka w sklepie	Rachunki	Rachunkowość	Rachunkowość		Kaligrafia			Praktyka w sklepie		
Sobota	I	Zajęcia w sklepie	Praktyka w sklepie	Rachunki	Rachunki	Kaligrafia	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Przygotowanie	Praktyka w sklepie	Zajęcia w sklepie	Przygotowanie	Uczniowie zajęci w sklepie do 9-tej, o 8-ej udaje się polowa na spacer. Dyżur tygodniami na spacer.
	II	Przygotowanie	Towaroznaństwo	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie	Praktyka w sklepie		Organizacya handlowa			Praktyka biurowa	Praktyka biurowa	

Niedziela Nabożeństwo o godzinie 10-tej.

Urządzenie drugich stałych praktycznych kursów handlowych na wzór czernichowskich we wschodniej części kraju musi pozostać tak długo w sferze projektów, jak długo Zarząd główny nie posiada na to koniecznych funduszków. Na ten cel potrzeba rocznie około 6000 koron a na tak znaczny wydatek przy obecnych dochodach nie pozwalała budżet Towarzystwa.

Wędrownych kursów handlowych nie przepro-

wadzono w 1900 r. nigdzie, chociaż o ich urządzenie pertraktowano z kilku Zarządami powiatowymi. Może być, że rok 1901 będzie pod tym względem pomyslniejszy, gdyż istnieją projekta urządzenia ich w powiatach tarnowskim, tarnobrzeskim, jasielskim, myślenickim i żywieckim. Dotychczas nie doszły nigdzie do skutku dla tego, że zgłaszało się na nie zaledwie po kilku kandydatów a dla tak małej liczby nie opłacało się ponosić znacznych kosztów.

IV. Bezprocentowe pożyczki.

Z funduszu pożyczkowego dla handlowo-przemysłowej działalności kółek rolniczych korzystały w 1900 r. następujące kółka rolnicze (liczba w nawiasie podaje kwotę żądanej przez kółko rolnicze pożyczki; bez nawiasu wysokość otrzymanej pożyczki):

1. Wola przemysłowa, powiatu brzeskiego, 400 K (600); 2. Turzepsze, pow. brzozowskiego 400 K (600); 3. Szymbark, pow. gorlickiego 2000 K (2000); 4. Węgierka, pow. jarosławskiego 500 K (600); 5. Łączki, pow. jasielskiego 400 K (600); 6. Zarzecze, pow. jasielskiego 400 K (600); 7. Busk, pow. kamionieckiego 1600 K (2000); 8. Lubatowa, pow. krośnieńskiego 400 K (600); 9. Grodzisko dolne, pow. łańcuckiego 800 K (1000); 10. Rzechów, pow. mieleckiego 600 K (800); 11.

Sądowa Wisznia, pow. mościskiego 800 K (1000); 12. Jachówka, pow. myślenickiego 600 K (840); 13. Górna wieś, pow. myślenickiego 1000 K (1600); 14. Klecie, pow. pilzneńskiego 400 K (600); 15. Pstrągowa, pow. rzeszowskiego 400 K (400); 16. Zawisznia, pow. sokalskiego 500 K (600); 17. Lisia góra, pow. tarnowskiego 1000 K (2000); 18. Czarnołoże, pow. tłumackiego 600 K (600); 19. Rajcza, pow. żywieckiego 2000 K (4000). Oprócz powyższych Kółek rolniczych otrzymały bezprocentową pożyczkę za poparciem Zarządu głównego: 1. Towarzystwo ludowe gospodarczo-handlowe w Gorlicach 2000 K (6000), 2. Związek handlowy dla kółek rolniczych w Sokalu 2000 K (6000).

Sprawy asekuracyjne.

Asekuracja ognia. Przeprowadzenie statystyki, jaki procent członków Kółek rolniczych ubezpiecza się na wypadek ognia, nie jest możliwe dla Zarządu głównego, nie możemy bowiem wymagać od przewodniczących lub sekretarzy Kółek, aby wobec rozlicznych zajęć, jakie mają do spełnienia w Kółku, przeprowadzali dość mozolne dochodzenia pomiędzy członkami, na jaką kwotę i gdzie każdy z nich ubezpieczony. Uważano by to za zbyteczne zupełnie obciążenie pracą, bo zestawienia nie przynoszą żadnych zgoda korzyści. Z tego powodu na formularzu sprawozdania pominięto pytanie co do ubezpieczeń członków.

Sądziłszy, że w przyszłości, gdy członkowie Kółek zaczną korzystać z 6 proc. opustu przyznanego im przez Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń, statystyka łatwiej się da przeprowadzić, ponieważ celem uzyskania opustu każdy ubezpieczający się obowiązany przedłożyć poświadczenie Zarządu Kółka, iż jest jego członkiem. Przy tej sposobności można było zebrać prędzej odpowiednie daty. Tymczasem właśnie wtedy, gdy ogółowi członków zaczęto przypominać o opuszczeniu, przyznanym jeszcze w 1893 roku, gdy członkowie z niego rzeczywiście korzystać poczęli, Dyrekcja Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń uznała, że opustu tego udzielać nie może i od 1. kwietnia 1901 r. zakazała agencjom odliczać go od opłacanych premii. Zarząd główny otrzymawszy po-

wiadomienie o tej decyzji, wniósł przedstawienie do Dyrekcji o cofnięcie wydanego rozporządzenia i o dalsze utrzymanie raz przyznanego opustu. Dyrekcja Tow. wzajemnych ubezpieczeń jednakowoż nie przychyliła się do życzeń Zarządu głównego. Jeszcze raz imieniem Zarządu głównego ponowił tę sprawę na Zgromadzeniu delegatów Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń p. Adolf Wiesiołowski, lecz i tam zatwierdzono uchwałę Dyrekcji.

Zniesienie opustu motywowano tem, że obecnie liczba członków Kółek jest zbyt wielka, dalej, że ubezpieczenia włościańskie w ogóle nie przynoszą żadnych zysków, lecz przeciwnie straty.

Wobec zniesienia opustu spodziewamy się, że Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń przyzna większą niż dotąd subwencję na cele Kółek rolniczych, w pierwszym rzędzie na udzielenie pomocy przy zakupie siewek pożarnych przez Kółka.

Co do wysokości ubezpieczenia własnych budynków Kółek rolniczych i towarów, o tem informują wykazy statystyczne z działalności Kółek.

Asekuracja życiowa. Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, pragnąc rozpowszechnić ubezpieczenia na życie wśród naszych włościan, zgłosiło się do Zarządu głównego z zamiarem utworzenia w całym kraju przy każdym Kółku rolniczym agencji działu życiowego. Agencjom tym udzielałoby Towarzystwo ubezpieczeń pomocy w po-

zyskiwaniu ubezpieczeń przez delegowanie na swój koszt od czasu do czasu zawodowych akwizytorów, oraz przyznałoby za ubezpieczenia w ten sposób pozyskane pewną tanytemę na rzecz Kółka rolniczego, w danym razie zaś mogłoby Zarządowi głównemu Towarzystwa Kółek rolniczych oddać generalną agencję z prawem nadawania subagencji kierownikom Kółek rolniczych za odpowiednią tanytemę.

Zarząd główny uznaje wielką doniosłość ubezpieczeń życiowych dla naszego ludu, albowiem przez punktualne płacenie premii ubezpieczenia może każdy zapewnić sobie lub rodzinie z góry na pewien wypadek ubezpieczoną sumę lub rentę, celem jednorazowej spłaty długu, opłacenia kosztów pogrzebu, wypłaty posagu lub wyprawy, spłacenia rodzeństwa i t. p.

Z drugiej strony jednak nie zapoznaje Zarząd główny pewnych niebezpieczeństw, połączonych z ubezpieczeniem, ponieważ w razie niepunktualnego płacenia premii ubezpieczenie może być unieważnione, a zapłacone już premie przepadają, — nie zapoznaje też trudności w prowadzeniu agencji ubezpieczenia, dopóki Kółka rolnicze odpowiednich sił sobie w tym celu nie wyrobiły.

Z tego powodu Zarząd główny odniósł się przed stanowczem oświadczeniem się na pismo Towarzystwa wzaj. ubezpieczeń do wszystkich Kółek rolniczych i Zarządów powiatowych o rozważenie tej sprawy na zebraniach i udzielenie opinii i życzeń. Decyzja w tej sprawie zapadnie dopiero po III. Ogólnej Radzie Towarzystwa.

Wydawnictwa Towarzystwa.

Jak w sprawozdaniu za r. 1899 podaliśmy, Zarząd główny Towarzystwa w wykonaniu uchwał I. Ogólnej Rady w Krakowie przystąpił do wydawnictwa dziełek treści rolniczej i ekonomicznej. W pierwszym roku wydano cztery książeczki polskie i 2 ruskie, w r. 1900 powiększył się dział polski o 5 broszurek, ruski o jedną. Wydano mianowicie Nr. 5 „Jak się starać o trafikę i jak je prowadzić należy?“, napisał Karol Sieprawski, str. 32, cena 10 h., nakład 2000 egz., Nr. 6. „O uprawie buraków cukrowych“, napisał Bolesław Pobóg Gurski, str. 42, cena 16 h., nakład 2000 egz.; — Nr.

7. „W jaki sposób należy kupować nawozy sztuczne“, napisał Józef Mikułowski-Pomorski, kierownik stacji chem.-roln. w Dublanach, str. 12, cena 4 h., nakład 4000 egz.; — Nr. 8. „O łąkach“, napisał T. J. P., str. 32, cena 12 h., nakład 1000 egz.; Nr. 9. „O opustach podatku gruntowego z powodu szkód elementarnych“, napisał Karol Sieprawski, str. 16, cena 6 h., nakład 3000 egz.

Z ruskich wydano Nr. 3. „Про ужитіе штучних навозів“, написав Болеслав Побуг Іурский, str. 48, cena 20 h., nakład 2000 egz.

Pośrednictwo w zakupie książek.

Jak to w zeszłorocznym sprawozdaniu w dziale „Biblioteczki i czytelnie“ (str. 33) podaliśmy, Zarząd główny nie ma dostatecznych funduszków, aby stale zasilać biblioteczki Kółek rolniczych w nowe dziełka. Czynność nasza pod tym względem ograniczyć się musi na zaopatrzenie każdego nowo założonego Kółka w pewną ilość książeczek przeważnie treści rolniczej, powiększenie zaś biblioteczki pozostawić musimy staraniom Zarządów Kółek.

Obok tego pośredniczą członkom w nabywaniu książek a odstępowano rzeczy gospodarcze polecenia godne poniżej kosztów nabycia, by w ten sposób zachęcić do ich zakupu i przyczynić się do ich rozszerzenia. Oprócz wymienionych już w ubiegłym roku dziełek Walentego Tomaszewskiego: „O uprawie roli“ i Dr. Kazimierza Mieczyńskiego: „Rolnik

wzorowy“, na które ciągle zamówienia wpływały, nabyto do rozsprzedaży po niższych cenach: 1. Ciesielski: Miodosytnictwo, 2. Krupa: Krótki rys nauki pszczelnictwa, 3. Herget: Uprawa warzyw, 4. Gawarecki: Sposoby powiększenia urodzajności drzew owocowych, 5. Lubiec: O suszeniu owoców i warzyw.

Z odsprzedaży wpłynęło do kasy Zarządu głównego 301 K 15 h., ponieważ zaś na zakupno książek wydano razem 1421 K 71 h., przeto koszta nabycia książek wynosiły po potrąceniu uzyskanej z odsprzedaży kwoty 1120 K 56 h. tak, jak to w zamknięciach rachunków pozycya 13 rozchodu wstawiono.

Przewodnik „Kółek rolniczych“.

Nie naszą rzeczą oceniać własny organ i dla tego podnieść tylko możemy to, że jedna on sobie coraz szersze koła czytelników, co stwierdzają cyfry, uzyskane z prenumeraty. Jak załączone zamknięcia rachunków „Przewodnika Kółek rolniczych“ świadczą, wzrósł dochód z prenumeraty w porównaniu z r. 1898 o 118 proc., zaś w porównaniu z r. 1899 o 33¹/₂ procent.

Rozmiary pisma ulegają ciągłemu rozszerzaniu, gdyż oprócz działu dotyczącego Towarzystwa staramy się udzielać w niem porady właścicielom we wszystkich sprawach rolniczych, ekonomicznych i prawnych, nie zaniedbując przy tem kwestyi handlowych, żywo obchodzących wszystkie Kółka. Następujące cyfry wykażą to najlepiej:

Rocznik XI. r. 1897 obejmował 24 arkusze druku — nakład 1200 egz.

Rocznik XI. r. 1898 obejmował 31¹/₄ arkuszy druku — nakład 1600 egz.

Rocznik XII. r. 1899 obejmował 42¹/₂ arkuszy druku — nakład 2000 egz.

Rocznik XIII. r. 1900 obejmował 57 arkuszy druku — nakład 2400 egz.

Mimo powiększenia rozmiarów pisma i nakładu niedobór „Przewodnika“ stale się zmniejsza. W roku 1898 dopłacić musiano na wydawnictwo 1809⁵⁴ koron, w 1899 r. 1523⁰⁸ kor., a w r. 1900 obniżył się niedobór polskiego wydawnictwa do kwoty

1322⁴¹ kor., za to ruski dodatek, nie przynoszący żadnych zgoła dochodów, pociągnął za sobą wydatek 752 kor., który doliczyć musiano do niedoboru polskiego wydania.

Jak w zeszłorocznym sprawozdaniu podaliśmy do wiadomości, Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych wniósł petycję do Wysokiego Sejmu o subwencję na wydawnictwo „Przewodnika“. Na posiedzeniu z dnia 3. maja 1900 r. w toku rozpraw nad rubryką XV. wydatków budżetu funduszu krajowego powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę: „Petycję Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych o subwencję na wydawnictwo „Przewodnika Kółek rolniczych“ odstępuje Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania tudzież do możliwego uwzględnienia jeszcze w bieżącym roku z funduszu pod pozycją 273 w kwocie 8000 koron, przeznaczonego na rozmaite zasiłki na podniesienie wiedzy rolniczej“.

W wykonaniu tej uchwały Wysoki Wydział krajowy przyznał zgodnie z wnioskiem komisji krajowej dla spraw rolniczych Zarządowi głównemu subwencję na wydawnictwo „Przewodnika Kółek rolniczych“ w kwocie 800 koron, z obowiązkiem przedłożenia z końcem roku sprawozdania o użyciu tej subwencji.

Dzięki tej pomocy, za którą składamy wyrazy uprzejmego podziękowania, pozostał do pokrycia z funduszu Towarzystwa niedobór tylko w kwocie 1274 kor. 41 hal.

Różne sprawy.

Na jubileusz Uniwersytetu jagiellońskiego Zarząd główny Towarzystwa wysłał telegram z wyrażeniem swych życzeń i hołdu, w Nr. 11 zaś organu Towarzystwa pomieszczono odpowiedni artykuł wstępny, wyjaśniający znaczenie Uniwersytetu jagiellońskiego, oraz wezwano Zarządy powiatowe i Zarządy Kółek rolniczych, aby ze swej strony wysłały również życzenia.

Starania o zwolnienie nowo-zawijających się Kółek od obowiązku przedkładania 5 egz. statutu. Reskryptem z dnia 17. grudnia 1898 L. 105720 Wysokie c. k. Namiestnictwo zatwierdziło zmieniony statut Towarzystwa Kółek rolniczych a zarazem zawiadomiło Zarząd główny, że nie może zwolnić poszczególnych nowo-zawijających się Kółek rolniczych od obowiązku przedkładania 5 egz. statutu w myśl §. 5. ustawy z 15. listopada 1867 Nr. 134 Dz. p. p.

Przeciwko temu zarządzeniu wniósł Zarząd główny zażalenie do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, wywodząc, że ustawa mylnie jest interpretowaną i powołując się na to, że wszystkie bez wyjątku Kółka rolnicze rządzą się jednym i tym samym statutem, że zatem ciągle przedkładanie tych statutów jest formalnością, pociągającą dla Władz przepelnienie registratur, a dla Towarzystwa zbyteczne koszta na druk statutów, których około 500 sztuk rocznie potrzeba jedynie na załączniki. Ponieważ na podanie to z 21. lutego 1899 r. nie otrzymano żadnej odpowiedzi, dla tego w bieżącym roku ponownie odniósł się Zarząd główny do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych o uchylene orzeczenia c. k. Namiestnictwa.

W sprawie ustawy polowej. Na II. Ogólnej Radzie w Łańcucie podniesiono, że szkody, wyrządzone po ogrodach, ogromnie ujemnie oddziałują na

rozwoj sadownictwa w kraju, ponieważ zaś pewnego rodzaju zabezpieczenie przeciw szkodnikom zapewnia ustawa polowa, dla tego uchwalono, aby o ustawie tej podano bliższe wyjaśnienia w „Przewodniku Kółek rolniczych“. W wykonaniu tej uchwały ogłoszono w organie Towarzystwa wyczerpujący artykuł opracowany przez WP. Juliana Tałasiewicza, b. prezydenta sądu obwodowego, p. t.: „O sądownictwie i karaniu przez sądy gminne przestępstw polowych, ogrodowych, tudzież naruszenia w posiadaniu“ a oprócz tego Zarząd główny wniósł podanie do Wysokiego Wydziału krajowego o wydanie w obydwóch językach krajowych książeczki, zawierającej tekst ustawy polowej z r. 1876 wraz z powołaniami w niej postanowieniami innych ustaw i z orzeczeniami Trybunału administracyjnego, c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych i c. k. Namiestnictwa. Wysoki Wydział krajowy oznajmił jednakowoż reskryptem z 29. marca 1901 r. L. 21213, że po zasięgnięciu opinii Sekeyi stałej krajowej Komisji dla spraw rolniczych nie przychylił się do postulatu wyrażonego w podaniu.

W obronie hodowców nierogacizny. Zarząd główny Towarz. Kółek rolniczych wystąpił memoryałem z 1. maja 1900 r. L. 1131 z obszernem zażaleniem do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych przeciw zakazom i ograniczeniom dowozu galicyjskich zwierząt racicowych a głównie nierogacizny. W ostatnich czasach bowiem wydały władze administracyjne innych krajów koronnych Austrii cały szereg zarządzeń przeciw galicyjskiemu obrotowi zwierząt racicowych, zarządzeń nie odpowiadających istniejącym postanowieniom i urzędziom prawnym, a krzywdzących pośrednio w wysokim stopniu włościactwo galicyjskie. Zarząd główny w memoryale tym przeprowadził dowód, że zastosowywano do nierogacizny pochodzenia galicyjskiego zarządzenia weterynaryjno-policyjne ostrzejsze, niż wobec nierogacizny pochodzącej z Węgier

a nawet z Prus. Ograniczenia nie opierały się wcale na bezpośrednich ministeryalnych reskryptach, ale na rozporządzeniach namiestnictw innych krajów koronnych. Wykazano zatem, że władze administracyjne krajowe nie są uprawnione do wydawania zakazów przeciw innym krajom, względnie przeciw Galicyi, bo to jest przeciwne duchowi ustawodawstwa o zarazach i przeciwne jedności austriackiej monarchii. Zakończono zażalenie prośbą, aby c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych jak najprędzej prawu przeciwstawiło tamę: 1) zakazom przywozu, 2) ograniczeniom wolnego obrotu zwierząt galicyjskich, w wypadkach, gdyby która władza krajowa pozwalała sobie przekroczyć prawem zakreślone granice. Dla obrotu galicyjskiego nie żąda się niczego więcej, jak tej samej ochrony, z jakiej korzysta obrót węgierski, który jest wobec Austrii zagranicznym. Odpisy memoryału przesłano równocześnie do c. k. Ministerstwa rolnictwa, c. k. Ministerstwa handlu i c. k. Ministerstwa dla Galicyi. Również przedłożono memoryał Kołu polskiemu w Wiedniu, upraszając o pomoc i poparcie w tej tak ważnej dla włościactwa sprawie.

Po raz drugi w obronie krajowych hodowców wystąpił Zarząd główny, wnosząc podaniem z 28. stycznia 1901 r. L. 732 protest do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych przeciw przyzwoleniu, udzielonemu stowarzyszeniu wiedeńskich masarzy, na dowóz świń rumuńskich na targ wiedeński i równocześnie odniósł się do c. k. Ministerstwa rolnictwa o udzielenie opieki hodowcom galicyjskim, którzy wskutek takiego pozwolenia ponoszą dotkliwie straty.

Również oświadczył się Zarząd główny Towarzystwa przeciw projektowanemu przymusowemu targom w Krakowie i Białej jako zarządzeniom pod względem gospodarskim i handlowym szkodliwym i żądał przy tej sposobności ponownie usunięcia nadużyć, polegających na fałszywej interpretacji §. 3 o chorobach stadnych.

Nowo-zawiazane Kółka rolnicze.

Według dat zebranych z ostatniego dziesięciolecia przybywa corocznie przeciętnie 93 nowych Kółek rolniczych, jeżeli jednak odliczymy lata 1892 z 123 nowo-zawiazanemi Kółkami, oraz 1896 z 138 (w jednym sokalskim powiecie 49), a więc z przyrostem nadzwyczajnym, wypada przeciętna na 86 Kółek. Do cyfry tej nie dochodzi rok 1900, chociaż także nie jest od nich zbyt oddalony. Powstało bowiem w tymże roku 76 Kółek, które rozmieszczają

się dość równomiernie po całym kraju na 44 powiaty. W 24 powiatach zawiazano po jednym Kółku, — w 13 po 2, — w 4 (brzozowskim, jasielskim, ropczyckim i samborskim) po 3, — w 1 (brzeskim) 4, — w 2 (łańcuckim i kolbuszowskim) po 5. Ogółem zgłoszono do Zarządu głównego po 31. grudzień 1900 r. 1516 Kółek rolniczych. Wykaz nowo-zawiazanych Kółek, zestawiony według powiatów, podany jest obok na str. 36, 37, 38 i 39.

Wykaz Kółek rolniczych

L. p.	Liczba porz. Kółka w wykazie ogólnym	POWIAT	MIEJSCOWOŚĆ w której założono Kółko	Ilość członków	S K Ł A D	
					Przewodniczący	Godność
1	1482	Biała	Bielany	142	Jakób Drabek	gospodarz
2	1500	"	Nowa-wieś	33	Ignacy Hałatek	młynarz
3	1485	Bóbrka	Juszkowce	36	Stanisław hr. Mycielski	wł. dóbr
4	1500	Bochnia	Krzeczów	11	Antoni Zuzia	gospodarz
5	1480	Brody	Korsów	20	Antonina Horodyńska	wł. dóbr
6	1480	"	Trościec wielki*)	103	ks. Mikołaj Kulezycki	proboszcz
7	1480	Brzesko	Dambno**)	14	ks. Jan Bobczyński	proboszcz
8	1480	"	Kudy-rysie	37	Franciszek Borowiec	gospodarz
9	1480	"	Wola radłowska	19	Jan Stolarz	"
10	1480	"	Pizborów	33	Wojciech Pikulski	"
11	1480	Brzozów	Nebocko	30	Marcin Adamski	"
12	1480	"	Łasów	30	Gotfr. Borek	"
13	1480	"	Pizur	20	Edward Jalar	nauczyciel
14	1480	Buczacz	(...)	21	Anton Wojciewicz	wł. dóbr
15	1480	Dąbrowa	(...)	21	ks. Marwan Siwniewicz	proboszcz
16	1480	"	Megryńców	21	ks. Józef Konstantynowicz	"
17	1480	Gorlice	Jasło	21	ks. Stanisław Borzykowski	wł. dóbr
18	1480	"	Łopuszniska	21	Michał Sikorski	rzadca dóbr
19	1480	Horodenka	Czarnomierz	21	ks. Kazimierz Głowiński	proboszcz
20	1480	Husiatyn	Czarnomierz	21	ks. Stanisław Boczar	"
21	1480	Jasło	Pezowice	21	Stanisław Biernacki	gospodarz
22	1500	"	Wronów	21	Franciszek Kujala	"
23	1480	"	Podgórz	21	ks. Andrzej Konieczny	proboszcz
24	1480	Kolbuszowa	Siedliska	21	ks. Andrzej Konieczny	"
25	1480	"	Trzyczonów	21	Andrzej Wilk	gospodarz
26	1480	"	Zdobychów	21	Jakob Jurek	"
27	1480	"	Brzostowa góra	21	Wacław Kościeński	nauczyciel
28	1537	"	Pezdórz	10	Włodzimierz Tetmajer	art. malarz
29	1483	Kraków	Bronowice małe	53	Wincenty Sobesto	gospodarz
30	1538	"	Kryspinów	21	Jan Wywiórski	"
31	1485	Krosno	Wojkówka	19	Franciszek Jastrzębski	"
32	1541	"	Myszkowskie ad Łęki	176	Franciszek Wojtyna	"
33	1475	Łańcut	Tryńcza	30	Jan Kolek	urz. K. osz.
34	1477	"	Przedmieście ad Łańcut	18	Bronisław Nowiński	notaryusz
35	1519	"	Leżajsk	14	Antoni Wańczyk	gospodarz
36	1520	"	Łukowa	18		

*) Kółko założone w roku 1892.

**) Kółko założone w roku 1893.

***) Założone w styczniu istniało tylko pięć miesięcy i rozwiązało się.

zawiązanych w r. 1900.

Z A R Z Ä D U				Miejsce zebrań	Wpi-sowe		Wkła-dki roczne		Do biblioteki wysłano książek
Zastępca przewodn.	Godność	Sekretarz	Godność		K	h	K	h	
Antoni Dźwigoń	gospodarz	Antoni Wojewodzie	gospodarz	szkoła	—	20	1	—	40
Jan Gara	"	Karol Wietrzny	piekarz	"	—	20	—	80	40
ks. Michał Syweński	proboszcz	ks. Michał Syweński	proboszcz	dom prywatny	—	20	1	—	40
Wojciech Grodkowski	gospodarz	Adolf Hulski	gospodarz	"	—	12	—	12	40
Jan Horodyński	wł. dóbr	Ed. Jakubowski	nauczyciel	"	—	12	—	12	36
Jan Dzik (sen.)	gospodarz	Władysław Srokowski	kier. szkoły	szkoła	—	12	—	12	40
Stanisław Rudnicki	organista	Fran. Ziętkiewicz	nauczyciel	"	—	12	—	12	40
Józef Borowiec	gospodarz	Szymon Mulań	gospodarz	"	—	20	—	40	40
Jan Kikla	"	Stanisław Łoboda	nauczyciel	"	1	—	4	—	40
Jan Pikulski	"	Jan Rogoziński	"	"	—	20	—	40	35
Jan Adamski	"	Roman Nowak	"	sala gminna	—	50	—	60	30
Maciej Adamczak	"	Jakób Hędzak	gospodarz	dom prywatny	—	6	—	8	40
Jan Jarosz	"	Wojciech Nowakowski	"	sala gminna	—	60	—	40	30
ks. kan. Mar. Szamota	proboszcz	Babin	nauczyciel	szkoła	—	20	2	20	50
Michał Fijała	"	Jan Nowak	nauczyciel	dom prywatny	—	12	—	12	30
Konstanty Wiśniewski	nauczyciel	Iwan Karol	gospodarz	dom własny	2	—	2	—	45
Michał Wesółka	gospodarz	Jan Smarz	kowal	dom prywatny	—	12	—	20	30
ks. Antoni Górawski	proboszcz	Bronisław Skowski	nauczyciel	szkoła	—	12	—	12	30
Adolf Gawlikowski	dyr. ordyn.	Józef Gawlikowski	ofic. prywat.	dom prywatny	—	20	—	20	30
Maciej Machowicz	nauczyciel	Jan Marcki wicz	gospodarz	"	—	12	—	12	30
Jan Pikula	gospodarz	Jakób Hrobia	"	"	—	12	—	12	30
Michał Faber	"	Piotr Kuba	"	"	—	40	—	—	30
Tadeusz Gorecki	nauczyciel	Michał Kulig	"	szkoła	1	—	—	—	30
Jan Plichota	gospodarz	Michał Kisielewski	nauczyciel	dom prywatny	—	60	—	—	30
Józef Janus	"	Jan Kozłopa	pisarz	"	1	—	—	—	30
Piotr Gil	"	Anton Raduch	gospodarz	"	1	10	—	—	30
Floryan Skarbek	"	Anton Róg	"	"	1	—	—	—	30
ks. Jan Masny	wikary	Włodzisław Golewka	nauczyciel	szkoła	1	—	—	—	30
Wincenty Rachwałik	gospodarz	Jan Kłodziński	gospodarz	dom własny	—	20	—	—	30
Michał Pikoś	"	Józef Gładki	"	dom prywatny	1	—	—	—	30
Józef Gonet	"	Józef Jastrzębski	"	dom własny	2	—	—	—	30
Józef Gardyjan	"	Jan Boczak	"	sala gminna	2	—	—	—	30
Józef Kwolek	"	Andrzej Turek	ofic. prywat.	"	—	60	—	—	30
Franc. Karasiński	wice-burm.	Józef Kłobin	nauczyciel	"	1	—	—	—	30
Andrzej Radziejski	gospodarz	Michał Banaś	gospodarz	dom prywatny	—	40	—	—	30

L. p.	Liczba porz. Kółka w wykazie ogólnym	POWIAT	MIEJSCOWOŚĆ w której założono Kółko	Ilość członków	S K Ł A D	
					Przewodniczący	Godność
37	1521	Łańcut	Przychojec	18	Antoni Kuchyt	gospodarz
38	1470	Limanowa	Łętowe	15	Jan Kuczaj	"
39	1494	Lisko	Bezmiłowa górna	21	Stanisław Czerkawski	wł. dóbr
40	1532	"	Średnia wieś	28	Jan Chyła	gospodarz
41	1473	Lwów	Kowyr ad Nawarya	12	ks. Stefan Romański	proboszcz
42	1531	"	Rzęsna ruska	25	Leon Bratkowski	wł. dóbr
43	1495	Mielec	Przykop	50	Walenty Marmola	gospodarz
44	1510	Mościska	Sądowa Wisznia	17	ks. dr. Michał Zukliński	katecheta
45	1483	Nisko	Łowisko	25	Błażej Krasoń	gospodarz
46	1501	Pilzno	Głobikówka	34	Stanisław Prokuszki	"
47	1481	Podhajce	Dobrowody *)	37	ks. Maryan Szamota	proboszcz
48	1518	Przemysły	Krosienko	7	Piotr Niebrzydowski	rzęca dóbr
49	1535	Rohatyn	Rużdziany	14	Dmytro Krajkowski (sen.)	gospodarz
50	1506	Ropezyce	Góra ropezycka	43	Bron. Schwarzenberg-Czerny	dyr. dóbr
51	1513	"	Grabiny	16	hr. Mikołaj Rey	wł. dóbr
52	1528	"	Straszecin	25	ks. Antoni Piątkowski	proboszcz
53	1474	Rudki	Chłopy	24	ks. Władysław Frydel	"
54	1533	"	Kopnowice nowe	10	Antoni Rebmann	gospodarz
55	1471	Rzeszów	Piekarówka ad Wyżne	12	Józef Kocząb	"
56	1522	"	Świleza	62	ks. Franciszek Wilczewski	wikary
57	1472	Sambar	Burezyce nowe	12	Wilhelm Sommer	gospodarz
58	1478	"	Brześciany	21	Feliks Passakas	wł. dóbr
59	1539	"	Stupnica	34	ks. Jan Policki	proboszcz
60	1476	Sanok	Mokre	63	Józef Melnik	gospodarz
61	1505	Stanisławów	Knihinin górka	57	Kazimierz Zagajewski	nauczyciel
62	1530	Tarnobrzeg	Durdy	52	Walenty Lis	gospodarz
63	1529	Tarnopol	Mikulince	31	ks. Józef Grabowski	proboszcz
64	1527	Tarnów	Pogórska wola	16	Eustachy Czarnowski	wł. dóbr
65	1480	Trembowla	Brykula stara	50	Wincenty Paradowski	nauczyciel
66	1512	Wadowice	Wysoka	21	ks. Stanisław Niziołek	proboszcz
67	1517	Wieliczka	Chorowice	10	Jakób Romek	gospodarz
68	1536	"	Kawec	41	Kazimierz Bzowski	wł. dóbr
69	1484	Zbaraż	Medyń	11	ks. Michał Lachiewicz	wikary
70	1511	Złoczów	Nestorowce	21	Jędrzej Mazaraki	wł. dóbr
71	1534	"	Olejów	105	ks. Piotr Krzeszkowski	proboszcz
72	1490	Zaleszczyki	Lisowce *)	25	Jakób Skulski	wł. folwar.
73	1493	Żółkiew	Herawiec	23	Jan Bednarski, syn Jędrzeja	gospodarz
74	1491	Żydaczów	Hanowce	50	ks. Jan Trzopiński	proboszcz
75	1492	"	Żyrawa	26	ks. Jan Trzopiński	"
76	1514	Żywiec	Dworzyska **)	14	Karol Buława	gospodarz

*) Kółko założone w roku 1898.

**) Kółko założone w roku 1895.

Z A R Z A D U				Miejsce zebrań	Wpi-sowe		Wkła-dki roczne		do biblioteki wyślano książek
Zastępca przewodn.	Godność	Sekretarz	Godność		K	h	K	b	
Jan Sarzyński	gospodarz	Onufry Siery	gospodarz	dom prywatny	—	40	1	—	40
Józef Węglarz	"	Franciszek Olszewski	"	"	—	40	—	40	46
ks. Michał Wojtaś	proboszcz	Antoni Pietruszewski	"	"	—	12	—	12	30
Michał Moskalik	gospodarz	Francisz. Dąbrowiecki	nauczyciel	"	—	20	—	20	38
Karol Łoza	"	Andrzej Pałka	gospodarz	"	—	20	1	20	46
Onufry Giełaj	"	Michał Fiałko	"	sala gminna	—	20	—	20	38
Stanisław Skork	"	Antoni Kułasz	"	dom własny	—	40	4	80	30
Tomasz Tychanowicz	budowniczy	Jakób Ułaszek	wł. realn.	dom prywatny	1	—	2	40	40
Filip Zdeb	gospodarz	Adolf Herman	nauczyciel	szkoła	1	—	—	20	35
Grzegorz Smoroń	"	Stanisław Waclawik	gospodarz	sala gminna	—	20	—	12	30
Tomasz Padewski	"	Michał Pasławski	"	szkoła	—	20	—	12	40
Jan Lipowicz	"	Izydor Tarnawski	nauczyciel	"	—	20	—	20	40
Piotr Krajkowski	"	Pańko Krajkowski	gospodarz	"	—	40	—	50	40
ks. Andrzej Sulisz	wikary	Bogusław Szpora	ofic. pryw.	dom prywatny	—	70	—	24	40
Andrzej Zarychta	gospodarz	Józef Krzyżak	gospodarz	"	2	—	—	20	40
Bron. Daisenber	nauczyciel	Feliks Balasa	"	"	1	—	2	—	40
Józef Trojan	pełn. dóbr	Bazyli Seniów	nauczyciel	szkoła	—	20	—	24	33
Jan Rebmann	gospodarz	Christian Schneider	gospodarz	"	—	12	—	24	40
Józef Ziobro	"	Wład. Pańczyk	"	dom prywatny	—	20	—	12	44
Franc. Synowiec	nauczyciel	Henryk Skrzypek	pisarz gm.	szkoła	—	40	—	40	45
Jakób Vonau	gospodarz	Kristian Zapf	gospodarz	dom prywatny	—	20	—	12	35
ks. Korn Gruszkiewicz	proboszcz	Stach Wojtowicz	"	"	—	40	—	24	30
Jan Rolniak	gospodarz	Juliusz Nahlik	wł. dóbr	sala gminna	—	50	—	12	40
Józef Tkacz	"	Ignacy Dauksza	gospodarz	dom prywatny	2	—	—	12	40
Franc. Swadowski	ślusarz kol.	Józef Kratochwil	ślusarz kol.	szkoła	1	—	2	40	40
Antoni Obara	gospodarz	Adam Płaza	gospodarz	dom prywatny	—	40	—	12	40
Jan Fafarski	nadkomisarz straży skarb.	ks. Ed. Tabaczkowski	wikary	czytelnia	—	20	1	—	40
Stanisław Łado (sen.)	gospodarz	Stanisł. Łado (jun.)	gospodarz	dom prywatny	—	20	1	20	45
Józef Snitowski	"	Jan Medyński	"	"	—	20	—	12	36
Tomasz Filek	"	Jędrzej Korzeniowski	"	"	2	—	1	—	40
Jan Kwinta	"	Jędrzej Kopta	"	"	—	20	—	36	40
Jędrzej Topa	"	ks. Henryk Wędzicha	proboszcz	"	—	20	—	20	40
Bogumił Kucharczuk	"	Asafat Hapanowicz	gospodarz	"	2	—	1	—	32
Franc. Sakowicz	"	ks. Aleks. Jaworski	proboszcz	szkoła	10	—	6	—	35
Piotr Kałuska	"	Andrzej Sikora	nauczyciel	sala gminna	1	—	—	20	40
Jan Augustynowicz	wł. realn.	Stefan Mułyk	gospodarz	dom prywatny	—	10	—	60	31
Jan Bednarski syn Ant.	gospodarz	Józef Bednarski	"	"	—	20	—	24	32
ks. Mich. Artymowicz	proboszcz	Henryk Schmidt	"	sala gminna	1	—	—	40	41
Franciszek Kogut	gospodarz	Henryk Wierzbicki	"	szkoła	2	—	1	—	30
Wojciech Prochownik	"	Błażej Dudek	"	dom prywatny	—	20	—	36	40

Upadłe Kółka rolnicze.

Zupełnie naturalnym jest objaw, że każde stowarzyszenie, nawet najlepiej prowadzone i zorganizowane, po pewnym przeciągu czasu wykazać musi pewien procentowy ubytek ze swego grona. Wyjątku nie może tworzyć Towarzystwo Kółek rolniczych, przeciwnie, jako opierające się na warstwach, które dopiero oswajac trzeba z asocjacyjną pracą, które naginać i zacięć trzeba do zbiorowego działania, narażone jest na znaczniejsze ubytki, niż jakiekolwiek inne stowarzyszenie. Nie rozmiemy się z faktycznym stanem rzeczy, jeżeli powiemy, że co najmniej 50% Kółek rolniczych powstało nie dla uznanej przez członków potrzeby i korzyści skojarzenia się w stowarzyszenie, lecz raczej z uległości dla wpływowych osób miejscowych, które ciesząc się zaufaniem gminy, chciały zwolna jednać zwolenników dla zbiorowej pracy i szerzyć jej zrozumienie. Nie wszędzie jednak udało się przekonać mieszkańców o jej doniosłości i stąd zabiegi o wytworzenie czynnego Kółka rolniczego okazały się daremnymi, nie wszędzie także założyciele mieli dość wytrwałości, by się nie zniechęcić chwilowem niepowodzeniem, nie wszędzie umieli wykonać to, co zamierzali. Gdzie niegdzie buchnął tylko słomiany ogień a po nim zaległa dawna ciemność; z drugiej strony znów po innych siołach złożono stos drzewa, gotowego każdej chwili zapłonąć ogniem, lecz iskry nie było, coby go zapaliła.

Scisły związek, jaki istnieje między Kółkami rolniczemi a spółkowymi sklepami chrześcijańskimi, przyczynił się również nie mało do upadku niektórych Kółek rolniczych. Gdzie wskutek niepomysłnych warunków sklep Kółka został zwinięty, tam równocześnie rozwiązywało się Kółko rolnicze, chociaż mogło działać w innych kierunkach. Obok tego różne osoby, kierowane myślą osobistych korzyści, starały się wyzyskać Kółka rolnicze dla swych celów prywatnych. Nie mając dość funduszy na założenie sklepu a chcąc przy tem zapewnić sobie od razu pewną liczbę odbiorców, przystępowały do zorganizowania Kółka rolniczego, aby zebrać trochę udziałów, pod firmą Kółka sklep założyć i być sobie w ten sposób zapewnić. Tego rodzaju Kółka rolnicze nie mogą liczyć na dłuższe istnienie. Rok, najdalej dwa, wiodą swój sztuczny żywot, inicjator bowiem, nie troszcząc się zgoła o inne zadania Kółek, albo przeprowadza sklep do upadku, albo przy pomysłnym rozwoju interesu przekształca go na swe prywatne przedsiębiorstwo.

Do upadku Kółek rolniczych we wschodniej części kraju przyczynił się nie mało antagonizm narodowy, zbyt uczynny zupełnie na polu ekonomicznej pracy a tak szkodliwy w swych skutkach. Z przykrością i boleścią zaznaczyć musimy, że Kółka rolnicze, mimo że zachowują zupełną bezstronność, mimo, że porównywalnie traktują polskich i ruskich swych członków, w niektórych miejscowościach bywają wprost

zwalczone, chociaż im nikt nie wykazał, że w czemkolwiek pokrzywdziły lud ruski.

Mimo tych różnych przyczyn, które wpływają na ubytek Kółek rolniczych, liczba upadłych Kółek nie jest stosunkowo wielką. W bieżącym roku podajemy po raz pierwszy ich wykaz a zamieszczamy wszystkie, gdzie upadek stanowczo skonstatowanym został.

Poprzedzamy ten wykaz kilku uwagami o Kółkach rolniczych, zawiązanych w roku 1899 a pomieszczonych w zeszlrocznem sprawozdaniu, które w bieżącym roku były obowiązane przesłać po raz pierwszy sprawozdanie roczne.

Na 90 Kółek, zawiązanych w 1899 roku, nadeszło sprawozdanie 60 czyli 73·3 proc., upadło 10 czyli 11·1 proc., nie nadeszło sprawozdania 14 czyli 15·6 proc.

Z upadłych Kółek „Leszczowate“ pow. liskiego było już w zeszlrocznem sprawozdaniu zaznaczone jako stowarzyszenie, nie posiadające warunków rozwoju i dla tego uznane za nieistniejące. Z Kółek zawiązanych po miastach upadły „Stryj“ i „Bohrka“; rozwiązane zostało przez Zarząd powiatowy samborski Kółko „Neudorf“. Nie miały warunków istnienia Kółka „Psary“ (po Kółku pozostał sklep, obecnie prywatna własność), „Bukowa“, „Wolica piaskowa“, „Borek szlachecki“ (sklep prywatny założony na gruzach Kółka także upadł), „Jarczowce“. O upadku Kółka rolniczego w Siedleach, pow. nowo-sądeckiego, podajemy wiadomość z dosłownem zacytowaniem otrzymanego stamtąd pisma: „Tutejsze Kółko rolnicze, lubo założone, lecz nie funkcjonuje na swoją rękę. Są bowiem założone dwa sklepy chrześcijańskie, rzetelne, które dostarczają wszystkiego; nawozy sztuczne sprowadzają tutejsi gospodarze podobnie jak nasiona z firm pewnych a propinacja i wyszynki zostały oddane dzięki zabiegom tut. ks. kanonika w ręce chrześcijańskie. Cel więc Kółka rolniczego zupełnie osiągniętym został. Z biblioteki szkolnej Towarzystwa oświaty ludowej i Kółka rolniczego korzysta lud tutejszy i czyta skwapliwie“.

Te Kółka rolnicze z r. 1899, które nie nadeszły sprawozdania, mimo osobnego wezwania wystosowanego pod adresem przewodniczącego, poddane zostaną w ciągu 1901 r. lustracyi. Tutaj zaś wyrażamy im nagane za niedopełnianie obowiązku przepisane statutem. Są to Kółka rolnicze: 1) w Maleu pow. bialskiego, 2) w Wróbluku królewskim pow. krosnieńskiego, 3) w Tarnawie górnej pow. liskiego, 4) w Sojkowej pow. niskiego, 5) w Kulezycach szlacheckich pow. samborskiego, 6) w Woli rajnowej pow. starsamborskiego, 7) w Krawcach, 8) w Skopaniu, 9) w Woli gołego pow. tarnobrzskiego, 10) w Zabojkach pow. tarnopolskiego, 11) w Rczowie pow. wielickiego, 12) w Iwanczanach pow. zbaraskiego, 13) w Wiesenbergu pow. żółkiewskiego.

Wykaz zestawiony według powiatów.

(Poza nazwą Kółka podany jest rok jego założenia i liczba porządkowa w ogólnym wykazie Kółek.)

- Biała** (3) 1) Międzybrodzie lipnickie r. 1885 l. 309, 2) Mikuszowice r. 1884 l. 247, 3) Wilkowice r. 1885 l. 264.
- Bóbrka** (2) 4) Bóbrka r. 1899 l. 1424, 5) Mikołajów r. 1895 l. 1062.
- Bochnia** (5) 6) Gawłów stary r. 1892 l. 702, 7) Kłaj r. 1884 l. 122, 8) Łapanów r. 1896 l. 1134, 9) Lubomierz r. 1891 l. 677, 10) Niepołomice r. 1884 l. 133.
- Bohorodczany** (1) 11) Łysiec r. 1899 l. 454.
- Borszczów** (2) 12) Borszczów rok 1883 l. 75, 13) Germakówka r. 1891 l. 658.
- Brody** (4) 14) Korsów r. 1900 l. 1489, 15) Łopatyn r. 1884 l. 180, 16) Podkamień r. 1890 l. 546, 17) Załóżce r. 1893 l. 895.
- Brzesko** (7) 18) Biadoliny radł. r. 1895. l. 1057, 19) Bogumiłowice r. 1885 l. 313, 20) Czechów r. 1893 l. 829, 21) Gosprzydowa r. 1893 l. 886, 22) Jasień r. 1895 l. 1045, 23) Łętowice rok 1883 l. 4, 24) Radłów rok 1885 l. 279.
- Brzeżany** (2) 25) Kozowa r. 1890 l. 566, 26) Mieczyszców r. 1893 l. 860.
- Brzozów** (3) 27) Brzozów r. 1883 l. 97, 28) Domaradz r. 1883 l. 99, 29) Niewistka rok 1896 l. 1201.
- Chrzanów** (5) 30) Jaworzno rok 1890 l. 485, 31) Psary r. 1899 l. 1399, 32) Regulice r. 1885 l. 282, 33) Sanka *) r. 1896 l. 1112, 34) Szczakowa r. 1886 l. 323.
- Cieszanów** (5) 35) Cieszanów r. 1888 l. 412, 36) Horyniec r. 1886 l. 341, 37) Lubaczów r. 1892 l. 809, 38) Łukawica r. 1884 l. 128, 39) Staresioło r. 1894 l. 943)
- Czortków** (4) 40) Bazar r. 1891 l. 637, 41) Dżuryn r. 1890 l. 557, 42) Jagielnica r. 1884 l. 144, 43) Swidowa r. 1888 l. 400.
- Dąbrowa** (5) 44) Dąbrowa r. 1883 l. 87, 45) Gręboszów r. 1891 l. 625, 46) Odporyszów r. 1898 l. 1312, 47) Żabno r. 1896 l. 1097, 48) Grady r. 1900 l. 1465.
- Dobromil** (4) 49) Dobra szlachecka r. 1884 l. 213, 50) Jawornik ruski r. 1888 l. 402, 51) Posada nowom. r. 1895 l. 1014, 52) Ulucz rok 1884 l. 212.
- Dolina** (3) 53) Bolechów r. 1893 l. 911, 54) Kniaziołuka r. 1885 l. 263, 55) Roźniatów r. 1883 l. 9.
- Drohobycz** (5) 56) Bronica r. 1889 l. 424, 57) Hruszów r. 1895 l. 1003, 58) Letnia rok 1895 l. 1027, 59) Stebnik r. 1894 l. 990, 60) Wróblowice r. 1896 l. 1154.
- Gorlice** (8) 61) Biecz r. 1885 l. 286, 62) Binarowa r. 1892 l. 757, 63) Dominikowice rok 1890 l. 537, 64) Kobylanka r. 1892 l. 710, 65) Mszczoniewica r. 1895 l. 1006, 66) Rosenbark rok 1891 l. 626, 67) Rzepiennik biskupi r. 1883 l. 102, 68) Rzepiennik strzyżowski rok 1885 l. 301.
- Gródek** (5) 69) Czerlany r. 1891 l. 673, 70) Dobrzany r. 1893 l. 869, 71) Janów r. 1883 l. 25, 72) Weisenberg rok 1896 l. 1146, 73) Wola Dobrostańska r. 1895 l. 1044.
- Grybów** (1) 74) Ciężkowice r. 1883 l. 47.
- Horodenka** (3) 75) Horodenka r. 1893 l. 874, 76) Michalce r. 1897 l. 1277, 77) Strzylice rok 1885 l. 284.
- Jarosław** (2) 78) Tuczępy r. 1892 l. 722, 79) Zarcze r. 1898 l. 1300.
- Jasło** (7) 80) Glinnik polski rok 1890 l. 526, 81) Jasło r. 1883 l. 111, 82) Osiek r. 1890 l. 597, 83) Skołyszyn r. 1890 l. 551, 84) Tarnowice r. 1883 l. 107, 85) Toki r. 1898 l. 1352, 86) Wysoka r. 1893 l. 894.
- Jaworów** (1) 87) Krakowiec r. 1884 l. 245.
- Kałuż** (3) 88) Łdziany r. 1884 l. 258, 89) Petranka r. 1884 l. 239, 90) Podhorki r. 1884 l. 253.
- Kamionka str.** (12) 91) Kozłów r. 1884 l. 145, 92) Nowosiółki r. 1883 l. 191.
- Kolbuszowa** (3) 93) Niwiska r. 1887 l. 371, 94) Raniszowce r. 1885 l. 314, 95) Spie r. 1891 l. 609.
- Kraków** (7) 96) Bieńczyce r. 1886 l. 347, 97) Czyżyny r. 1887 l. 381, 98) Jeziorzany r. 1891 l. 624, 99) Liszki r. 1883 l. 406, 100) Mogiła r. 1888 l. 390, 101) Raciborowice rok 1886 l. 348, 102) Kobylany r. 1892 l. 816.
- Krosno** (2) 103) Jedlicze r. 1883 l. 82, 104) Korczyn r. 1883 l. 79.
- Łańcut** (3) 105) Brzyńska wola r. 1892 l. 716, 106) Kuryłówka r. 1890 l. 563, 107) Nowosielec r. 1884 l. 208.
- Limanowa** (5) 108) Białe r. 1896 l. 1124, 109) Kłodno r. 1884 l. 246, 110) Mszana dolna r. 1883 l. 26, 111) Poręba wielka r. 1894 l. 923, 112) Lubomierz r. 1897 l. 1253.
- Lisko** (3) 113) Leszczowate r. 1897 l. 1283, 114) Myszkowce r. 1898 l. 1333, 115) Ustrzyki dolne r. 1883 l. 76.
- Lwów** (5) 116) Biłka szlachecka rok 1883 l. 34, 117) Krzywezyce r. 1884 l. 155, 118) Nawarya r. 1895, 1033, 119) Pikułowice rok 1884 l. 163, 120) Zamarstynów r. 1884 l. 140.
- Mielec** (5) 121) Jaślany r. 1889 l. 455, 122) Józefów r. 1889 l. 476, 123) Padew.kolonia r. 1896 l. 1085, 124) Padew.narodowa rok 1890 l. 598, 125) Radomyśl k. Demb. rok 1883 l. 50.
- Mościska** (3) 126) Bojowice r. 1896 l. 1126, 127) Hussaków r. 1884 l. 150, 128) Krukienice r. 1893 l. 830.
- Myslenice** (2) 129) Dolna wieś r. 1890 l. 511, 130) Droginia r. 1890 l. 577.
- Nadwórna** (1) 131) Łanczyn r. 1883 l. 36.
- Nisko** (10) 132) Kopki r. 1890 l. 495, 133) Kuczyna r. 1884 l. 190, 134) Nart stary rok 1897 l. 1225, 135) Nisko r. 1894 l. 975,

*) Staraniem proboszcza i właściciela obszaru dworskiego wznowiono Kółko w 1901 r.

- 136) Pysznicza r. 1890 l. 402 137) Rudnik r. 1883 l. 92. 138) Szyperki r. 1885 l. 298, 139) Tarnogóra r. 1887 l. 368, 140) Ulanów r. 1888 l. 410, 141) Wulka tanewska rok 1898 l. 1133.
- Nowy Sącz** (6) 142) Barcice r. 1896 l. 1086, 143) Łącko r. 1884 l. 238, 144) Piwniczna r. 1883 l. 63, 145) Rytro r. 1891 l. 678, 146) Siedlce r. 1899 l. 1389, 147) Stary Sącz r. 1883 l. 105.
- Nowy Targ** (7) 148) Grywałd r. 1884 l. 234, 149) Harkłowa r. 1885 l. 297, 150) Kaniówka rok 1885 l. 316, 151) Nowe Bystre rok 1892 l. 714, 152) Nowy Targ r. 1886 l. 344, 153) Ochotnica r. 1890 l. 571, 154) Szlachtowa r. 1884 l. 235.
- Pilzno** (3) 155) Błaszczkowa r. 1884 l. 241, 156) Bukowa r. 1899 l. 1400, 157) Mokrzec rok 1891 l. 638.
- Podhaje** (4) 158) Byszów r. 1895 l. 1019, 159) Horozanka r. 1889 l. 483, 160) Zawałów rok 1890 l. 488, 161) Złotniki r. 1890 l. 494.
- Przemyśl** (5) 162) Hurko r. 1892 l. 755, 163) Kormanice r. 1892 l. 786, 164) Niżankowice rok 1886 l. 340, 165) Zrotowice r. 1883 l. 95, 166) Nowosiółki r. 1895 l. 1029.
- Przemyślany** (8) 167) Gliniany r. 1895 l. 1064, 168) Podhajezyki r. 1894 l. 928, 169) Peczenia r. 1893 l. 854, 170) Połtew rok 1895 l. 1077, 171) Przemyślany r. 1884 l. 192 172) Rozworzany r. 1893 l. 837, 173) Słowita r. 1893 l. 842, 174) Zeniów r. 1893 l. 836.
- Rawa ruska** (3) 175) Lubycza-kniaże r. 1892 l. 763, 176) Magierów r. 1894 l. 930, 177) Wasylów wielki r. 1883 l. 64.
- Rohatyn** (4) 178) Martynów r. 1884 l. 139, 179) Podkamień r. 1890 l. 529, 180) Zagórze konk. r. 1892 l. 703, 181) Żurów r. 1885 l. 296.
- Ropczyce** (8) 182) Bobrowa r. 1891 l. 697, 183) Brzeźnica r. 1892 l. 705, 184) Czarna rok 1886 l. 339, 185) Gawrzyłowa r. 1893 l. 851, 186) Pustków r. 1895 l. 1021, 187) Stobierna r. 1891 l. 632, 188) Wolica ługowa r. 1883 l. 14, 189) Wolica piaskowa r. 1899 l. 1447.
- Rudki** (2) 190) Błozew dolna r. 1892 l. 821, 191) Rumno r. 1892 l. 817.
- Rzeszów** (6) 192) Jawornik polski r. 1893 l. 845, 193) Lipie r. 1896 l. 1084, 194) Palikówka r. 1893 l. 835, 195) Połomyja r. 1892 l. 794, 196) Ruska wieś r. 1892 l. 792, 197) Słocina r. 1885 l. 292.
- Sambor** (1) 198) Horodyszcze r. 1898 l. 1340.
- Sanok** (1) 199) Załuż r. 1893 l. 880.
- Skalnat** (1) 200) Grzymałów r. 1884 l. 152.
- Sniatyn** (5) 201) Mikulińce r. 1890 l. 574, 202) Oleszków r. 1893 l. 828, 203) Potoczek rok 1890 l. 520, 204) Russów rok 1890 l. 522, 205) Wołczkowce r. 1890 l. 555.
- Sokal** (4) 206) Bełz r. 1883 l. 18, 207) Dobraczyn r. 1896 l. 1144, 208) Nuśmice r. 1896 l. 1173, 209) Sawczyn r. 1896 l. 1206.
- Stanisławów** (5) 210) Dubowce r. 1884 l. 964, 211) Czerniejów r. 1895 l. 1076, 212) Kończaki r. 1895 l. 1025, 213) Maryampol rok 1883 l. 56, 214) Międzyhorce r. 1893 l. 838.
- Stare miasto** (1) 215) Laszki murowane r. 1895 l. 1002.
- Stryj** (5) 216) Dzieduszyce wielkie r. 1895 l. 582, 217) Stańków-Falisz r. 1897 l. 1238, 218) Stryj r. 1899 l. 1453, 219) Strzałków rok 1889 l. 470, 220) Uhersko r. 1884 l. 157.
- Tarnobrzeg** (2) 221) Jastkowice r. 1898 l. 1336, 222) Skowieszyn r. 1896 l. 1140.
- Tarnopol** (3) 223) Chodaczków wielki rok 1897 l. 1243, 224) Suszczyn r. 1893 l. 890, 225) Tarnopol r. 1884 l. 209.
- Tarnów** (3) 226) Gromnik r. 1892 l. 795, 227) Rudno r. 1896 l. 1155, 228) Tuchów r. 1884 l. 205.
- Tłumacz** (2) 229) Hołosków r. 1898 l. 1328, 230) Otynia r. 1897 l. 1246.
- Trembowla** (2) 231) Ruzdwiany r. 1894 l. 992, 232) Skomorosze r. 1897 l. 1288.
- Turka** (1) 233) Butla r. 1893 l. 884.
- Wadowice** (2) 234) Borek szlachecki r. 1899 l. 1380, 235) Zygodowice r. 1886 l. 335.
- Wieliczka** (3) 236) Bierzanów r. 1890 l. 545, 237) Gaj r. 1884 l. 236, 238) Przewóz rok 1893 l. 881.
- Zaleszczyki** (1) 239) Tłuste r. 1883 l. 29.
- Zbaraż** (2) 240) Koszlaki r. 1891 l. 614, 241) Zbaraż r. 1895 l. 1048.
- Złoczów** (3) 242) Jarczowce r. 1899 l. 1398, 243) Podhorce r. 1890 l. 513, 244) Sassów rok 1888 l. 401.
- Żydaczów** (3) 245) Cucułowce r. 1894 l. 995, 246) Demnia r. 1892 l. 709, 247) Mikołajów rok 1893 l. 909.
- Żywiec** (4) 248) Krzeszów r. 1889 l. 461, 249) Pietrzychowice r. 1885 l. 319, 250) Ślemień r. 1891 l. 695, 251) Słotwina r. 1887 l. 366.

Kilka objaśnień do zamknięć rachunkowych

(pomieszczonych na str. 44.)

Z subweneyi, jakie w dochodach na rok 1900 prelimitowano, otrzymaliśmy wszystkie, a ponadto uzyskaliśmy od Wydziału krajowego zasiłek na wydawnictwo „Przewodnika Kółek rolniczych” w kwocie 800 kor. (cf. zamknięcia poz. 19 przychodu).

Subweneyca e. k. Rządu udzielana przez Komitet e. k. Towarzystwa gospodarskiego podniesiona została

z kwoty 8000 kor. dotąd otrzymywanej, jaką w budżecie na r. 1900 prelimitowaliśmy, do kwoty 9000 kor. Z subweneyi tej jednakowoż otrzymaliśmy w ciągu 1900 r. tylko trzy kwartałowe raty w kwocie 6750 kor., rata za kwartał od 1. października do 31. grudnia 1900 wypłaconą została dopiero w 1901 r. (cf. zamknięcia poz. 5 przychodu).

Kwota, którą Bazar Kółka rolniczego w Czernichowie zobowiązany przyczynić się do utrzymania praktycznych kursów handlowych w zamian za to, że instruktor praktyki sklepowej pełni czynności kierownika Bazaru, nie przechodziła przez Kasę Zarządu głównego, lecz została wprost wypłacona Zarządowi kursów. (cf. poz. 12 przychodu).

Subwencja z fundacji ś. p. Dr. Towarnieckiego podniesiona została, jak już wspomnieliśmy poprzednio, z kwoty 700 kor. do 2000 kor.

Subwencje Rad powiatowych nie dosięgły prelimitowanej kwoty 400 kor. Udzieliły zasiłku następujące Rady powiatowe: 1) w Brzeżanach 10 kor. 2) w Przemyslanach 20 kor. 3) w Pilźnie 20 kor. 4) w Samborze 20 kor. 5) w Trembowli 25 kor. 6) w Dąbrowie 30 kor. 7) w Stryju 40 kor. 8) w Nowym Sączu 80 kor. 9) w Tarnobrzegu 120 koron. (cf. poz. 14 przychodu).

W 1900 r. zyskało Towarzystwo trzech nowych członków założycieli. Zapisali się na ich listę J. O. ks. Andrzej Lubomirski, ordynat na Przeworsku; J. W. Jerzy hr. Dunin-Borkowski z Gródka i Świetna Reprezentacja królewskiego stołecznego miasta Lwowa. Dotąd liczy Towarzystwo 11 członków założycieli, których wykaz podany jest na stronie 46 sprawozdania Zarządu głównego. Wkładki przez nich uiszczone nie tworzyły osobnego funduszu, lecz wprowadzone w dziennik kasowy jako zwykłe dochody, tworzyły część funduszu obrotowych Towarzystwa. Na posiedzeniu Zarządu głównego z 5. stycznia 1901 uchwalono kwotę 2200 kor., złożoną przez członków założycieli, wycofać z obrotu kasowego i ulokować na książeczkę Kasy oszczędności jako fundusz żelazny Towarzystwa. Począwszy od roku 1902 tylko odsetki tego funduszu wstawiane będą w preliminarz dochodów Towarzystwa. Stosownie do uchwały Zarządu głównego wycofano z obrotu kasowego 2200 kor. i złożono na dniu 11. kwietnia 1901 na książeczkę galicyjskiej Kasy oszczędności Nr. 63193.

W zamknięciach rachunkowych poz. 15. przychodu pomieszczone są wkładki członków wspierających, po odliczeniu zatem 600 kor. od członków założycieli, wpłynęło od członków wspierających 1626 kor. czyli o 226 kor. więcej niż prelimitowano. Pomyślny ten wynik, mimo utraty kilku dawnych członków, zawdzięczamy przeważnie gorliwemu poparciu Kółek rolniczych, które coraz liczniej poczuwają się do obowiązku zasilania kasy Zarządu głównego, mimo, że im statut tego obowiązku nie nakłada. W r. 1898 tylko 15 Kółek uiszczyło wkładkę członka wspierającego i pokryły 13 pre. dochodów z tego źródła, w r. 1899 wyrosła ich liczba do 36 z 20 pre. udziałem, w roku 1900 wykaz wylicza ich już 70 a kwota przez nie uiszczona wynosi 40 pre. dochodów z wkładek członków. Dla Towarzystwa jest to bardzo pocieszający objaw, a że ruch w tym kierunku nie słabnie, przekonują nas wkładki dotąd na rok 1901 uiszczone.

W pozycyi 17 przychodu z kwotą 327 kor. 77 h. pomieszczone jest dochód 1) z rozsprzedaży Przewodnika handlowego w kwocie 177 kor. 30 h. 2) ze sprzedaży wydawnictw 33 kor. 60 h. 3) ze sprzedaży

książeczek udziałowych dla Kółek, wydanych nakładem Towarzystwa, 117 kor. 17 h.

W rozchodzie wykazuje znaczne przekroczenie preliminarza pozycya 3 „Druki“. Wpłynęły na to koszty druku sprawozdania rocznego, wynoszące 1906 kor. 48 h.

Pozycya 6 rozchodu: „Nadzwyczajne“ obejmuje wydatki na kasę wertheimowską, na szafy do aktów, na stoły do biura, na kosztą księgi adresowej, wręczonej Protektorowi, wreszcie remuneracye świąteczne dla urzędników w kwocie 743 kor. 33 h.

Tak lustracye gospodarcze (poz. 8) jak i lustracye handlowe (poz. 12), wykazują wydatki poniżej prelimitowanej kwoty. Pochodzi to stąd, że tak w oddziale rolniczym jak i handlowym nie zostały obsadzone posady, prelimitowane w budżecie.

Co do pozycyi 13 rozchodu udzielono wyjaśnień w rubryce „Pośrednictwo w nabywaniu książek“.

W myśl §. 36. statutu Zarząd główny zwraca kosztą podróży członkom swym, mieszkającym po za Lwowem a przybywającym na posiedzenia, jeżeli tego żądają; wydatki stąd poniesione w kwocie 666 kor. 34 h. pomieszczone są w poz. 16 rozchodu.

Od kilku lat w preliminarzach budżetu Towarzystwa wstawianą bywa rok rocznie kwota 400 kor. pod tytułem: „na wydanie ozdobnej tablicy statutu“. Geneza tej pozycyi jest następująca: Były członek Zarządu głównego J.W. Hr. Jan Potocki z Rymanowa postawił w r. 1894 wniosek, aby statut Towarzystwa, względnie wyciąg z niego, wydany został nie w formie książkowej, lecz jako tablica ozdobiona w rysunki i winiety, którąby każde Kółko zawiesić mogło w lokalu swych zebrań. Równocześnie złożył na ten cel do kasy Zarządu głównego 400 kor. i podjął się porozumieć z jednym z artystów-malarzy co do wykonania projektowanej myśli. Mimo usilnych starań jednakowoż nie udało się dotąd doprowadzić do skutku wydania odpowiedniej tablicy, a Zarząd główny zmuszony był wstawiać corocznie w preliminarz złożoną na ten cel kwotę. Na posiedzeniu z 5. stycznia 1901 uchwalono 400 koron wycofać z obrotu kasowego i złożyć na książeczkę Kasy oszczędności jako depozyt, aby rok rocznie nie ponawiać tej samej pozycyi w preliminarzu.

Pod pozycya 20 rozchodu pomieszczone jest saldo rachunków przechodowych z Kółkami rolniczemi. Biuro Zarządu głównego załatwia bowiem dla Kółek różne zakupna, przyjmuje zadatki na nasiona i maszyny rolnicze, opłaca asekuracye i raty pożyczek, nabywa książki handlowe i daje je do ostemplowania, w ogóle pośredniczy we wszystkim, o co Kółka się zgłaszają. Rachunki przechodowe z Kółkami wynoszą w przychodzie 8480 kor. 94 h. w rozchodzie 8517 kor. 40 h.; saldo niepokryte przez Kółka powstało stąd, że zapłacone już przez Zarząd główny książki handlowe wysłano w ostatnich dniach grudnia do zamawiających Kółek a należytość za nie wpłynęła do Kasy dopiero w 1901 r. Dla oszczędzenia Kółkom kosztów nie wysyła się wielu przesyłek za pobraniem, lecz dołącza do wysyłki czek pocztowej Kasy oszczędności, którym potem Kółka rachunki wyrównują.

Zamknięcie rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1900 r.

PRZYCHÓD

ROZCHÓD

	Prelimi- nowano	Uzyskano			Prelimi- nowano	Wydano	
	K	K	h		K	K	h
1. Subwencya Wys. Sejmu na cele ogólne	10000	10000		1. Najem lokalu	1200	1272	60
2. " " " dodatkowa	4000	4000		2. Opał i światło	100	106	80
3. " " " na lustracye handl.	4000	4000		3. Druki i litografie	600	2652	53
4. " " " " kursa handlowe	2400	2400		4. Portorya, stemple i ogłoszenia	800	1135	64
5. " " " " " ck. Rządu p. ck. Tow. gosp. na lustracye rolnicze	8000	6750		5. Utensylia kancelaryjne	300	496	32
6. " " " " " ck. Rządu p. ck. Tow. gosp. na wzorowe gnojarnie	500	500		6. Na lżwyczejne	800	1427	71
7. " " " " " ck. Rządu p. ck. Tow. rolnicze na cele rolnicze	2000	2000		7. Urzędnicy biura	5320	5319	96
8. " " " " " ck. Rządu p. Wydział kraj. na lust. i kursa handl.	6400	6400		8. Koszta lustracyi gosp. i pensye lustratorów	8000	5665	44
9. " " " " " pow. Kasy oszcz. w Krakowie	200	200		9. Subwencye na wzorowe gnojarnie	1000	178	50
10. " " " " " Związku hand. Kółek r. "	400	400		10. " " " " " na nasiona, nawozy i pola dośw.	2500	3039	26
11. " " " " " Tow. wzaj. ubezpieczeń "	600	600		11. Kursa handlowe	6000	5000	
12. " " " " " Bazaru Kółka r. w Czernichowie	600			12. Lustracye hand. (pensye i koszta podróży)	9500	6955	75
13. " " " " " Fun. im. śp. Dra Towarnickiego	700	2000		13. Książki i czasopisma	1000	1120	56
14. " " " " " Rad powiatowych	400	365		14. Subwencye dla Zarządów powiatowych	300	90	
15. Wkładki członków założycieli i wspieraj.	1400	2226		15. Wydawnictwo Przewodnika Kółek roln.	6400	6623	17
16. Odsetki z chwilowej lokacyi gotówki	250	357	48	16. Podróże delegatów	700	666	14
17. Ze sprzedaży Przew. hand i wydawnictw	250	327	77	17. Koszta Ogólnej Rady	700	796	52
18. Przewodnik Kółek rolniczych	4200	4548	76	18. Wydawnictwa Towarzystwa	1000	597	14
19. Subwencya Wydz. kraj. na Przewodnik		800		19. Na wydanie tablicy statutu	400		
20. Niedobór do pokrycia z pozostałości 1899	620			20. Na rachunkach przechod. z Kółkami rolnicz.			36 46
				21. Zwrot wkładek członków wspierających Zarząd powiatowym			32
	46920	47875	01		46920	43212	60
Saldo z r. 1899		2393	50	Saldo na r. 1901		7056	01
	46920	50268	51		46920	50268	61

Zamknięcie rachunków za rok 1900 zbadaliśmy dokładnie i znaleźliśmy wszystko zgodne z księganiami i rzeczywistym stanem.

Lwów, 10. czerwca 1901. r.

Komisya rewizyjna:

Bolesław Żardecki m. p.

Leopold Wilimowski m. p.

Sprawozdanie ze skontrolum Kasy.

Przy-szkontrze dziennika kasowego w dniu 10. czerwca 1901 wykazane saldo kasowe w kwocie 1472·05 K znalazłem zgodne z rzeczywistym stanem i tak:

w Banku rolniczym stan lokacyi	K 500·00
w pocztowej Kasie oszczędności	" 633·84
w zaliczkach na portorya, wydatki kancelaryjne i płace	" 185·06
w gotówce	" 153·15

Razem jak wyżej . . . . . K 1472·05

Lwów dnia 10. czerwca 1901 r.

Leopold Wilimowski m. p.

Nadmieniam, iż 11. kwietnia 1901 pod art. 206 jest wypłaconą kwota K 2200 i ulokowaną w myśl uchwały Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych na książeczkę Galicyjskiej Kasy oszczędności Nr. 63193, którą to książeczkę w kasie znalazłem.

Lwów dnia 10. czerwca 1901 r.

Leopold Wilimowski m. p.

Rachunek „Przewodnika Kółek rolniczych“

Przychód	w 1900 r.		w 1899 r.		w 1898 r.		Rozchód	w 1900 r.		w 1899 r.		w 1898 r.	
	K	h.	K	h.	K	h.		K	h.	K	h.	K	h.
Z prenumeraty	2275	59	1719	32	1044	06	Redakcja pol. wydania . .	600	.	600	.	910	.
Z ogłoszeń	2273	17	2169	74	1188	24	Druk „ „	3817	20	3320	50	2024	64
	4548	76	3889	06	2232	30	Honoraria „ autorskie	275	.	136	.	26	.
							Redakcja rus. wydania . .	440	.	.	.	.	.
Niedobór jako Saldo . . .	2074	41	1523	08	1809	54	Druk „ „	312	.	.	.	.	.
							Ekspedycja	1178	97	1355	64	1081	20
	6623	17	5412	14	4041	84		6623	17	5412	14	4041	84

Rachunek lustracyi rolniczych i handlowych.

Rachunek lustracyi rolniczych	K	h.	Rachunek lustracyi handlowych	K	h.
P. Kramarczyk zaległość z roku 1899	800	.	P. Schmidt, pensya roczna	1399	98
P. Noworolski „ „ „ „	514	.	P. Dzierża, „ „	1899	98
P. Malinowski pensya od 1/I do 15 VIII 1900 . .	1249	99	P. Schmidt, koszta podróży i dyety	2834	08
P. Malinowski zwrot kosztów podróży i dyety .	850	13	P. Dzierża „ „ „	2000	20
P. Bieroński za lustracye pow. tarnobrzeskiego .	384	.	Papier do lustracyi	18	80
P. Popławski pensya od 1.VII do 30/XII 1900 . .	1500	.		7652	99
P. Popławski zwrot kosztów podróży i dyety . .	367	32	Zwroty kosztów lustracyi	697	24
	5665	44		6955	75

Budżet Towarzystwa Kółek rolniczych na rok 1901.

Przychód:	Kor.	Rozchód:	Kor.
Subwencya Wysokiego Sejmu na cele ogólne	10000	Najem lokalu	1440
„ „ „ „ dodatkowa	4000	Opał i światło	120
„ „ „ „ na lustracye handl.	4000	Druki i litografie	2000
„ „ „ „ na kursa handlowe	2400	Portorya, stemple i ogłoszenia	1100
„ Wydziału krajowego na „Przewodnik“	800	Uensylia kancelaryjne	500
„ c. k. Rządu p. e. k. Tow. gosp. na lustr. gosp.	9000	Nadzwyczajne i nieprzewidziane	1000
„ „ „ „ na wzorowe gnojarnie	500	Książki dla bibliotek Kółek i czasopisma	1200
„ „ „ „ p. e. k. Tow. roln. na cele roln.	2000	Zwrot kosztów wyłożonych przez Zarządy powiat.	300
„ „ „ „ na lustracye i kursa handlowe	6100	Wydawnictwo „Przewodnika Kółek rolniczych“	6700
„ powiatowej Kasy oszcz. w Krakowie	200	Podróże delegatów	700
„ Związku handlowego w „ „	400	Na koszta „Ogólnej Rady“	800
„ Towarzystwa wzaj. ubezp. w „ „	600	Na wydawnictwa Towarzystwa	1000
„ Fundacyi D-r Towarnickiego	2000	Depozyt na wydanie tablicy statutu	400
„ Rad powiatowych	400	Koszta urządzania pól doświadcz., wystawy pow. etc.	7400
Wkładki członków wspierających	1800	Subwencya przy zakupnie nasion	1600
Odsetki z lokacyi funduszków	400	„ „ na wzorowe gnojarnie	1000
Ze sprzedaży „Przewodnika handl.“ i wydawnictw	200	Na kursa handlowe w Czernichowie i kursa wędrownne	6000
Bazar w Czernichowie za kierownictwo sklepu	600	Na koszta lustracyi handlowych	4400
Przewodnik „Kółek rolniczych“	4200	Pensye lustratorów handlowych	4800
	49900	Pensye inspektorów rolniczych i asystenta	7600
Niedobór mający pokrycie z pozostałości 1900 roku	6160	Pensye kierownika biura, urzędników manipul. i usługa	6000
Razem	56060	Razem	56060

W Y K A Z

**członków - protektorów, członków - założycieli i członków wspierających Towarzystwa
oraz skład Zarządu głównego Towarzystwa i wykaz urzędników biura.**

A) Protektorowie Towarzystwa:*)

1. † Isaak Mikołaj Isakowicz, Arcybiskup lwowski obrz. orm.
2. Bolesław Augustynowicz.

B) Członkowie założyciele:**)

1. Augustynowicz Bolesław (w r. 1883). 2. Sapięha Władysław Książę (w r. 1884). 3. Cielecki-Zaremba Artur (w r. 1884). 4. † Potocki Artur Hr. (w r. 1885). 5. † Lech Władysław Waclaw (w r. 1885). 6. Sękowski Stefan (w r. 1891).	7. Dulęba Bronisław Dr. (w r. 1892). 8. Bađeni Stanisław Hr. (w r. 1896). 9. Lubomirski Andrzej Książę (w r. 1900). 10. Borkowski-Dunin Jerzy Hr. (w r. 1900). 11. Reprezentacya król. stoł. miasta Lwowa (w r. 1900).

C) Członkowie wspierający:***)

(którzy w roku 1900 uiścili wkładkę)

(pozycya 15 przychodu).

		Kor.			Z przeniesienia		
I. Instytucje i stowarzyszenia							
1	1. Związek Stowarzyszeń gospodarczo-zarob.	Lwów	20	19	10. Kółko rolnicze	Dublany	8
2	2. Drukarnia Udziałowa	"	20	20	11. " "	Dąbie ad Dębica	8
3	3. Czytelnia Akademicka	"	8	21	12. " "	Gniewczyna****)	16
4	4. Tow. politechniczne	"	8	22	13. " "	Głowaczowa	8
5	5. Związek handlowy Kółek rolniczych	"	8	23	14. " "	Grodzisko dolne	8
6	6. Tow. handlowe	Tarnobrzeg	8	24	15. " "	Hecznarowice	8
7	7. Ludowe Tow. gospodarczo-handlowe	Gorlice	8	25	16. " "	Humniska	8
8	8. Konwent O. O. Cystersów	Szczyrzyce	8	26	17. " "	Jodłówka-tuchowska	8
9	9. I. Krajowy zakład negrograficzny	Lwów	8	27	18. " "	Iwonez II.	8
				28	19. " "	Jawiszowice	8
				29	20. " "	Janowice	8
				30	21. " "	Jachówka	8
				31	22. " "	Krzeszowice	8
				32	23. " "	Kalembina	8
				33	24. " "	Kulparków	8
				34	25. " "	Kolbuszowa	8
				35	26. " "	Łączki	4
				36	27. " "	Łęki	4
10	1. Kółko rolnicze	Bobrek	8	37	28. " "	Lutcza	4
11	2. " "	Buczkowice	8	38	29. " "	Leżajsk	8
12	3. " "	Bułowice	8	39	30. " "	Łukowice	8
13	4. " "	Busk	8	40	31. " "	Marcyporęba	10
14	5. " "	Budzów	8	41	32. " "	Mstów	8
15	6. " "	Bieliny	8	42	33. " "	Nowe miasto	8
16	7. " "	Balice	8	43	34. " "	Osiek	8
17	8. " "	Czaniec	8	44	35. " "	Oleszyce	8
18	9. " "	Dobrzechów	8	45	36. " "	Okulice	8
		Do przeniesienia	168			Do przeniesienia	382

*) Protektorami Towarzystwa mianuje Walne Zgromadzenie osoby, które szczególne zasługi położą koło urzędowania celów Towarzystwa (§ 3. lit. d. statutu).

**) Każda osoba wyznania chrześcijańskiego, która złoży jednorazowo 200 kor., staje się członkiem-założycielem (§ 3. lit. c. statutu).

***) Członkiem wspierającym Towarzystwa staje się każda osoba wyznania chrześcijańskiego, która zostanie do Towarzystwa przez Zarząd powiatowy, względnie Zarząd główny przyjętą, z obowiązkiem płacenia na cele statutu określone przynajmniej 8 koron rocznie (§ 3. lit. b. statutu).

****) Za dwa lata.

		Z przeniesienia	382			Z przeniesienia	1050
46	37. Kółko rolnicze	Polna	8	100	21. d'Abancourt Karol	Lwów	8
47	38. " "	Petlikowce	8	101	22. Abrahamowiczowa	"	8
48	39. " "	Przytkowice	4	102	23. Adamski Telesfor	"	8
49	40. " "	Ponikiew	8	103	24. Balko Wł. Dr.	"	8
50	41. " "	Pisarzowice	8	104	25. Bykowski Jul. prof.	"	8
51	42. " "	Przewrotne	4	105	26. Brunicki br. Julian	Podhorec	8
52	43. " "	Radziszów	8	106	27. Brunicki br. Adolf.	Lubień	8
53	44. " "	Rudawa	8	107	28. Bzowski Władysław	Pantalowice	8
54	45. " "	Rybna	8	108	29. Ciesielski Teofil Dr.	Lwów	8
55	46. " "	Ruda-Koehawińska	8	109	30. Dolański Stanisław	Baranów	8
56	47. " "	Rzochów	8	110	31. Drużbacki Fel. Dr.	Prądkowce	8
57	48. " "	Rodatycze	8	111	32. Ks. Dobrowolski Wł.	Nowe-rybie	8
58	49. " "	Rogózno	8	112	33. Głabiński St. Dr.	Lwów	8
59	50. " "	Strzyżów	16	113	34. Ks. Gruszka And.	Muszyna	8
60	51. " "	Stara-wieś	8	114	35. Goebel Karol	Lwów	8
61	52. " "	Stare-sioło	8	115	36. Gruszecki Stanisław	"	8
62	53. " "	Smęgorzów	8	116	37. Horodyński Zbign.	Zbydniów	8
63	54. " "	Szczyrzyc	8	117	38. Eks. Arc. Isakowicz	Lwów	8
64	55. " "	Sąsiadowice	8	118	39. Janowski Józ. Kaj.	"	8
65	56. " "	Sokołów k. Rzeszowa	8	119	40. Kędzior Andrzej	"	8
66	57. " "	Szymbark	8	120	41. Krzen Edmund	"	8
67	58. " "	Świątniki górne	8	121	42. Kulezycki Rom. Dr.	"	8
68	59. " "	Sułkowice	10	122	43. Krański Wine. Dr.	Perespa	8
69	60. " "	Schołnica *)	100	123	44. Krzczunowicz Wal.	Jaryczów nowy	8
70	61. " "	Tłumacz	8	124	45. Krzyżanowski A. Dr.	Kraków	8
71	62. " "	Tłuczai	8	125	46. Kosiński Ignacy	Ulanów	8
72	63. " "	Trzebulnia	8	126	47. Kühner Leopold	Chrusno	4
73	64. " "	Trościaniec wielki	8	127	48. Kaczyński	Lwów	8
74	65. " "	Wiśniowa	8	128	49. Ks. Koleński	Rymanów	8
75	66. " "	Wojaszówka	4	129	50. Kudelka Tad. Dr.	Husiatyn	8
76	67. " "	Wysoka	8	130	51. Ks. Lenartowicz	Lubeza	8
77	68. " "	Zagórz ad Chrzanów	8	131	52. Ks. Lenkiewicz Zyg.	Lwów	8
78	69. " "	Zagórz ad Sanok	8	132	53. Ks. Lewicki R. Dr.	"	4
79	70. " "	Zurawno	8	133	54. Lerski Jan	"	8
				134	55. Ks. Mardysiewicz	"	8
				135	56. Małachowski G. Dr.	"	8
				136	57. Margasz Wł. Dr.	"	8
				137	58. Majerski St. prof.	"	8
				138	59. Ks. Miętus Maciej	Lubzina	8
				139	60. Merunowicz Teofil	Lwów	4
				140	61. Niezabitowski Stan.	"	8
				141	62. Obertyński Kaz.	Stronibaby	8
				142	63. Ks. Öllender Ludw.	Stryj	8
				143	64. Ks. Oświecimski J.	Borzęcin	8
				144	65. Ks. Paleczny M.	Rajeza	8
				145	66. Pawlikowski J. Dr.	Lwów	8
				146	67. Piniński Hr. Miecz.	Koszyłowce	8
				147	68. Pomorski J. prof.	Dublany	8
				148	69. Pilat Tadeusz Dr.	Lwów	8
				149	70. Potocki hr. Andrzej	Krzeszowice	8
				150	71. Potulicki hr. Fr.	Żmigród	8
				151	72. Rudkowski Jan	Lwów	8
				152	73. Sala Oktaw	Wysocko	8
				153	74. Sawczyński H. Dr.	Lwów	8
				154	75. Skałkowski T. Dr.	"	8
				155	76. Steczkowski J. K. Dr.	"	8
				156	77. Strzelecki Aleks.	Kukizów	8
		Do przeniesienia	1050			Do przeniesienia	1494

*) Za dwa lata.

		Z przeniesienia	1494			Z przeniesienia	1554
157	78. Starzeński Tadeusz	Derewnia	8	165	86. Wang Julian	Lwów	8
158	79. Serwacki Józef Dr.	Sambor	4	166	87. Waniek Aleksander	Żywiec	16
159	80. Stefczyk F. Dr.	Lwów	8	167	88. Weigel Józef Dr.	Lwów	8
160	81. Suchodolska	"	8	168	89. Wolniewicz Antoni	Olesza	8
161	82. Szankowski Maryan	Tłumacz	8	169	90. Wójcik Franciszek	Wyciąże	8
162	83. Tarnawski Zdz. hr.	Dzików	8	170	91. Wrzosek Tomasz	Kraków	8
163	84. Turnau Jerzy	Mikulice	8	171	92. Vivien Jan	Lwów	8
164	85. Tustanowski Wł.	Knihynicze	8	172	93. Zbyszewski St. Dr.	"	8
		Do przeniesienia	1554			Razem	1626

D) Zarząd główny Towarzystwa.

I. Z wyboru :

Cielecki-Zaremba Artur, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy.
 Dr. Dulęba Bronisław, sekretarz Wydziału krajowego.
 Dr. Głabiński Stanisław, profesor Uniwersytetu we Lwowie.
 Gogolewski Stanisław, lustrator Rady powiatowej w Sokalu.
 Dr. Kulezycki Roman, adwokat krajowy.
 Onyszkiewicz Zdzisław, właściciel dóbr.
 Pomorski-Mikułowski Józef, profesor wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.
 Dr. hr. Rey Mikołaj, właściciel dóbr.

Smagała Antoni, gospodarz.
 Sowa Grzegorz, gospodarz.
 Sredniawski Andrzej, poseł na Sejm krajowy.
 Dr. Steczkowski Jan Kanty, dyrektor Galicyjskiej Kasy oszczędności.
 Stefanowski Stanisław, właściciel dóbr.
 Dr. Stefczyk Franciszek, dyrektor Biura patronatu Spółek oszczędności.
 Szankowski-Krzywda Maryan, aptekarz.
 Turnau-Dobczycki Jerzy, właściciel dóbr.
 Ks. Wesoliński Adam.
 Wójcik Franciszek, poseł na Sejm krajowy.

II. Delegaci władz i instytucji krajowych:

Ks. Dr. Ślósarz Jan, delegat kapituły metropolit. obrz. łać.
 Ks. Biliński Emil, kanonik, delegat kapituły metropolit. obrz. gr.
 Ks. Dawidowicz Bohdan, kanonik, delegat kapituły metropolit. obrz. orm.
 Ks. Jelonek Władysław, katecheta i profesor szkoły rolniczej w Czernichowie, delegat konsystorza książecko-biskupiego w Krakowie.
 Ks. Dr. Kopyciński Adam, kanonik, delegat konsystorza biskupiego w Tarnowie.
 Ks. Koleński Antoni, dziekan, proboszcz w Rymanowie, delegat konsystorza biskupiego obrz. łać. w Przemyślu.
 Ks. Baczyński Aleksander, kanclerz kapituły lwowskiej, delegat konsystorza biskup. obrz. gr. w Stanisławowie.
 Ks. Jarema Teodot, kanonik, delegat konsystorza biskup. obrz. gr. w Przemyślu.

Onyszkiewicz Mieczysław, członek Wydziału krajowego, delegat Wydziału krajowego.
 Dr. Sawczyński Jan Henryk, sekretarz Wydziału krajowego, delegat Wydziału krajowego.
 Dr. Skalkowski Tadeusz, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, delegat c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.
 Wiesiołowski Adolf, właściciel dóbr, delegat c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.
 Konopka Stefan, właściciel dóbr, delegat c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.
 Hr. Tyszkiewicz Janusz, właściciel dóbr, delegat c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.
 Hr. Borkowski-Dunin Jerzy, delegat Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie.
 Ulmer Narcyz, delegat Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

III. Kooptowani :

Potoczek Stanisław, poseł na Sejm krajowy.
 Surówka Karol, c. k. inspektor podatkowy.

Towarnicki Władysław, kurator fundacji im. ś. p. Dr. Towarnickiego.
 Żyszkiewicz Feliks, kierownik szkoły w Prusach.

E) Wydział wykonawczy Towarzystwa.

Cielecki-Zaremba Artur, prezes.
Ks. Biliński Emil, I wiceprezes.
Dr. Głębiński Stanisław, II wiceprezes.

Dr. Kulezycki Roman, sekretarz.
Ulmer Narczyk, skarbnik.

Członkowie:

Pomorski-Mikułowski Józef, z wyboru.
Dr. Steczkowski Jan Kanty, z wyboru.
Towarnicki Władysław, z wyboru.
Turnau-Dobczyce Jerzy, z wyboru.
Onyszkiewicz Mieczysław, jako delegat Wydziału krajowego.
Dr. Sawczyński Jan, jako delegat Wydziału krajowego.

Dr. Skałkowski Tadeusz, jako delegat c. k. Towarzystwa gospodarczego we Lwowie.
Wiesiołowski Adolf, jako delegat c. k. Towarzystwa gospodarczego we Lwowie.
Konopka Stefan, jako delegat c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.
Hr. Tyszkiewicz Janusz, jako delegat c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Referenci:

Pomorski Józef, Turnau Jerzy, Wiesiołowski Adolf: dla spraw gospodarskich.
Dr. Sawczyński Jan: dla spraw oświaty.
Dr. Steczkowski Jan: dla spraw organizacyjnych.
Dr. Głębiński Stanisław: dla spraw kredytowych i asekuracyjnych.

Towarnicki Władysław: dla spraw handlowych.
Ulmer Narczyk: dla spraw finansowych.
Dr. Głębiński Stanisław, Pomorski Józef, Dr. Sawczyński Jan, Dr. Steczkowski Jan, Dr. Stefczyk Franciszek wchodzi w skład komitetu redakcyjno-wydawniczego.

F) Urzędnicy biura przy Zarządzie głównym Towarzystwa.

Adamski Telesfor kierownik

Oddział rolniczy:

Popławski Teodor inspektor rolniczy
Dulęba Kazimierz " " " " "
Poluszyński Eugeniusz asystent rolniczy

Oddział handlowy:

Schmidt Henryk ilustrator handlowy
Dzierża Stanisław " " "
Smidowicz Zdzisław " " "

Oddział manipulacyjny:

Dudrewicz Zygmunt
Swieżawska Marya
Palman Wanda

G) Redakcja Przewodnika Kółek rolniczych.

Adamski Telesfor redaktor
Popławski Teodor stały współpracownik dla działu rolniczego
Dulęba Kazimierz " " " " "
Hul Teodor współpracownik dodatku ruskiego " "

H) Skład grona nauczycielskiego przy praktycznych kursach handlowych w Czernichowie.

Goratowski Ignacy kierownik kursów
Borkowski Zenon nauczyciel towaroznawstwa i instruktor praktyki sklepowej
Sech Adam nauczyciel rachunkowości, korespondencji i kaligrafii.

Wykaz Zarządów powiatowych Kółek rolniczych

sprawozdanie z ich działalności, oraz wykaz delegatów Zarządu głównego w powiatach, pozostających dotychczas bez Zarządu powiatowego.

Organizacja okręgowa, przewidziana §. 21 statutu, wprowadzona w życie w okręgach Dobromil-Mościska-Przemysł i Pilzno-Ropczyce, nie zdołała się utrzymać. Zarządy okręgowe rozwiązały się, a w ich miejsce objęli czynności po poszczególnych powiatach delegaci Zarządu głównego. Nowych prób organizacji okręgowej nie podjęto nigdzie, obecnie zatem nie mamy żadnego Zarządu okręgowego.

Nowe Zarządy powiatowe powstały w powiatach bialskim i brzozowskim, a w toku jest zawiązanie Zarządu powiatowego w powiecie wielickim, gdzie już Zgromadzenie powiatowe wybrało członków Zarządu; po zamianowaniu członków delegowanych przez Wydział Rady powiatowej i Towarzystwo rolnicze-okręgowe nastąpi ukonstytuowanie się Zarządu na pow. wielicki.

Rozwiązały się Zarządy powiatowe w powiatach grybowskim, staro-samborskim i rudeckim. W powiecie grybowskim Zarząd uważał za pierwszą konieczną czynność założenie hurtownego składu towarów dla Kółek rolniczych powiatu. Wykonanie zamiaru tego natrafiło na ogromne trudności, przede wszystkim finansowej natury; zniechęceni tem członkowie Zarządu złożyli swe mandaty. W powiecie starsamborskim powstał wprawdzie Zarząd powiatowy, ale gdy przewodniczący tegoż a zarazem delegat Zarządu głównego dla nawału innych zajęć złożył godność przewodniczącego i delegata, Za-

rząd przestał istnieć. W powiecie rudeckim Zarząd nominalnie istnieje, ale nie funkcjonuje, dla tego że wybór przewodniczącego przeprowadzono na Zgromadzeniu podczas nieobecności, wybranego a nawet wbrew jego woli, gdyż godności nie mógł przyjąć, tak z powodu nawału czynności swego zawodu jak i dlatego, że za daleko mieszka od miasta powiatowego.

Zarząd główny uznaje konieczną potrzebę zorganizowania Zarządów powiatowych w powiatach limanowskim, nowo-sądeckim, nowo-tarskim, wadowickim, sanockim i mieleckim, jednakowoż wykonanie tego było w 1900 r. nadzwyczaj utrudnione. Wśród walki wyborczej, jaka się odbywała, wprost niemożliwe było zwrócenie uwagi jedynie na sprawy ekonomicznej natury; przytem rozbudzone namiętności polityczne przeszkadzały w skupieniu osób różnych stanów i stronnictw do wspólnej pracy nad rozwojem Kółek rolniczych. Z tego samego powodu Zarządy powiatowe nie mogły rozwinąć należytej działalności, co w sprawozdaniach swych wyraźnie nadmieniamy.

Poniżej podajemy w streszczeniu sprawozdania Zarządów powiatowych oraz wykaz powiatów, gdzie tylko delegaci Zarządu głównego funkcjonują. Powiaty, skąd Zarządy nie nadesłały sprawozdania za rok 1900 opatrzone są gwiazdką.

*

*

Biała*. Na Zjeździe delegatów Kółek rolniczych powiatu bialskiego z dnia 11 czerwca 1900, zwołanym przez delegata Zarządu głównego p. Franciszka Kramarczyka z Osieka przeprowadzono wybory do Zarządu powiatowego. Ukonstytuowanie się Zarządu powiatowego nastąpiło na zebraniu z dnia 11 sierpnia 1900. Wybrani zostali:

Józef Grygierzec, prezesem;
Jan Kubik, zastępcą;
Franciszek Kramarczyk, sekretarzem;
Jan Grzybowski, skarbnikiem.

W ten sposób zorganizował się na powiat bialski Zarząd powiatowy, o którego utworzenie Zarząd główny starał się ustawicznie lecz bezskutecznie od 1895 r.

Bóbrka, Delegat Zarządu głównego: Rudolf Kesselring w Suchodole.

Bochnia. Skład Zarządu powiatowego pozostał ten sam, co w r. 1899; jest mianowicie:

Ks. Franciszek Ratowski, prezesem;
Dr. Klemens Rutowski, zastępcą;
Władysław Siemieński, sekretarzem.

Dochody Zarządu powiatowego wraz z pozostałością kasową z r. 1899 wynosiły 633·30 K — rozchody 127·43 K — pozostało zatem saldo na rok 1901 w kwocie 505·87 K.

Zarząd powiatowy odbył cztery posiedzenia; oprócz spraw bieżących tworzyły przedmiot obrad następujące sprawy: 1) założenie filii Związku handlowego w Bochni 2) rozwinięcie przemysłu garncarskiego i tkackiego 3) założenie szkółki powiatowej drzew owocowych 4) ułatwienie eksportu nierogacizny. Zwołano 2 Zgromadzenia powiatowe; na pierwszym wygłosił D-r Rutowski wykład o nawozach sztucznych, prócz tego omawiano uprawę soi na podstawie broszurki Owsinińskiego; na drugim, po przeprowadzeniu wyboru delegatów na II. Ogólną Radę, mówił D-r Prażmowski o handlu wiejskim.

Zjazd powiatowy odbył się 23 września, dyskutowano na nim o uprawie warzyw (referent Dyr. Rożański) i o handlu wiejskim (ref. Ks. D-r Dutkiewicz); zakończył się Zjazd loteryą fantową.

Zarząd powiatowy pośredniczył w nabyciu nasion Kółkom rolniczym w Uściu solnem, Kolanowie, Kobylu, Połomiu, Wiśniczu starym i Żegocinie, tak samo udzielał pomocy w nabywaniu maszyn rolniczych; przy zakupnie nawozów sztucznych korzystały Kółka z pośrednictwa Towarzystwa rolniczego okręgowo go.

Lustracye, względnie wizytyacye, przeprowadził Zarząd powiatowy w Kółkach rolniczych: 1) Królówka 2) Chronów 3) Brzezine 4) Okulice 5) Niepołomice 6) Żegocina; porady i pomocy w różnych sprawach dostarczył Kółkom w 1) Uściu solnem 2) Woli nieszkowskiej 3) Połomiu.

Bohorodczany. Delegat Zarządu głównego: ks. Ksawery Gąsiorowski w Konkolnikach.

Borszczów. Delegat: vacat.

Brody. Delegat: ks. Józef Czarkowski w Założcach.

Brzozów. Na dniu 28 maja 1900 r. ukonstytuował się Zarząd powiatowy; wybrani zostali:

Ks. Szczęśny Rudnicki, proboszcz z Golecwy, prezesem;

Stanisław Dydyński właściciel dóbr, zastępcą;
Bronisław Librewski, lustrator Rady pow., sekretarzem;

Ks. Józef Borezyk, proboszcz z Humnisk, skarbnikiem.

Brzesko*. W skład Zarządu wchodzi:

Adam Jordan, jako prezes;

Dr. Szymon Bernadzikowski, jako sekretarz.

Brzeżany. Delegat Zarządu głównego: Kazimierz Traczewski w Hinowicach.

Buczacz. Skład Zarządu powiatowego o tyle się zmienił, że ustąpił Józef Komorowski, sekretarz; obecnie jest:

Artur Zaremba-Cielecki, prezesem i skarbnikiem;
Kajetan Sołtan-Abgarowicz, zast. i sekretarzem.

Dochody Zarządu powiatowego wynosiły 170 K — rozchody 42 K, pozostaje saldo na 1901 r. 128 K.

Zarząd powiatowy odbył dwa posiedzenia a Zgromadzenie powiatowe zwołano jedno. Rozdano bezpłatnie pewną ilość doborowych nasion; kontrolowano Kółka i udzielano im pomocy przez mężów zaufania.

Chrzanów*. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Ks. Józef Łobezowski, prezes;

Franciszek Urbańczyk, zastępcą;

Władysław Dygalski, sekretarz.

Cieszanów. Delegat: Ks. Władysław Sapicha w Oleszycach; zastępcą ks. Ludwik Swadowski w Oleszycach.

Czortków*. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Józef Radziechowski, prezes;

Dr. Karol Wągrowski, zastępcą;

Bronisław Krukiewicz, sekretarz;

Tadeusz Noël, skarbnik.

Dąbrowa. Delegat Zarządu głównego: dr. Józef Datka, adwokat.

Dobromil. Dawniejszy Zarząd okręgowy na powiaty Dobromil-Mościska-Przemysł rozwiązał się w roku 1900. Obowiązki delegata spełnia D-r Ludwik Cwiklicer z Dobromila.

Dolina. Delegat Zarządu głównego: ks. kan. Hipolit Zaremba w Dolinie.

Drohobycz. Delegat vacat.

Gorlice. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Ks. Antoni Walawender, prezes;

Henryk Groblewski, zastępcą;

Jan Klimkiewicz, sekretarz.

Dochody Zarządu powiatowego wynosiły 106 K, rozchody 25·32 K, saldo na 1901 r. 80·68 K.

Odbył się jeden Zjazd powiatowy w Szymbarku; dyskutowano o sadownictwie (referent ks. Walawender) o spółkach drenarskich (referent p. inżynier Kornela z Jasła), o kryciu dachów dachówką (ref. p. Groblewski). Ks. prezes przeprowadził lustracyę Kółka w Łużny; innym Kółkom udzielono porady w różnych sprawach tak gospodarczych jak handlowych.

Gródek. Delegat Zarządu głównego: vacat.

Grybów. Zarząd powiatowy zniechęcony tem, że nie udało mu się założyć hurtowni dla sklepów Kółek w Grybowie, rozwiązał się a delegat dotąd nie został mianowany.

Horodenka. Delegat: vacat.

Husiatyn. Delegat Zarządu głównego: ks. Kazimierz Głowiński w Chorostkowie.

Jarosław. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Ks. Jerzy Czartoryski, prezes;
Dr. Maryan Lisowiecki, zastępca;
Józef Dąbrowski, sekretarz i skarbnik.

Zarząd powiatowy odbył trzy posiedzenia, na których zastanawiano się nad rozwojem Kółek rol., przyjąto do wiadomości sprawozdania delegatów z odbytych lustracyi Kółek, podawano rady i wskazówki pojedynczym Kółkom bądź to pisemnie wprost z Zarządu pow., bądź też przez swoich delegatów. Udawano się do władz i osób prywatnych w rozmaitych sprawach o instancję i wyjednano w Wydziale kraj. dla 3 Kółek sól powiatową w żądanej ilości.

Zwołano jedno Zgromadzenie powiatowe, na którym przeprowadzono wybór delegatów na II Ogólną Radę oraz omawiano różne sprawy rolnicze i handlowe. — Przez członków Zarządu powiatowego i mężów zaufania przeprowadzono lustrację w 10 Kółkach rol., mianowicie: w Wiązownicy, Szówsku, Muninie, Tuczempach, Pawłosiowie, Morawsku, Tuligłowach, Chorzowie, Pruchniku i Węgierce.

Jasło. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Władysław Rieger, prezes;
Ks. Władysław Sarna, zastępca;
Kazimierz Piliński, sekretarz.

Przychody Zarządu powiatowego wynosiły 3617·51 K, rozchody 3614·61 K, saldo na rok 1901 wynosi 2·90 K.

Zarząd powiatowy odbył cztery posiedzenia, na których załatwiano bieżące sprawy i układano programy dla Zjazdów powiatowych.

Zwołano trzy Zgromadzenia powiatowe do Jasła. Na pierwszym z nich, po przedłożeniu sprawozdania z czynności Zarządu, omawiano korzyści wspólnego zamawiania nasion oraz sprawę założenia hurtowni towarów w Jasle; na drugim po przeprowadzeniu wyborów na Ogólną Radę nastąpił wykład D-r Stefczyka: „o Spółkach oszczędności i pożyczek“, który wywołał ożywioną dyskusję; na trzecim główny przedmiot obrad stanowiło sadownictwo, o którym obszerny wykład wygłosił nauczyciel p. Cwiok, oprócz tego objaśnił Ks. Sarna, co to jest uniwersytet i jakie znaczenie ma dla nas uniwersytet jagielloński, który święcił swój jubileusz. Na każdym z tych zgromadzeń zajmowano się ponadto sprawą nasion, już to omawiając, co i ile sprawdzić należy, już to przedkładając sprawozdania o wynikach uprawy. Kończyło się zgromadzenie rozlosowaniem różnych przedmiotów, potrzebnych rolnikowi.

Oprócz Zgromadzeń powiatowych urządzono dwa Zjazdy powiatowe (wiece rolnicze), jeden w Wojaszówce, drugi w Tarnowcu. Na obu tych wiecach wygłoszono te same referaty, mówili mianowicie p. Rieger: „o kasach systemu Raiffeisena“, p. Piliński: „o chowie bydła“, ks. Sarna: „o melioracyach“, ks. Wesoliński: „o celach Kółek rolniczych“, p. Cwiok: „o sadownictwie“. Obydwa wiece odbyły się przy bardzo licznym udziale włościan, bo na każdy stanęło przeszło dwustu, a wielu z nich zabierało głos przy poruszonych sprawach.

Dalszą czynnością Zarządu było zwiedzanie poszczególnych Kółek. Tak celem pobudzenia pojedynczych Kółek do żywszej akcyi, jak również celem kontaktu Zarządu powiatowego z Kółkami, rozegrali członkowie Zarządu pojedyncze Kółka celem ich lustracyi. W roku 1900 odbył prezes lustrację Kółek we Wysokiej (20/6) we Frysztaku i Gogolowie (21/6); Ks. Wł. Sarna odbył lustrację Kółka w Cieklinie (22/8) w Wojaszówce (12/10); członek Zarządu Wawrzyniec Drewniak odbył lustrację w Dębowie i Woli zarzyckiej.

Zarząd powiatowy działał dalej ku dobru Kółek rolniczych przez sprowadzanie doborowych nasion.

W r. 1900 sprowadzono na wiosnę następujące nasiona:

450 kg.	jęczmienia Chevalier	
250 „	owsa Ligovo	
2330 „	konieczu czerwonego	
75 „	grochu	
63 „	Buraków Mamut	
45 „	„ Obendorfer	
66 „	rajgrasu	
108 „	tymotki	
razem 3387 kg.	za ogólną kwotę . kor.	4,046·56
	które sprzedano za „	3,862·41

Z powyższej kwoty sprawdzono:
od Ernesta Bahlsena Kraków . . . za „ 2,803·30
z Banku rolniczego Lwów . . . „ „ 1,100·80
z Zarządu dóbr Zimnawoda . . . „ „ 90·25
resztę wynosiły frachty i koszta.

Jaworów. Delegat Zarządu głównego: Franciszek hr. Colonna-Czosnowski z Ożomla.

Kałusz. Delegat Zarządu głównego: ks. Władysław Wańkiewicz w Podmichalu.

Kamionka. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Ks. Kazimierz Aktyl, prezes;
Kazimierz Bartmański, zastępca;
Władysław Heilmann sekretarz.

Przychody Zarządu powiatowego w 1900 r. wynosiły 113·47 K, rozchody 11·47 K, pozostaje na rok 1901 saldo 102 K.

Zarząd powiatowy odbył dwa posiedzenia; wybrano na nich 11 mężów zaufania w powiecie, aby budzili ideę Kółek rolniczych, zaprenumerowano kilka czasopism dla Kółek, postanowiono zaprowadzić naukę koszykarstwa.

Zwołano 1 Zgromadzenie powiatowe, celem wyboru delegatów na Ogólną Radę oraz celem ułożenia programu działania Zarządu powiatowego,

Kolbuszowa. Zarząd powiatowy nie jest kompletny; czynni są jedynie:

Dr. Jan Hupka, prezes;
ks. Tomasz Mach, zastępca.

Zwołano jedno posiedzenie Zarządu powiatowego, ale oprócz prezesa i jednego członka nikt więcej nie przybył. Odbyło się 1 Zgromadzenie powiatowe przy udziale 42 członków.

Na porządku dziennym oprócz wyboru delegatów na Ogólną Radę była sprawa wychodźstwa robotników rolnych do Niemiec.

Kołomyja Delegat Zarządu głównego: Mieczysław Jasiński, właściciel dóbr i sekretarz Rady powiatowej.

Kossów Delegat Zarządu głównego: ks. Jakób Moszoro z Kut.

Kraków. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Jan Skirliński, prezes;
Edward Wojnarowicz, zastępca;
Dr. Sebastian Stafiej, sekretarz.

Przychody Zarządu powiatowego wynosiły w 1900 r. 110·50 K — rozchody 40·64 K — na r. 1901 pozostaje saldo 69·86 K.

Zarząd powiatowy odbył dwa posiedzenia, poświęcone sprawom administracyjnym i ułożeniu programu lustracji. Zwołano 1 Zgromadzenie powiatowe celem uzupełniającego wyboru 2 członków i wyboru delegatów na Ogólną Radę.

Ułożono formularz lustracji Kółek.

Krosno. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Dr. Stanisław Starowiejski, jako prezes;
Michał Mięgowicz, jako zastępca;
Konstanty Holzer, jako sekretarz.

Fundusze Zarządu powiatowego wynoszą 100 K. Odbyły się 4 posiedzenia Zarządu powiatowego, na których omawiano sprawę należytego zorganizowania Kółek rolniczych oraz założenia hurtownego składu towarów w Krośnie. Zwołano 2 Zgromadzenia powiatowe.

Wyrobiono pozwolenie na trafikę, kramiki towarów mieszaných i koncesye na wyszynk wina Kółkom rolniczym w Dobieszynie, Łękach, Miejscu piastowem, Myscowej, Świeżowej, Szczepańcowej i Wrocance.

W niektórych gminach za wpływem Zarządu powiatowego przystąpiono do drenowania pól.

Limanowa.*) Zarząd powiatowy nie zreorganizował się na podstawie nowego statutu.

Lisko. Delegat Zarządu głównego: Eugeniusz Beneszek, em. c. k. starosta w Lisku.

Lwów. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Adolf Wiesiołowski, prezes;
Ks. Dr. Kazimierz Loga, zastępca;
Zygmunt Dudrewicz, sekretarz.

Odbyły się dwa posiedzenia Zarządu powiatowego, na których załatwiono bieżące sprawy. Zwołano jedno Zgromadzenie powiatowe, z którego obszernie sprawozdanie pomieścił „Przewodnik“ w Nr. 7. Pp. Wiesiołowski i Dr. Steczkowski przeprowadzili wizytację Kółek rolniczych w Prusach i Czyżykowie, celem usunięcia załodujących wśród członków nieporozumień.

Łańcut. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Bolesław Żardecki, jako prezes;
ks. kan. Antoni Tyczyński, jako zastępca;
Jan Kolek, jako sekretarz.

Przychody Zarządu powiatowego wynosiły 995·02 K. — rozchody 1425·29 K. — niedobór kasowy w kwiecie 500·27 K. pokryto pożyczkami, udzielonemi przez członków Zarządu powiatowego.

Zarząd powiatowy odbył 6 posiedzeń; załatwiono na nich różne sprawy handlowe Kółek, sprawę szkółki owocowej oraz przeprowadzono przygotowania do II. Ogólnej Rady Towarzystwa, zwołanej do Łańcuta.

Odbyło się jedno Zgromadzenie powiatowe; na niem referowano sprawy handlowe Kółek, sprawę handlu jajami i masłem oraz nasionami do siewu, które powierzone Towarzystwu handlowemu w Łańcutcie, omawiano zakładanie sztucznych łąk, przeprowadzono wybór delegatów na Ogólną Radę i przyjęto sprawozdanie rachunkowe za rok 1899.

Powiatowy Zjazd odbył się jeden, omawiano: zakładanie sztucznych łąk, próby z nawozami sztucznymi, odmiany zbóż przez sprowadzanie nasion doborowych, sprawę podniesienia sadownictwa. Zwiedzono szkołkę owocową, rozdano broszurki o mieszankach traw i o użyciu nawozów sztucznych.

Kółkom rolniczym w Łukowej, Medyni Łańcuckiej, Budach Łańcuckich udzielono wyjaśnień w sprawie sprzedaży napoi słodzonych, Kółkom w Szarzynie i Przedmieściu informacyi, jak założyć sklepiki i uzyskać trafiki.

Mielec. Zarząd powiatowy nie zreorganizował się na podstawie nowego statutu.

Mościska. Delegat Zarządu głównego: Ks. Adam Dudziński, proboszcz w Radochońcach.

Myślenice.*) W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Stefan Konopka, prezes;
Ks. Wojciech Kowalski, zastępca;
Andrzej Średniawski, skarbnik.

Nadwórna. Delegat Zarządu głównego: Ks. Gabryel Stupnicki w Ottynii.

Nisko. Delegat: vacat.

Nowy Sącz.*) Zarząd powiatowy nie zorganizował się na podstawie nowego statutu.

Nowy Targ. Delegat Zarządu głównego: Dr. Kazimierz Nowotny, adwokat krajowy w Nowym Targu.

Pilzno. Zarząd okręgowy Kółek rolniczych na powiaty Pilzno i Ropczyce przestał istnieć, oddając swe czynności w ręce pp. Mikołaja hr. Reya, jako delegata Zarządu głównego na powiat pilzneński a Bronisława Czernego-Schwarzenberga, jako delegata na powiat ropczycki.

Podhajce. Delegat Zarządu głównego: Józef Krzysztofowicz, właśc. dóbr z Mondzielówki.

Przemyśl. Zarząd okręgowy na powiaty Dobromil-Mościecka-Przemyśl rozwiązał się w 1900 r. Obowiązki delegata spełnia dr. Feliks Druźbaeki z Prałkowiec.

Przemyślany.*) W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Aleksander Wybranowski, prezes;
Dr. Stanisław Hyżycki, zastępca;
Szczepan Franko, sekretarz;

Rawa-ruska. Delegat Zarządu głównego: Antoni Skibniewski, właśc. dóbr z Uliczka.

Rohatyn. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Maurycy hr. Mycielski, prezes;
Apolinary Jamrógiewicz, sekretarz.

Fundusze Zarządu powiatowego wynoszą 200 K. Posiedzeń żadnych nie zwoływano. Członkowie Zarządu udzielali Kółkom porady w sprawach handlowych; dostarczano książek do czyteln Kółek, prenumerowano pisma.

Ropczyce. Delegat Zarządu głównego: Bronisław Czerny-Schwarzenberg (cf. pow. Pilzno).

Rudki. Zarząd powiatowy, którego skład podailiśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu, nie funguje.

Rzeszów. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Ks. kan. Jan Broda, prezes;
Aleksander Dąbski, zastępca;
Zdzisław Krzywka, sekretarz.

Zarząd powiatowy posiada cztery udziały w Związku handlowym w Krakowie, otrzymał w r. 1900 z Wydziału Rady powiatowej w Rzeszowie subwencję w kwocie 200 K., od Kółek wpłynęło 24 K. Odbyły się dwa posiedzenia Zarządu powiatowego i dwa Zgromadzenia powiatowe.

Prezes Zarządu przeprowadził lustracje Kółek rolniczych:

w Strzyżowie w sprawie fuzyi sklepów korzennego i żelaznego;

w Trzcianie w sprawie sporów między członkami;

w Przybyszówce skonstatował, że nie ma Kółka a sklep jest prywatny, nie kółkowy.

Sambor. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Feliks Passakas, prezes;
Ks. Leon Kozaniewicz, zastępca prezesa;
Stanisław Stefanowski, sekretarz;
Ks. Wojciech Biela, skarbnik.

Przychody Zarządu powiatowego wynosiły 466·10 K. rozchody 464·42 K. — pozostało na r. 1901 saldo 1·68 K.

W ciągu r. 1900 odbył Zarząd powiatowy 8 posiedzeń, na których załatwiane były sprawy bieżące, tudzież sprawy dotyczące kontroli nad sklepami Kółek rolniczych i Związku handlowego Kółek rolniczych, przestozconego z mocy uchwały Zgromadzenia powiatowego z dnia 11. października 1900 na Spółkę handlową, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką.

Protokół czynności wykazuje za r. 1900 — 930 ekszybitów.

Zgromadzenia powiatowe zwołano trzy — Zjazdu powiatowego nie urządzono.

Zarząd powiatowy prowadził trzy przedsiębiorstwa: a) sprzedaży soli dla bydła, b) sprzedaży kainitu, c) sprzedaży nawozów sztucznych. Sprzedano soli dla bydła 5538 kg. za 664·56 K. o 372¹/₂ kg. więcej, niż w r. 1899; Kainitu 11.150 kg., o 6750 kg. więcej, niż w roku 1899; nawozów sztucznych sprzedano 78.350 kg. za 7270·40 K., o 8 wagonów mniej niż w r. 1899; zmniejszyło się zapotrzebowanie w nawozach z powodu złych stosunków finansowych włościan, które wywołała klęska nieurodzaju w jednej części powiatu i klęska pomoru nierogacizny.

Szkontra sklepów i lustracje Kółek rolniczych przeprowadzili w r. 1900 jako delegaci Zarządu powiatowego:

1) Ks. Kornel Gruszkiewicz w Sąsiadowicach;

2) p. Krzysztof Fabian w Sąsiadowicach, w Nadybach, w Biskowicach i w Czyszkach;

3) p. Stanisław Stefanowski w Sąsiadowicach, w Brześcianach, w Powodowej, w Hordyni rustykalnej, z ks. Gruszkiewiczem w Sąsiadowicach, z p. Fabianem w Czyszkach, w Strzałkowicach, w Wojutyeczach, w Czukwe, w Radłowicach, w Dolnej, w Samborze i w Kalinowii,

Według sprawozdań pp. delegatów gospodarka zlustrowanych i wyżej wyszczególnionych Kółek z wyjątkiem Kółka w Sasiadowicach wydała pomyślne rezultaty.

Zarząd powiatowy załatwił wszystkie czynności przy zawiązywaniu Kółek rolniczych i zakładaniu sklepów tychże Kółek w Bukowej i Stupnicy, tudzież udzielał informacji wszystkim niemal Kółkom w powiecie w sprawach handlowych i gospodarskich.

Z powodu zupełnej bezczynności członków zmuszonym był Zarząd powiatowy rozwiązać Kółko rolnicze w Neudorfie,

Sanok. Delegat Zarządu głównego: Jan hr. Potocki z Rymanowa.

Skalat Delegat Zarządu głównego: Ks. Aleksander Panek z Hałuszczyńiec.

Śniatyn. Delegat: vacat.

Sokal. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Stanisław hr. Zyberg-Plater, prezes;

Ks. Michał br. Lewartowski, zastępca;

Stanisław Gogolewski, sekretarz.

Zarząd powiatowy nie posiada żadnych funduszków. Zarząd odbył cztery posiedzenia i zwołał 2 Zgromadzenia powiatowe. We wszystkich Kółkach przeprowadzone zostały lustracje przez członków Zarządu powiatowego a przeważnie przez p. sekretarza.

Stanisławów. Delegat Zarządu głównego: ks. Ksawery Gąsiorowski w Konkolnikach.

Stary-Sambor. Zarząd powiatowy, którego skład podaliśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu, przestał funkcjonować. Delegat dotąd nie mianowany.

Stryj. Delegat Zarządu głównego: Tadeusz Gdlewski, właśc. dóbr z Dołwego.

Tarnobrzeg. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Zbigniew Horodyński, prezes;

Dr. Antoni Surowiecki, zastępca;

Władysław Czepe, sekretarz.

Przychody Zarządu powiatowego wynosiły 146.44 K. — rozchody 145.13 K. — pozostaje na rok 1901 saldo 1.31 K.

Zarząd powiatowy odbył trzy posiedzenia, a to w sprawie sprzedaży soli kraj., w sprawie kas systemu Raiffeisena, w sprawie zorganizowania w powiecie Oddziału Tow. oświaty ludowej, w sprawie urządzenia w powiecie praktycznych kursów handlowych.

Zwołano 2 Zgromadzenia powiatowe, na których wybrano delegatów na Ogólną Radę, omawiano sprawy mleczarstwa, chowu bydła, transportu drobiu kolejami, rolnictwa, sadownictwa, sprzedaży soli krajowej.

Przeprowadzono lustracje Kółek rolniczych w Furmanach, Brandwicy, Chwałowicach, Witkowicach, Zakrzowie, Dąbrówce pniowskiej, Antoniowie.

Na każde żądanie Kółek udzielano wszelkiej możliwej porady i pomocy.

Tarnopol. Delegat: vacat.

Tarnów. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Ks. dr. Jan Bernacki, prezes;

Ks. Aleksander Siemieński, zastępca;

Nareyz Sikorski, sekretarz.

Przychody Zarządu powiatowego w 1900 r. wynosiły 464 K. — rozchody 101.95 K. — pozostaje na rok 1901 saldo 362.05 K.

Zarząd powiatowy odbył 4 posiedzenia, na których omawiano sprawozdania z wizytacji Kółek rolniczych, Kasy Raiffeizenowskie, trafiki, sprawy propinacji, mianowanie mężów zaufania, regulamin dla Zarządu powiatowego, zgromadzenia powiatowe, asekurację bydła, asekurację od ognia, utrudnienia obrotu bydłem, wystawę ogrodniczą, Kasyna wiejskie.

Zwołano jedno Zgromadzenie powiatowe, na którym Ks. dr. Żyguliński wygłosił odczyt „o chrześcijańskim handlu“ a p. Maciaszek „o ogrodnictwie wiejskim“.

Zlustrowane zostały następujące Kółka: Lisia góra, Żukowice stare, Żukowice nowe, Jastrząbka nowa, Zalasowa, Skrzyszów, Strusina ad Tarnów, Ryglice, Koszyce małe (próba założenia), Rudno ad Ilkowice, Łęg ad Partyn, Krzyż.

Tłumacz. Delegat: vacat; w zastępstwie spełnia obowiązki delegata członek Zarządu głównego p. Maryan Krzywda-Szankowski.

Trembowla. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Ks. Stanisław Korzeniowski, prezes;

Bogusław Cieński, zastępca;

Franciszek Szczepan, sekretarz;

Jarosław Paszkowski, skarbnik.

Zarząd powiatowy nie posiada żadnych funduszków. Odbyło się jedno posiedzenie Zarządu. Uchwalono zakładać po gminach szkółki drzew owocowych i popierać wyrób win owocowych i miodów. Wysłuchano sprawozdań z lustracji Kółek rolniczych w Mogielnicy, Baryczówce, Strusowie, Wierzbowie i Budzanowie.

Nie zwołano ani Zgromadzenia powiatowego ani Zjazdu. Zlustrowano Kółka, które wyżej wymieniono.

Turka. Delegat: vacat.

Wadowice. Delegat Zarządu głównego: Dr. Jan Iwański, adwokat krajowy w Wadowicach.

Wieliczka. Zarząd powiatowy od 4 lat jest nieczynny, a Kółkami zajmuje się jedynie były prezes Zarządu powiatowego WP. Karol Czeż z Bierzanowa. Zarząd główny otrzymał od niego następujące sprawozdanie

Tutejszy Zarząd powiatowy od 4 lat jest nieczynnym. Rozwijające się atoli coraz więcej Kółka rolnicze budzą żywsze zainteresowanie się, czego dowodzi okoliczność, że na powiatowe zgromadzenie Kółek, dnia 1. kwietnia w Wieliczce odbyte, przybyło 22 delegatów, a obszerna trzygodzinna dyskusya mogła przekonać niejednego, że sprawa Kółek rolniczych w powiecie ma wielu przyjaciół.

Aby nad istniejącymi Kółkami opiekę a zarazem i kontrolę roztoczyć, aby powoływać do życia nowe Kółka, a istniejące pokierować ku właściwemu celowi, uchwalono jednogłośnie zorganizować na nowo powiatowy Zarząd Kółek rolniczych. W skład Zarządu powiatowego z wyboru na tem zgromadzeniu weszli:

Ks. Franciszek Kamski, proboszcz
w Bierzanowie;

Jan Kanty Tatara, nauczyciel z Krzyszkowic;
Józef Windak, przewodn. Kółka z Raciborska;
Franciszek Król, przewodn. Kółka z Biskupic;
Franciszek Grabowski, członek Kółka z Krzyszkowic.

Skoro Towarzystwo okręgowe i Rada powiatowa w Wieliczce swych delegatów zamianują, nastąpi ukonstytuowanie się Zarządu powiatowego i zarazem zostanie ułożony program działalności tegoż Zarządu.

W roku 1900 zlustrował p. Jan Tatara na skutek zarządzenia Zarządu głównego następujące Kółka rolnicze: Raciborsko, Włosań, Grabie, Biskupice, Buków, Tynieć, Rzoźów i Swoszowice; w bieżącym zaś roku

zlustrował Kółka: Radziszów, Podstolice, Ochojno, Rzeszotary, Kawec, Raciechowice Wiśniowa, Brzegi, Zagórze, Mogilany, Chorowice, Bodzanów, Kośmice wielkie, Węgrzce i Wrząsowice, a zorganizował Kółko rolnicze w Skawinie.

Zaleszczyki. Delegat Zarządu głównego: Dr. Adam Głażewski, wł. dóbr z Chmielowej.

Zbaraż. Delegat Zarządu głównego: Dr. Tadeusz Nientowski w Zbarażu.

Złoczów. Delegat Zarządu głównego: Józef Dzunza, inspektor szkół ludowych w Złoczowie.

Żółkiew. Delegat: vacat.

Żydaczów. Delegat Zarządu głównego: Ks. Jan Trzopiński, proboszcz w Kochawinie.

Żywlec. W skład Zarządu powiatowego wchodzi:

Ks. Michał Paleczny, prezes;
Ks. Józef Waligóra, zastępca;
Karol Ringer, sekretarz.

Zwołano 2 Zgromadzenia powiatowe, na których na podstawie wykładu ks. prezesa dyskutowano o sprawach Kółek i o prowadzeniu sklepików, prócz tego wybrano delegatów na II-gą Ogólną Radę. Przeprowadzono lustracje Kółek: w Rajczy, Świnnej, Ujsołach, Cięcinnie, Rychwałdzie, Gilowicach, Zarzeczcu i Ciścu.

Sprawozdanie z działalności „Kółek rolniczych“.

Tak samo, jak w roku ubiegłym, podajemy sprawozdanie o działalności poszczególnych Kółek rolniczych w cyfrowych zestawieniach. Ten sposób jest najdogodniejszy do przeprowadzenia porównań, chociaż z drugiej strony suche cyfry domagają się niejednokrotnie komentarza, bo zdarza się, że Kółko nie imponujące cyframi, znakomicie jest prowadzone, podczas gdy inne, pozornie świetne, nie we wszystkim ściśle przestrzega statutu Towarzystwa.

Układ zestawień w porównaniu z rokiem ubiegłym został nieco zmieniony przez usunięcie mniej ważnych szczegółów a wstawienie na to miejsce takich dat, które świadczą o rozszerzającym się zakresie działania Kółek. Mimo to nie wszystko udało się pomieścić i dla tego okazała się potrzeba uzupełnień przy poszczególnych Kółkach za pomocą odsyłaczy, gdzie w krótkich słowach zaznaczono szczegół, zasługujący na wzmiankę.

W zestawieniach uwzględniono tylko te Kółka rolnicze, które dopełniły obowiązku przepisanego statutem i przysłały Zarządowi głównemu sprawozdanie roczne. Kółek takich mamy w bieżącym roku 718*). W porównaniu z ubiegłymi laty jest znaczny postęp widoczny: za r. 1898 mieliśmy bowiem tylko 340 sprawozdań, za 1899 r. — 528; przyrost więc w stosunku do 1898 r. wynosi 111 pre., w stosunku do 1899 r. — 36 pre.

Do przedłożenia sprawozdania były zobowiązane wszystkie Kółka rolnicze, które zawiązano po dzień 31. grudnia 1899. Kółek takich istniało 1212; założono bowiem 1464 a skreślono z nich jako upadłe 252, nadeszło zatem sprawozdanie prawie 60 pre. (59.5 pre.).

W roku bieżącym nie podajemy imiennego wykazu członków Zarządów Kółek, z przeprowadzonego jednak zestawienia wynika, że co do procentowego udziału osób różnych zawodów nie zaszły prawie żadne zmiany. Na 718 Kółek piastują godność a) przewodniczącego: właściciele dóbr w 58

(8 pre.), duchowni w 220 (31 pre.), nauczyciele w 9 (1 pre.), włościanie w 345 (48 pre.), osoby innych zawodów w 54 (8 pre.), brak przewodniczącego w 32 (4 pre.); b) zastępcy: właściciele dóbr w 11 (1½ pre.), duchowni w 34 (4½ pre.), nauczyciele w 21 (3 pre.), włościanie w 553 (77 pre.), osoby innych zawodów w 73 (10½ pre.), brak zastępców w 26 (3½ pre.); c) sekretarza: właściciele dóbr w 2 (¼ pre.), duchowni w 17 (2 pre.), nauczyciele w 169 (24 pre.), włościanie w 434 (60½ pre.), inni w 63 (9 pre.), brak sekretarzy w 33 (4¼ pre.).

Żałować ogromnie należy, że urzędnicy gospodarczy prawie żadnego udziału w pracy Kółek nie biorą; tylko gdzieniegdzie są czynni w zarządzie, a właśnie ich udział byłby nadzwyczaj pożądanym dla Towarzystwa, bo z ich pomocą możnaby łatwiej nakłonić Kółka do rozwinięcia żywszej działalności rolniczej. Pod tym względem są wielkopolskie Kółka rolnicze w położeniu o wiele lepszym.

Podane na końcu zestawień wyniki cyfrowe z powiatów oraz z całego kraju nie wymagają komentarzy i składają dostateczny dowód, że Kółka rolnicze w pracy nad ekonomicznym podniesieniem kraju znaczny biorą udział, a mimo pozornej słabości tworzą dobrą i naturalną podstawę, na której dalszy rozwój oprzeć można.

Podnieść jedynie musimy ofiarność Kółek na cele ogólnego dobra. Jak ze zestawień wynika, poświęciły Kółka ze swych dochodów w 1900 r. na potrzeby kościołów i cerkwi, na szkoły, na szpitale i inne zakłady humanitarne, na stypendya dla uczniów ogółem kwotę 20.393 kor., a więc tylko o kilka koron mniej, ile wynosi subwencya Kraju na Kółka rolnicze a okrągło 50 pre. subwencji, otrzymywanych razem przez Towarzystwo Kółek rolniczych. Jeden dowód więcej, że pomoc udzielana Kółkom nie idzie na marne, że oprócz ciągłych inwestycji na nowe przedsiębiorstwa, że oprócz korzyści moralnej i ekonomicznej natury, jakie w brzęczącej monecie ocenić się nie dadzą, odbywa się pośrednio przez Kółka zwrot zasiłków na te potrzeby, jakie w obrębie gminy niezbędnymi się okazały.

*) Gdy zestawienia były gotowe, nadeszły sprawozdanie jeszcze 4 Kółka rolnicze, których już w zestawieniu uwzględnić nie mogliśmy — ogólna liczba zatem sprawozdań wynosi 722.

Statystyczne zestawienie według sprawozdań nadesłanych przez Kółka rolnicze.

Kółka bez gwiazdki nadesłały sprawozdanie tak za rok 1899, jak i za rok 1900; Kółka zaopatrzone w gwiazdkę w roku ubiegłym nie przedłożyły sprawozdania, dla tego nie były pomieszczone w wykazie sprawozdania za rok 1899.

Liczba porządkowa	Powiat i siedziba Kółka rolniczego	Liczba członków	Liczba zebrań	Wartość własnych budynków	Czytel. Kółka roln. liczy:	Kółko rolnicze sprawadziło w r. 1900			Kółko rolnicze posiada			Kasa pod patronat			Sklep Kółka roln.		Zdzierzawy sklepu wpłynęło koron	Udziały członków w koronach	Przy skłacie Kółka roln. znajdują się			Ubezpieczenie od ognia		Złożono na cele ogólnego dobra			
						Nasion	Nawozów sztucznych	Maszyn rolniczych	drzew owoc.	szpichlerz	mlecz. spółkowa	piekarnię	trzęsnę	dzierżawę myła	ochot. straż pożarną	należąca			żytek pod patronat	własnym zarz.	wydzierżaw.	prywat. własność	Trafika litym	Sprzedaz wina	Napoi słodzonych	zakupno zboża za kwotę	Domu
1	Biała																										
1	* Bestwina	21	19	6300	145	1	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3800	—	—	—	—	—	
2	Brzeszcze	109	7	—	27	2	225	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1000	—	—	150	—	—	
3	* Brzezinka ¹⁾	217	48	—	60	3	250	580	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	
4	Buczkowice	62	14	2632	75	3	557	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2600	—	—	300	10	—	
5	Bulowice	20	16	—	4	6	768	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	Czaniec ²⁾	52	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7	Dankowice	56	7	1538	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8	Hechnarowice	42	6	—	40	1	775	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
9	Janowice	30	13	—	280	3	340	755	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
10	Janiszowice	50	15	900	90	7	531	841	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11	Łęki ³⁾	81	17	5041	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	Monowice	112	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
13	Osieł	32	18	120	—	—	765	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
14	* Pisarzowice	127	12	—	—	—	639	1270	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
15	Porąbka	40	20	—	4	4	340	163	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16	Poręba wielka	55	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
17	Stara-wieś	28	9	—	252	2	551	594	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
18	Bóbrka																										
18	Staresioł	65	12	12000	166	9	—	919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
19	Suchodół	66	8	4000	40	7	160	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20	* Wybranówka	24	4	—	266	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21	Bochnia																										
21	* Bugajce ⁴⁾	89	24	—	85	3	150	1300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
22	Chronów	30	18	—	40	3	560	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
23	Kobyłe	102	34	—	35	1	25	210	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
24	Kolanów	20	9	—	300	2	269	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
25	Królówka ⁵⁾	50	53	8000	243	1	—	1091	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
26	* Krzczów	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
27	Leszczyna	18	8	—	52	2	490	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
28	* Łapczyca	39	8	—	181	3	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
29	Oknice ⁶⁾	22	27	100	240	3	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
30	Ostrów król.	17	11	—	25	1	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
31	Połom duży	28	14	—	35	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

32	* Rzeszawa	26	6	—	35	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
33	Siedlec	105	2	1000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
34	Szezyńniki	65	23	—	41	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
35	* Targowisko	140	24	—	22	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
36	Trzcianna ¹⁰⁾	22	12	—	58	3	520	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
37	Uście solne ¹¹⁾	75	44	—	50	5	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
38	Wiśnicz stary	105	18	200	150	6	30	800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
39	Wola batorska	130	10	680	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
40	Wola drwińska	80	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
41	Wola zabierz.	14	16	—	40	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
42	Wrzypia	27	16	—	42	2	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
43	Zegocina ¹²⁾	100	42	6000	230	5	581	2000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
44	Brody																										
44	Milno	24	29	800	156	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
45	Trościaniec w.	96	64	60	124	6	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
46	Bieleza	35	5	—	20	3	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
47	Biesiadki	12	23	120	14	2	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
48	* Borzęcin	26	52	—	26	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
49	Dolny	12	10	—	40	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
50	* Gnojnik	20	42	—	176	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
51	Grabno	17	47	—	36	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
52	Iwkowa	49	50	—	16	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
53	Jaworsko ¹⁴⁾	16	37	—	36	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
54	Jurków	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
55	Łoniowa	27	22	—	186	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
56	Lysa góra	30	26	—	95	3	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
57	Niedzwiedza	17	12	—	52	2	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
58	Pałenica	45	12	150	188	5	631	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
59	Porąbka uszew.	21	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
60	Przybyślawice	75	9	—	40	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
61	* Rudy-Rysie	35	9	1800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
62	* Sufczyzna	23	—	—	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
63	* Szczepanów	43	24	—	56	4	31	—																			

Liczba parządkowa	Powiat i siedziba Kółka rolniczego	Liczba członków	Ilość zebrań	Wartość własnych budynków	Czyste Kółka roln. liczy:		Kółko rolnicze sprowadziło w r. 1900			drenowano na morgach		Kółko rolnicze posiada					Kasa pożyczek, pod patronat		Sklep Kółka roln.		Z dzierżawy sklepu wpłynęło koron		Przy sklepie Kółka roln. znajdują się			Ubezpieczenie od ognia		Złożono na cele ogólnego dobra	
					członkowie	drzew owoc.	Nasion	Nawozów sztucznych	Maszyn rolniczych	za kwotę w koron.	szpichlerz	mlecz. spółkowa	piekarnie	rzeźnię	dzierżawę myła	ochr. straż pożarną	siłkarki	należąca	zysk. pod patronat	w własnym zarz.	w dzierżaw.	prywat. własność	Udziały członków w koronach	Trakta tytoniu	Sprzedż wina	Napoi słodzonych	zakupno zboża za kwotę	Domu	Towarów
75	* Górki	27	4			2																							
76	Grabówka	60	70	800		1																							
77	* Grabownica	98	26			2																							
78	Humniska	53	9			108																							
79	* Jasienica	21	10			30																							
80	* Haczów	70	4	2400		50		1500	120																				
81	* Malinówka	10	3			2																							
82	* Niebocko	45	34			35		88																					
83	* Trześniów ^{b)}	86	43	2945		40																							
84	Trzeźpole	98	54			48		96	225																				
85	Wesoła	15																											
86	Barysz	62	88			200		45	18																				
87	Buczacz ³⁾	23	69					80																					
88	Dobropole ³⁾	92	20			36																							
89	* Dubienko	10	28			100																							
90	Folwarki	67	36			337		4																					
91	Huta nowa	92	26			10		2																					
92	* Izabella	10	32			20		1																					
93	Juzłowiec	40	51			40		2																					
94	Korościatyn	54	34			67		2																					
95	Kowalówka	42	46			135		2																					
96	* Kujdanów	24	20			40		1																					
97	Monasterzyska	29	38	6420		140		2																					
98	* Olesza	30	3			3																							
99	* Ossowiec	20	12					1																					
100	* Petlikowce n.	19	12					1																					
101	* Petlikowce sl.	40	36			76		4																					
102	Podzameczek	56	4			26		2																					
103	* Porchowa	50	3			5																							
104	Pużniki	63	35			110		3																					
105	Słobódka dolna	18	22			75		2																					
106	Alwertnia ⁴⁾	25	5					191																					
107	Babice	32	58			4																							
108	Bobrek	16	5			100		2																					
109	Chelmek	18	2																										
110	* Grojec	30	3			10		1																					
111	Jankowice	100	25			35		2																					

112	Krzyszowice ⁵⁾	94	20			30		2286																					
113	Kwaczała ⁶⁾	30	11			30		90																					
114	Luszwowiec	16	68			10		2																					
115	Mętków	43	2																										
116	Puczółtowice	125	32			44		6	330	265																			
117	Plaza	37	41			35		3	409																				
118	* Rudawa	112	18	1600		240		3	1105																				
119	Tenczynek	65	31			130		2																					
120	Zagórze	90	75			105		2																					
121	* Żarki	31	20					3																					
122	Oleszyce	40	24			250		4	75	240																			
123	Sosółwka	119	1					1	19																				
124	Zalesie	80	6			50		3																					
125	Jadowniki mok.	57	54					1	3																				
126	* Kupieniu	39	26			29		1																					
127	Maniów	16	14					3	113																				
128	* Mędrzechów	21	15	3000		30		2																					
129	Miechowice m.	53	46			60		4	106																				
130	* Miechowice w.	45	1					1																					
131	* Nieciecza	58	5					1																					
132	Olesno	82	23			40		4		600																			
133	Paduszyce	15	12			40		5	50																				
134	Pawłów	14	18			40		3																					
135	* Radgoszcz	36	37			60		5	174	427																			
136	Sikorzycze	30	15			40		3																					
137	Smęgorzów ⁵⁾	25	17			30		4																					
138	* Szczecin	20	2	7000				3	620																				
139	Dobromil	54	6			60		2																					
140	* Kalwarya pae.	40	3			200		4																					
141	Nowe miasto	73	21					1	140	1126																			
142	* Paclaw	31	7					3																					
143	Dolina	61	3	400		283		4																					
144	Drohobycz	240	14	11947		400		4																					
145	* Libusza	35	8					1																					
146	* Lipinki	30	18					1	191																				
147	* Łosie	53	6	1304				1		824																			
148	Ropa	69	2					1																					
149	* Ropica ruska	19	9			50		2																					
150	* Sękowa	65	20	2400		100		4		1044																			
151	Stary	30	8					2																					

¹⁾ objęło dostawę sztruty i prowadzi sprzedaż ziemiopłodów; ²⁾ przy Kółku zawiązano Spółkę szewską; ³⁾ zakupiono 470 morgów gruntu; ⁴⁾ zakupiło ziemniaków, kukurudzy, otręb, węgla za 1800 K.; ⁵⁾ zakupiło 20 wagonów ziemniaków; ⁶⁾ zakupiło otręb za 624 K.; ⁷⁾ wszystkie dochody przeznacza na szpital; ⁸⁾ dzierżawi propinację; ⁹⁾ zakupiło 5 wagonów ziemniaków.

Liczba parządkowa	Powiat i siedziba Kółka rolniczego	Liczba członków	Liczba zebrani	Wartość własnych budynków	Czytel. Kółka roln. liczy:		Kółko rolnicze w r. 1900				Kółko rolnicze posiada				Sklep Kółka roln.		Z dzierżawy sklepu wpłynęło koron		Udziały członków w koronach		Przy sklepie Kółka roln. znajdują się			Ubezpieczenie od ognia		Złożono na cele ogólnego dobra
					członkowie	dział:	Nasion	Nawozów sztucznych	Maszyn rolniczych	drzew owoc.	szpichlerz	mlecz. spółkowa	piekarnie	rzeźnię	dzierżawę myła	ochot. straż pożarna	silkawki	Kasa pożyczk. pod gwarancją	własnym zarz.	wydzierżaw.	prywat. własność	Zakupno zboża za kwotę	na kwotę w kor.	Domu	Towarów	
702	66. Żółkiew	23	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	* Herawiec	42	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
703	* Kłodno	31	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
704	67. Żydaczów	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
705	* Hanowiec	52	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
706	* Kornelówka	21	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
707	* Machliniec	101	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
708	* Nowosiółko	59	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
709	* Ruda koch. ¹⁾	25	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
710	* Żurawno	41	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
711	68. Żywiec	42	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
712	* Cięcina ²⁾	90	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
713	* Cisiec ³⁾	182	49	1000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
714	* Gilowice	25	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
715	* Krzyżowa	18	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
716	* Lipowa ⁴⁾	26	8	5000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
717	* Rajca ⁵⁾	16	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
718	* Rycerka dol. ⁶⁾	32	6	1200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
719	* Rychwałd	20	12	2400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	* Słotwina	54	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
720	Husiatyn	80	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	* Chorostków	19	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
721	Łańcut	19	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
722	* Budy Łańcuckie	44	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	* Studzian ⁷⁾	56	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
723	Złoczów	19	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	* Książ	558	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ zakupiło las za 2500 kor., ²⁾ dzierżawi propinację, ³⁾ zakupiło ziemniaków za 720 kor., ⁴⁾ dzierżawi propinację, ⁵⁾ dzierżawi propinację, ⁶⁾ zakupiło wagon ziemniaków, ⁷⁾ zakupiło siewnik rządowy dla członków za 440 kor.

UWAGA. Cztery ostatnie sprawozdania od 1. 720—723 nadeszły po ukończeniu zestawień z odpowiednich powiatów; przy sumarycznych zestawieniach z całego kraju i z powiatów zostały jednak uwzględnione

Sumaryczne zestawienie.

Złożyło sprawozdanie z czynności za 1900 r. z 68 powiatów Kółek rol.	723	
W porównaniu z rokiem 1898 więcej o	383	
W porównaniu z rokiem 1899 więcej o	193	
Wyżej wyszczególnione 723 Kółka liczą członków	34.296	
Wyżej wyszczególnione 723 Kółka odbyły w 1900 r. zebrań:		
ogólnych	2.985	
zwyczajnych	6.487	
zarządu	3.985	
	<u>13.457</u>	
Wartość własnych budynków Kółek rolniczych wynosi		K. 346.091
Wartość własnych budynków powiększyła się w porównaniu z r. 1899 o		K. 63.188
Biblioteki Kółek rolniczych liczą dzieł (r. 1899 — 40.098)	47.385	
Kółka rolnicze prenumerowały czasopism (r. 1899 — 1.402)	1.813	
Kółka rolnicze sprowadziły w r. 1900:		
nasion za kwotę (r. 1899 K 46.090)		K. 78.820
nawozów sztucznych za kwotę (r. 1899 K 124.922)		„ 160.247
maszyn i narzędzi rolniczych za kwotę (r. 1899 K 10.268)		„ 12.224
drzew owocowych za kwotę		„ 988
Kółka rolnicze przeprowadziły drenowanie na morgach	1.472	
Z 723 Kółek rolniczych posiadają:		
szpichlerz	11	
mleczarnię spółkową	12	
piekarnię „	7	
rzeźnię „	107	
Kasę pożyczkową lub Spółkę, nienależącą pod Patronat	38	
Spółkę oszczędności i pożyczek pod Patronatem Wydziału kraj.	30	
ochotniczą straż pożarną	63	
sikawek	78	
dzierżawią myto	10	
Kółka rolnicze posiadają:		
sklepów prowadzonych w własnym zarządzie*)	410	
oddanych w dzierżawę	170	
Prywatnych sklepów z zezwoleniem używania firmy „Kółka“ istnieje	59	
Kółek rolniczych bez sklepu istnieje	112	
Udziały złożone na przedsiębiorstwa handlowe wynoszą (r. 1899—317.783)		K. 384.667
Z dzierżawy sklepów wpłynęło do kasy Kółek rol. (r. 1899—10.436)		„ 21.504
Trafikę posiada sklepów Kółek rolniczych (r.1899—175)	257	
Sprzedaż wina lub wyszynk prowadzi sklepów Kółek rol. (r. 1899—238)	319	
Sprzedaż napoi słodzonych „ „ „ (r. 1899—64)	103	
Dzierżawę propinacji objęło Kółek rol. (r. 1899—17)	22	
Zakupiono zboża w Kółkach za		K. 22.506
Ubezpieczono od ognia:		
własne budynki Kółek rolniczych na kwotę (r. 1899 K. 175.688)		K. 213.528
towary w sklepach Kółek roln. „ „ (r. 1899 K. 302.849)		„ 403.255
Kółka rol. złożyły w r. 1900 na potrzeby kościołów		K 15.600
„ „ „ na cele ogólnego dobra		„ 4.793
		<u>Razem . . . . .</u>
		K. 20.393

*) Niektóre Kółka, jak wykazuje szczegółowe zestawienie, prowadzą po dwa sklepy.

Sumaryczne zestawienie ze sprawozdań

Liczba porządkowa	Powiat	Zawiazano Kółek po 31/12 1899	Z nich przestalo istniec	Pozostaje Kółek z d. 31/12 1899	Nadeslalo spraw. za r. 1900	Nadeslalo spraw. za r. 1899	Ze sprawozdan 1899 r. brakuje	Przybylo sprawozdan w porównaniu z r. 1899	Nie nadeslady sprawozdania za r. 1900	Plość członków	Plość posiedzeń			Wartosc własnych budynków	Czytelnia Kółka rolniczego liczy:	Kółka rolnicze sprowadzily w r. 1900				drenowano na morgach					
											ogólnych	zwyczajnych	Zarządu			dziel	czasopism	nasion	nawozów sztucznych		maszyn rolniczych	drzew owocowych			
I.	Biała	33		30	17	14							16531	973	47	6401	4703	250	18						
II.	Bóbrka	9		9									155	7	7	16000	472	17	160	919	24				
III.	Bochnia	42		37	23	18							1315	119	233	89	15920	1882	57	2669	6677	240	120		
IV.	Bohorodczany	1		1																					
V.	Borszczów	1		1																					
VI.	Brody	6		6																					
VII.	Brzesko	42		35	25	21							120	10	75	8	860	208	7	40					
VIII.	Brzeżany	6		6	3	2							697	199	165	161	3470	1210	69	1748	4572	700			
IX.	Brzozów	26		23	12	6							127	11	6	7		383	8	120					
X.	Buczacz	27		27	20	15							610	52	115	98	6145	389	27	1865		345			
XI.	Chrzanów	38		33	16	16							846	134	343	138	6420	1412	49	172	18				
XII.	Cieszanów	7		2	1	1							864	70	151	195	1600	709	39	4687	265	96	47		
XIII.	Czortków	11		7	2	4							40	5	15	4		250	4	75		240			
XIV.	Dąbrowa	26		21	14	8							199	1	6	4		50	4	19					
XV.	Dobromil	12		8	4	2							511	61	127	97	16402	329	10	1066	1027	210			
XVI.	Dolina	4		1	1	1							198	7	8	24	2400	260	10	140	1126				
XVII.	Drohobycz	10		5	1	1							61	1		2	400	283	4						
XVIII.	Gorlice	20		12	12	6							240	3	11		11947	400	4						
XIX.	Gródek	14		9	7	4							464	32	42	84	19204	642	30	3530	7003	80			
XX.	Grybów	19		18	7	5							216	20	124	20	2700	267	10	18	673				
XXI.	Horodenka	6		3	3								99	6	10	14	4800	282	22	1342	5248		4		
XXII.	Husiatyn	5		6	4	4							209	19	49	18		289	5	72	300	120	40		
XXIII.	Jarosław	28		26	15	13							430	13				430	13			200	40		
XXIV.	Jasło	45		38	27	21							549	63	125	45	3539	677	26	771	200	568	10		
XXV.	Jaworów	3		2	2	1							1041	186	308	168	19432	1412	69	3723	7925	246		151	
XXVI.	Kałuż	13		10	3	1							44	8	12	8		70	2					400	
XXVII.	Kamionka strum.	10		8	5	2							65	6	18	8		110	8						
XXVIII.	Kolbuszowa	19		16	9	3							218	12	125	31	1200	474	28	461	15				
XXIX.	Kołomyja	3		2	2								332	24	98	94	306	467	16	552	2071	300	30		
XXX.	Kossów	1		1									49	13	7			144	4						
XXXI.	Kraków	37		30	22	16							761	50	206	153	17436	2410	57	1706	276	232	60	240	
XXXII.	Krosno	30		28	17	15							780	84	187	178	5862	826	52	2083	2307	453			
XXXIII.	Limanowa	41		36	19	18							564	82	100	112	5518	1495	49	4871	12518	379	30		
XXXIV.	Lisko	13		10	1	3							24	1			100	2	12		62				
XXXV.	Lwów	30		25	14	9							597	52	134	52	544	1253	36	448		60			
XXXVI.	Łańcut	38		35	28	17							1397	95	227	103	11905	3008	62	1758	2326	768	100		
XXXVII.	Mielec	35		30	15	13							774	57	52	86	3900	1157	27	829	500				
XXXVIII.	Mosciska	19		16	10	6							609	46	74	43	5425	676	29	212					
XXXIX.	Myślenice	42		40	27	20							2478	128	69	153	10795	1084	70	8202	27837	1756	30		
XL.	Nadwórna	3		2																					
XLI.	Nisko	25		15	7	2							299	22	27	22	2100	150	19	193	1162	54	36		
XLII.	Nowy Sącz	43		37	19	16							527	76	206	92	4950	922	54	3663	6527	320	118		
XLIII.	Nowy Targ	35		28	18	11							682	71	315	105	21800	1130	57	5407	7931	212			
XLIV.	Pilzno	22		19	13	6							508	35	125	32	7100	742	34	820	9462	144			
XLV.	Podhajce	15		11	3	6							119	6	27	6	400	288	5						
XLVI.	Przemysł	18		13	7	6							226	21	106	29		667	19	75					
XLVII.	Przemysław	22		14	6	1							317	30	26	14	1430	334	10	39					
XLVIII.	Rawa ruska	6		3	2	2							63	7	53	7	420	240	5	74	552				
XLIX.	Rohatyn	15		11	4	6							293	10	19	40	1360	104	6	8					
L.	Ropczyce	26		18	16	9							424	50	47	79	150	993	32	356	4076	360	41		
LI.	Rudki	11		9	7	4							249	20	34	31	1300	384	11	5					
LII.	Rzeszów	46		40	26	20							1017	124	330	120	10226	1609	69	1114	11623	392	30		

Kółek rolniczych według powiatów.

Kółka rolnicze posiadają		Kasa pożycz. pod Patronat		Sklepy Kółek rolniczych			Z dzierżaw sklepów wpłynęło koron	Udziały członków w koronach	Przy sklepach Kółek rol. znajdują się				Ubezpiecz. od ognia		Złożono na cele ogólnego dobra									
szpichlerz	mleczarnie spółkowa	piekarnie	rzeźnię	dzierżawę myta	ochot. straż pożarna	sikawki			należąca	nienależąca	w własnym zarządzie	wydzierżawione	prywatna własność	Trafiki tytoniu	Sprzedaże wina	Sprzedaże napoi słodzon.	Zakupna zboża za kwotę	domów	towarów	kościelne i cerkiewne	inne			
1									10	2		270	3403			7928	5800	670	241					
2									1	1		700	4500			9000	6200		24					
3									12	7	3	833	2138		1570	8830	2400	144	300					
4																								
5																								
6									2											20				
7		1	3						12	1	6	10	11773		8	9	1	700	3600	9520		20		
8									1				210							1200				
9									9		3		5791		6	5	3	750	3000	5800	100	60		
10									15	4	1	546	6334		2	1		2000	4095	134	122			
11									12	2	1	110	2451		3	12	1	5756	1600	11557	1910	8		
12													4000							4000				
13									1				40											
14									11	2	1	260	8280		3	12	3		4200	9040			712	
15									3	1		100	2771		1	3	1		1000	4000				
16																								
17									2				22918		1	1			14000	30000			370	
18									6	5		895	12884		4	7	1		14200	11200			20	
19												690	708		3	1	2	540	200	80				
20									2	2	1	1706	1220		3	2	1	1760	4700	2600	600	220		
21													523							300			20	
22									4				1942							2400				
23									10	3		410	4951		7	6	4	366	2800	4953				
24									19	6	1	1100	25374		8	11	7		10706	11188	734		40	
25													1453		2	1	3			1411				
26									1						1	1				900				
27									7	1	1	400	3718		1	3	1		1200	10800				
28									10				3788		1	6	1		200	3540		50		

Protokół

II. OGÓLNEJ RADY TOWARZYSTWA KÓŁEK ROLNICZYCH

odbytej w Łańcucie dnia 3. i 4. lipca 1900 r.

Na II. Ogólną Radę Towarzystwa przybyło 180 delegatów. Jako goście wzięli udział w zebraniu: ks. kanonik Karol Fischer, delegat ks. biskupa Pelczara; pp. Stanisław hr. Stadnicki i Jerzy Turnau, delegaci c. k. Towarzystwa gospodarskiego; Dr. Adam Krzyżanowski, delegat c. k. Towarzystwa rolniczego; pp. Bolesław Żardecki, Jan Cetnarski, Franciszek Reichard i Andrzej Szpytnar przedstawiciele Łańcuckiej Rady powiatowej; stowarzyszenia miejscowe „Kasyna“, „Sokoła“ i „Gwiazdy“ reprezentują pp. ks. Zauderer, Kahane i ks. Roman.

Z członków Zarządu głównego obecni pp. Cielecki, ks. kan. Biliński, Dr. Głabiński, Dr. Kulczycki, Ulmer, Dr. Stefczyk, Wiesiołowski, Pomorski, Turnau, Dr. Dulęba, Dr. Krzyżanowski, Gogolewski, ks. Dr. Słószarz, Smagała, Sowa, Stefanowski, Towarnicki, ks. Wesoliński, Wójcik, Potoczek.

Zgromadzonych powitał wicemarszałek powiatu i prezes Zarządu powiatowego Kółek rolniczych p. Bolesław Żardecki, poczem prezes Towarzystwa p. Artur Zaremba-Cielecki zagał zebranie dłuższą przemową i powołał na sekretarzy ks. Antoniego Wojnarowicza i p. Zdzisława Krzywkę.

Potem przedstawił p. przewodniczący Ogólnej Radzie reprezentantów Władz i Instytucji. Ks. kan. Fischer w imieniu ks. biskupa Pelczara udzielił uczestnikom Zjazdu pasterskiego błogosławieństwa.

Hr. Stanisław Stadnicki, prezes c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, zaznaczył, że między Towarzystwem, przez niego reprezentowanym, a Kółkami rolniczymi najściślejsza powinna istnieć łączność, konieczna dla podniesienia rolnictwa i dla dobra kraju. Kółkom rolniczym „Szcześć Boże!“ w dalszej pożytecznej pracy.

P. Franciszek Magryś imieniem włościaństwa wita delegatów wierszowanym przemówieniem.

Porządek dzienny zaczęto odczytaniem listy delegatów Kółek rolniczych. Po przyjęciu protokołu z I. Ogólnej Rady w Krakowie, toczyła się ożywiona dyskusja nad sprawozdaniem rocznym. P. Stanisław Stefanowski i ks. dr. Żyguliński protestują przeciwko zarzutom, podniesionym przeciwko Towarzystwu w „Studiach agrarnych“.

P. Przewodniczący zwraca uwagę poprzednich mowców, że w przemówieniach swych polemicznych za daleko się posunęli. — Wyjaśnia następnie sprawę subwencji z Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń, oraz stwierdza, że Kółka polityką się nie zajmują.

P. Kubik występuje przeciw spóźnionemu rozesłaniu sprawozdania; oświadcza się za zniesieniem lustracyi gospodarczych.

P. Turnau konstatuje, że lustracye gospodarcze już zniesione.

Ks. Jabłoński przemawia w sprawie kursów handlowych i w sprawie 6 proc. opustu, jaki Tow. wzajemnych ubezpieczeń przyznaje.

Ks. Stojałowski konstatuje, że ludowe stronnictwa polityczne są przychylnie dla Kółek rolniczych usposobione. Wyraża życzenie, aby Kółka rolnicze miały większy udział w subwencyach rządu, porównuje kwoty udzielane Kółkom rolniczym z kwotami przeznaczonemi dla obydwu Towarzystw rolniczych we Lwowie i Krakowie. Nie zgadza się z zapatrywaniem Zarządu głównego, by Kółka rolnicze zawiązywały się tylko tam, gdzie miejscowe warunki dają zupełną rękojmię pomyślnego rozwoju Kółka. Owszem niech powstają wszędzie, gdzie tylko chęć do tego się objawia, zaś Zarząd główny niech służy pomocą. Ostatecznie oświadcza się za przymusowemi stowarzyszeniami rolniczymi.

P. Gogolewski stawia wniosek o przyjęcie sprawozdania do wiadomości.

Dr. Dulęba zwalcza zdanie ks. Stojałowskiego co do przymusowych stowarzyszeń rolniczych. Wreszcie stawia wnioski: 1) aby Zarząd główny wziął pod rozwagę, czy nie należałoby żądać od Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń większej subwencji, 2) aby Zarząd główny nie zaniechał urządzenia wędrownych kursów handlowych, 3) aby urządził drugie stałe praktyczne kursa handlowe we wschodniej Galicyi.

Ks. Wesoliński oświadcza się przeciw przymusowym stowarzyszeniom rolniczym.

P. Mordawski oświadcza się za szczegółowem omówieniem budżetu.

Ks. kanonik Ratoński wyraża swą radość, że prezes Towarzystwa gospodarskiego tak życzliwie wobec Kółek zajął stanowisko. Zarządowi zaś głównemu za jego pracę wyraża uznanie i wzywa delegatów, by przez powstanie wdzięczność swą wyrazili.

Prezes dziękuje za wyrażone uznanie.

Ks. kan. Sękowski występuje przeciw przymusowym stowarzyszeniom. Dyskusja nad sprawozdaniem zostaje zamknięta. Dodatkowo zabierają głos ks. Zygułiński, oświadczając, że w przemówieniu swem nie występował przeciw Towarzystwu rolniczemu, lecz jedynie przeciw autorowi broszury o Kółkach i p. Stefanowski, który cofa ostre wyrażenia, jakich użył w swem pierwszym przemówieniu.

Po przemówieniu sprawozdawcy Dr. Kulezyckiego, który wyjaśnia szczegółowo stanowisko Zarządu głównego we wszystkich poruszonych sprawach, przyjęto sprawozdanie Zarządu głównego do wiadomości.

P. Przewodniczący podaje do wiadomości delegatów telegramy z życzeniami pomyślnych obrad, nadesłane przez: 1) J. Eks. Arcybiskupa Isakowicza, 2) protektora Towarzystwa JWP. Bolesława Augustynowicza, 3) J. Eks. ks. Jerzego Czartoryskiego, 4) J. Eks. hr. Romana Potockiego, 5) WP. Horodyńskiego, prezesa Zarządu powiatowego Kółek w Tarnobrzegu, 6) ks. kan. Koleńskiego, 7) Gremium nauczycieli pow. Łańcuckiego, zebranych na konferencji okręgowej w Leżajsku.

P. Narcyz Sikorski zwraca uwagę na ankietę obradującą w tym samym dniu w ministerstwie spraw wewnętrznych nad zmianą ustawy o tłumieniu zarazy nierogacizny, wyjaśnia stanowisko Zarządu głównego w tej sprawie i stawia wniosek o wysłanie telegramu, zaznaczającego żądania ludności włościańskiej.

P. Stapiński uważa tę sprawę za bardzo ważną, dziękuje przy tej sposobności Zarządowi głównemu za memoriał wniesiony do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, dotyczący utrudnień w handlu nierogacizną.

Uchwalono wysłać następujący telegram:

„Do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych w Wiedniu. Zebrana dzisiaj w Łańcucie Ogólna Rada Towarzystwa Kółek rolniczych, ze względu na zwołaną do Wiednia ankietę w sprawie weterynaryjnopolicijnych zarządzeń przeciw zarazie nierogacizny, jednogłośnie uchwaliła odnieść się do ministerstwa z żądaniem, aby odtąd także za sztuki z powodu zarazy wybite, a za chore uznane właścicielom wypłacono odszkodowanie, albo, aby cesarskie rozporządzenie aż do uchwały Rady państwa zostało zasytowane“.

Na tem posiedzenie przedpołudniowe zamknięto.

O godzinie szóstej po południu rozpoczęło się drugie posiedzenie Ogólnej Rady referatem Dra Stefczyka: „Sprawa organizacyi sklepów Kółek rolniczych“.

Dr. Stefczyk we wstępie swego przemówienia daje ogólny pogląd na sprawy handlowe Towarzystwa, wspomina o kursach handlowych, stałych i wędrownych, a przechodząc do właściwego tematu powia-

damia delegatów, że Zarząd główny w ciągu bieżącego roku zajął się opracowaniem instrukcyi dla sklepów Kółek rolniczych, przewidzianej § 13 statutu. Przed wydaniem jednakowoż tego regulaminu Zarząd główny uważał za odpowiednie podać do wiadomości Ogólnej Rady zasadnicze jego punkta, by życzenia, objawione przez pp. delegatów, wedle możliwości uwzględnić. Jako sklepy Kółek rolniczych uważać się będzie tylko takie, które stosować się będą do przepisów instrukcyi. Pod względem prawnym uznawane będą jako „ciche spółki“. Kółko rolnicze jest przedsiębiorcą, a członkowie spółnikami. Wobec władz jest Zarząd Kółka za interesa spółki odpowiedzialny, członkowie zaś wobec Zarządu Kółka. Regulamin wyznacza dalej całkiem dokładnie zakres działania sklepikarza. W ogóle regulaminu niema na celu krępowania Kółek, stara się jedynie o zaprowadzenie ładu i porządku przy spółkowych przedsiębiorstwach Kółek. W ścisłym związku z instrukcją połączone jest wydawnictwo jednolitych ksiąg handlowych dla sklepów Kółek rolniczych. Wzory ich już są gotowe i wydane zostaną razem z instrukcją. Tak samo „Przewodnik handlowy“, którego pierwszy nakład już jest na wyczerpaniu, zostanie w nowem opracowaniu i z uwzględnieniem zmian w ustawodawstwie ponownie wydany. Wreszcie w zakończeniu oświadcza się p. referent za fuzyą istniejących Związków handlowych i za utworzeniem jednej instytucyi centralnej, któraby dostarczała artykułów, potrzebnych dla sklepów Kółek.

Podczas referatu objął przewodnictwo p. wiceprezes Prof. Dr. Głabiński.

W dyskusyi nad referatem o głównej sprawie, to jest o regulaminie dla sklepów mówiono bardzo mało, za to głównego wątku do rozpraw następczyły sprawy tylko okolicznościowe we wstępie i zakończeniu przez p. referenta poruszone.

Dr. Dulęba co do głównego punktu referatu podnosi, że prawne stanowisko przedsiębiorstw Kółek, jako „cichych spółek“ jest w regulaminie bardzo dobrze obmyślane, za to polemizuje z zapatrywaniami p. referenta co do wędrownych kursów handlowych, powołując się na kurs urządzony w Sokalu, i co do centralnego składu towarów, przytaczając syndykaty francuskie. Stawia wniosek: „Ogólna Rada wyraża życzenie, aby przy Zarządzie głównym utworzone biuro informacyjne w sprawach handlowych.“

P. Kubik omawia szeroko sprawę wspólnego sprowadzania przez Kółka rolnicze mąki, słońiny, węgla, wytyka następnie Związkowi w Krakowie wysokie koszty administracyi, wpływające na wyższe ceny towarów.

Ks. Wesoliński wyraża przekonanie, że sprawa regulaminu, z którego głównymi zarysami zapoznał delegatów p. referent, jest bardzo ważną; regulaminu przyczyni się ogromnie do uporządkowania przedsiębiorstw Kółek. Polemika co do kursów wędrownych jest zbyteczną, bo Zarząd główny ich nie zniósł, a trudno urządzić kursa, jeżeli kandydatów na nie nie było. Gdzie odpowiedniego sklepikarza niema, tam Zarządy Kółek powinny korzystać z kursów czernihowskich.

P. Gogolewski stawia wiosek: „Ogólna Rada wyraża życzenie, aby regulamin dla przedsiębiorstw Kółek rolniczych wraz z wzorami rachunkowości jak najprędzej został wydany“.

Ks. Sękowski przemawia za urządzeniem wędrownych kursów handlowych, a przeciw centralizacji Związków. Stawia wniosek: „Ogólna Rada wyraża życzenia, aby Zarząd główny nie pominął urządzenia wędrownych kursów handlowych i dążył do decentralizacji składów towarów, urządzając je po powiatach“.

Ks. Stojalowski stawia przede wszystkim wniosek: „Ogólna Rada wyraża życzenie, aby w regulaminie dla sklepów Kółek rolniczych uwzględniono także dział towarów bławatnych“, uważa dalej stworzenie biura informacyjno-handlowego za jedną z najpotrzebniejszych spraw, a oświadcza się przeciw centralnej instytucji handlowej. Na kursa handlowe Zarząd główny nie powinien łożyć, bo obowiązkiem kraju starać się o szerzenie wiedzy handlowej za pomocą fachowych szkół. Co do „cichych spółek“, jakie regulamin projektuje, to obawia się śruby podatkowej.

P. Wójcik prostuje twierdzenie p. Kubika co do cen towarów w Związku handlowym krakowskim.

Dr. Stefczyk jako referent zabiera ostatni głos. Projektowany regulamin opiera się na kilkoletnich doświadczeniach mowcy, nie powstał więc od zielonego stolika; ponadto jest opracowany na podstawie dokładnych konferencji z lustratorami handlowymi, którzy są obeznani ze stosunkami Kółek rolniczych. Mimo obawy ks. Stojalowskiego typ „cichych spółek“ musiał być przyjęty, gdyż tylko w ten sposób określić się dało pod względem prawnym stanowisko przedsiębiorstw handlowych Kółek. Co do kursów wędrownych zaznacza, że na teoretyczne pouczania termin kilkutygodniowy wystarczy, lecz z praktyką sklepową nie jest w stanie zapoznać. Zarząd główny kursów wędrownych nie zniósł i gotów je dalej prowadzić, jednakowoż Zarządy powiatowe muszą grunt odpowiednio przygotować. Co do biura informacyjnego, to skonstatować należy, że ono właściwie już obecnie istnieje, a z nominacją trzeciego lustratora zostanie jeszcze rozszerzone. Biuro jednakowoż nie może handlowi przynieść tych korzyści, co centralny Związek handlowy.

W głosowaniu przyjęto powyżej wyliczone wnioski pp. Dra Dulęby, Gogolewskiego, ks. Sękowskiego i ks. Stojalowskiego.

P. Wiśniewski stawia wniosek: „Ogólna Rada wyraża życzenie, aby Zarząd główny wedle możliwości zwoływał Radę ogólną na czas wolny od pracy w polu, mianowicie w końcu maja“. Wniosek przyjęto.

Na tem zamknięto drugie posiedzenie Ogólnej Rady.

* * *

Dnia 4. lipca o godzinie 9 rano prezes Towarzystwa p. Cielecki zagał trzecie posiedzenie, udzielając głosu p. Turnauowi.

P. Turnau referował „w jaki sposób Kółko rolnicze powinno uwydatnić swą pracę na polu rol-

niczem“. Wskazał on najpierw, jak Kółko rolnicze przyczyniać się może do szerzenia wiedzy rolniczej za pomocą zebrani niedzielnych Kółek, gdzie odczytywać się powinno wspólnie pismo Towarzystwa i książki rolnicze polecenia godne. W sprawach wątpliwych i niejasnych powinni się zebrani odnosić o wyświetlenie sprawy do Zarządu głównego. Za pomocą Kółka można dalej nabywać na wspólny rachunek narzędzia rolnicze, których pojedynczy gospodarze nabyć nie mogą jak tryery, brony łukowe, siewniki. Użycie tych maszyn przyczynia się z jednej strony do ulepszenia gospodarstwa, z drugiej strony do korzystniejszego zbytu produktów rolniczych. Również zakupna nawozów sztucznych i nasion powinny być wspólnie przez Zarząd Kółka przeprowadzane, gdyż zyskuje się w ten sposób na dobroci towaru i nabywa go się taniej. W końcu zwrócił p. referent uwagę na pola doświadczalne, które Zarząd główny w bieżącym roku zaprowadza.

P. Adolf Wiesiołowski, prezes Oddziału lwowskiego Towarzystwa gospodarskiego i poseł na Sejm bukowiński, zwraca uwagę na wielką ważność chowu bydła. Celem podniesienia chowu bydła należałoby starać się o powiększenie zarodowych buhajów. Stawia wniosek:

„Ogólna Rada Kółek rolniczych w Łańcucie wyraża życzenie, aby Zarząd główny poczynił odpowiednie kroki celem zamiany w czasie najbliższym obecnego zwyczaju premiowania bydła na wystawach przeglądowych na zakupno buhajów gminnych za fundusze, przeznaczone na premiowanie wystaw przeglądowych“.

Jako prezes Oddziału zbija fałszywe zapatrywania, jakoby Towarzystwa gospodarskie za mało zajmowały się potrzebami włościan — owszem działalność Oddziałów zmierza głównie do tego, by chów bydła i nierogacizny podnieść w pierwszym rzędzie wśród włościan. Zachęca Kółka rolnicze i członków Kółek, aby się zapisywali na członków Towarzystwa gospodarczego.

P. Beneszek, emer. c. k. starosta, zwraca uwagę na ogromną doniosłość sadownictwa i pszczelnictwa. Stawia wniosek:

„Zarząd główny za pomocą „Przewodnika“ powiadomi Zarządy powiatowe o szkółkach drzewek owocowych w Łańcucie i w powiecie buczackim i zachęci do zakładania podobnych szkółek przy każdym Zarządzie powiatowym i przy pojedynczych Kółkach“.

Ks. Wesoliński, zaznacza, że celem przeprowadzenia rad i wskazówek udzielonych przez p. Turnaua należy pobudzić Kółka do ruchliwszej działalności.

Ks. Waligóra zwraca uwagę na przyczyny, które wstrzymują rozwój sadownictwa. Wina tego w ustawodawstwie, które nie dość ochrania własność. Stawia wniosek, aby Zarząd główny spowodował zmianę ustawy o ochronie cudzej własności. Podnosi dalej wielkie zasługi Kółek na polu handlowem — działalność ich konkurencyjna wywołała ogólną zniżkę cen; oszczędności sięgają milionów.

Ks. Sękowski stawia wniosek o zamknięcie dyskusji. Wzywa zebranych do wyrażenia przez po-

wzwanie podziękowania p. Turnauowi za wzorowy referat.

P. Smagała zachęca do zakładania ochotniczych straży pożarnych.

Prof. Pomorski wyjaśnia stanowisko Zarządu głównego wobec Kółek. Kółka wraz z Zarządem tworzą jedną maszynę, tłokiem jednakowoż są Kółka a Zarząd główny kołem zamachowym, które ruch reguluje. Gdy tłok spoczywa, gdy w Kółku z pracą zalegają, wtedy i koło zamachowe jest bez znaczenia. Do żywszego ruchu przyczyni się obecnie oddział rolniczy Zarządu głównego, zachęca zatem do korzystania z rad i wskazówek, których oddział na każde życzenie udzielać będzie.

Dr. Prażmowski udowadnia przykładami, że działalność handlowa Kółek rolniczych przyczynia się do podniesienia rolnictwa, gdyż dostarcza funduszy na zakupno maszyn, sztucznych nawozów, i doborowych nasion.

Dr. Dułęba wyraża życzenie, aby przemówienia pp. Turnaua, Beneszka i Pomorskiego w całości zostały w „Przewodniku“ podane, stawia zaś wniosek, aby w przyszłości połowa „Przewodnika Kółek rolniczych“ przeznaczoną była na podawanie informacji o czynnościach Kółek rolniczych i Zarządu głównego. Również dział informacji handlowych ma być rozszerzony.

Ks. Borezyk oświadcza się za tem, aby Zarząd główny popierał o ile możności Kółka rolnicze w nabywaniu narzędzi rolniczych a nawet przy niektórych udzielał materialnej pomocy.

P. Beneszek zaznacza, że ochronę sadów zapewnić sobie można ustawą polową. Stawia wniosek: „Zarząd główny pouczy w „Przewodniku“ o przepisach ustawy polowej“.

Ks. Dr. Dutkiewicz stawia wniosek, aby Zarząd główny starał się o otwarcie granic dla wozu bydła i nierogacizny.

Po przemówieniu referenta p. Turnaua, w którym dziękując za wyrazy uznania wyraził życzenia, aby Kółka w sprawach rolniczych zasypywały Zarząd główny pytaniami, przyjęto w głosowaniu poprzednio wymienione wnioski pp. Wiesiołowskiego, Beneszka, Dr. Dułęby, ks. Waligóry i ks. Dutkiewicza.

Ks. kan. Broda wnosi, aby Zarząd główny wydał jako dodatek do „Przewodnika“ ostatni list pasterski Protektora Towarzystwa Eke. Arcyb. Isakowicza. Wniosek ten przyjęto jednogłośnie.

P. Bolesław Żardecki, jako referent komisji rewizyjnej, zdaje sprawozdanie o czynności Komisji i stawia wniosek o udzielenie Zarządowi głównemu absolutorium z rachunków za r. 1899. Wniosek przyjęto.

Do komisji rewizyjnej na rok następnny wybrani zostali pp. Józef Strzyżowski, Leopold Wilimowski i Bolesław Żardecki.

Dr. Kulczycki zdaje sprawę o wnioskach, zgłoszonych na II. Ogólną Radę. Obszernie omawia sprawę składnie pocztowych i udziela wyjaśnień na interpelacje ks. Stojałowskiego co do trafik i kasyn. Co do tych ostatnich oświadcza, że nie wchodzi one całkiem w program czynności Kółek, mimo to Zarząd główny udziela informacji i wskazówek.

Prof. Dr. Głębiński wyjaśnia, że sprawa asekuracji przymusowej utknęła w Radzie państwa.

W sprawie wniosku tarnowskiego Zarządu powiatowego o „ubezpieczeniu bydła“ uchwalono, aby Zarząd główny przygotował odpowiedni projekt do Sejmu.

Dr. Prażmowski stawia wniosek: „wszelkie wnioski, zgłoszone na II. Ogólną Radę oddaje się Zarządowi głównemu do załatwienia w myśl statutu i do zdania sprawy na następnej „Radzie“. Wniosek ten przyjęto.

Ks. kan. Rutowski stawia następujący wniosek: „Ogólna Rada Towarzystwa Kółek rolniczych wyraża ubolewanie, że c. k. Ministerstwo kolei nie udzieliło na tegoroczny zjazd żadnej zniżki kolejowej“.

Wniosek ten przyjęto.

Po wyczerpaniu porządku dziennego, prezes p. Cielecki podziękował delegatom za gorliwy ich udział w obradach i zachęcił do dalszej skutecznej pracy.

Po mowach pożegnalnych p. Żardeckiego, ks. Sękowskiego, pp. Magrysia i Beneszka, przewodniczący zamknął ostatnie posiedzenie Ogólnej Rady.

SEKRETARZE II. OGÓLNEJ RADY:

Ks. Antoni Wojnarowicz m. p.

Zdzisław Krzywka m. p.

SPIS RZECZY.

	str.
I. Słowo wstępne	3
II. Sprawozdanie z czynności Zarządu głównego Towarzystwa	4—49
A. Sprawy rolnicze	5—23
1. Lustracye gospodarstw włościańskich	5
2. Pola doświadczalne	6
3. Nasiona	13
4. Nawozy sztuczne	19
5. Wzorowe gnojarnie	21
6. Maszyny i narzędzia rolnicze	21
B. Sprawy handlowe	23—32
1. Handlowa działalność Kółek rolniczych	23
2. Lustracye handlowe	25
3. Praktyczne kursa handlowe	29
4. Bezprocentowe pożyczki	32
C. Sprawy asekuracyjne	32—33
D. Wydawnictwa Towarzystwa	33
E. Pośrednictwo w zakupnie książek	33
F. Przewodnik Kółek rolniczych	34
G. Różne sprawy	34—35
H. Nowo-zawiązane Kółka rolnicze	35—39
I. Upadłe Kółka rolnicze	40—42
K. Kilka objaśnień do zamknięć rachunkowych	42—43
L. Zamknięcie rachunków:	
a) Zamknięcie rachunków za r. 1900	44
b) Rachunek „Przewodnika Kółek rolniczych“	45
c) Rachunek lustracyi rolniczych i handlowych	45
M. Budżet Towarzystwa Kółek rolniczych na rok 1901	45
N. Wykaz członków - protektorów, członków - założycieli i członków wspierających Towarzystwa oraz skład Zarządu głównego i wykaz urzędników biura	46—49
III. Wykaz Zarządów powiatowych Kółek rolniczych, sprawozdanie z ich działalności, oraz wykaz delegatów Zarządu głównego	50—56
IV. Sprawozdanie z działalności „Kółek rolniczych“	57—81
1. Statystyczne zestawienie według sprawozdań nadesłanych przez Kółka rolnicze	58
2. Sumaryczne zestawienie ze wszystkich nadesłanych sprawozdań	77
3. Sumaryczne zestawienie ze sprawozdań Kółek rolniczych według powiatów	78
Protokół z II. Ogólnej Rady w Łańcucie	82—85

2941.

